

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ในวีนีพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
(Young Thai Artist Award)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2557

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ในวีนีพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
(Young Thai Artist Award)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ในวีนีพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
(Young Thai Artist Award)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2557

ปัญญา ทองคำผา. (2557). การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award). ปริญญาโท ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภค มหาวรรณ, อาจารย์ ดร. ดลฤทัย ขาวดีเดช.

ปริญญานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกผู้คนในสังคมและกลวิธีทางวรรณศิลป์ในการนำเสนอแนวคิดที่ปรากฏในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) รวมทั้งสิ้น 9 เล่ม จำนวน 136 บท

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยมีการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมอย่างหลากหลาย ยุวกวีได้ผลิตซ้ำแนวคิดทางสังคมเพื่อย้ำให้เกิดการแก้ไขและจรรโลงสังคมอย่างจริงจัง ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครอง การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคม จากการศึกษาวิเคราะห์ในด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์ พบว่า ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยมีความสามารถในการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์นำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสตามรูปแบบฉันทลักษณ์ที่นำมาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ ด้านการใช้คำ ปรากฏทั้งการเล่นคำเพื่อสื่อความคิด การซ้ำคำเพื่อย้ำความหมาย และการสรรคำเพื่อนำเสนอแนวคิดอย่างชัดเจน การใช้ความเปรียบ การใช้สัญลักษณ์ การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้น การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ รวมทั้งการอ้างถึงกวีรุ่นก่อน ซึ่งสามารถสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมได้อย่างชัดเจน

จากการศึกษากวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) ทำให้เห็นถึงความสามารถของกวีรุ่นใหม่ในการสร้างสรรค์งานกวีนิพนธ์ โดยการนำเสนอแนวคิดทางสังคมที่หลากหลายผ่านการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ประณีต เป็นผู้สืบทอดขนบการแต่งอย่างชำนาญ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในการทำหน้าที่กวีผู้ชี้นำและสร้างสรรค์สังคมของยุวกวีอีกด้วย

A PROPOSED THEME TO ENHANCE SOCIAL CONSCIOUSNESS IN POETRY
OF THE YOUNG THAI ARTIST AWARD

Present in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2014

Panya Tongkampaw. (2014). *A Proposed Theme to Enhance Social Consciousness in Poetry of the Young Thai Artist Award*. Master Thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Supak Mahavarakorn, Dr. Donruethai Khaodeedech.

This thesis aims to analyze the concepts to stimulate people's awareness in society and strategies of literature in presenting concepts that appeared in Poetry Prize for Young Art Thailand (Young Thai Artist Award), total 9 volumes, 136 chapters.

The results showed that Young Thai Artist Award for Thai youth presented the idea to raise awareness in social severally and energetically Young poet reproduces the idea of social to emphasized the improvement and the development seriously such as presenting the idea to raise awareness in politics, problems from the social change, and presenting ideas to stimulate and sustain the consciousness of society. From the analysis of the strategies of literature found that the Young Poets Award, Arts for Thai Youth has the ability to use the techniques of literary concepts to stimulate social conscience beautifully such as the rhyme of poetry styles wonderfully in both consonants and vowels. There was using words to show the ideas, using repeated word to emphasize meaning, choosing words to present the concept clearly, comparing the text, using the advantage comparing the text, using symbols, storytelling, questioning in literature, including allusion which can' show the concepts and raise awareness in society clearly.

The study of Art for Youth Thailand (Young Thai Artist Award) showed the ability of new poets to create poetry by presenting a variety of social concepts through the strategies of literature beautifully as the expert successor. It also reflects an awareness of poet who convey and create the new poet youth group young poets as well.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย

(Young Thai Artist Award)

ของ

ปัญญา ทองคำภา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2557

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรรกร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ดลฤทัย ขาวดีเดช)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรรกร)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ดลฤทัย ขาวดีเดช)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา)

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาศ มหาวรรกร ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์หลัก ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียดด้วยความเมตตาต่อศิษย์อย่างยิ่ง อีกทั้งยังได้ปลูกปลอบและให้พลังใจแก่ผู้วิจัยทั้งในด้านการเรียนและการทำปริญญาานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ดลฤทัย ขาวดีเดช ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ร่วม อาจารย์ได้เสียสละทั้งเวลาและกำลังแรงกายกรุณาตรวจทานและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเมตตา อาจารย์เป็นผู้ให้กำลังใจและความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณของอาจารย์ด้วยความซาบซึ้ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ ประธานการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง อาจารย์เป็นผู้ให้ความหวังและความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ เวศร์ภาดา กรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และช่วยชี้แนะแนวทางการศึกษาวรรณกรรมแก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังได้ตรวจแก้ไขปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของอาจารย์อย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้วิชาภาษาไทยและความเป็นครูแก่ผู้วิจัย

ปริญญาานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2556 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ และคุณพ่อ ผู้ให้ความรักและการอบรมแก่ลูกทำให้เห็นคุณค่าของการศึกษา และเป็นกำลังใจสำคัญทำให้ผู้วิจัยมีความพากเพียรในการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ปัญญา ทองคำภา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2556

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	14
วิธีดำเนินการวิจัย.....	14
2 รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย: การศึกษาในฐานะกวีนิพนธ์.....	15
ความเป็นมาของรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย.....	15
ความหมายของกวีนิพนธ์.....	20
การศึกษาแนวคิดในกวีนิพนธ์.....	24
การศึกษาวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์.....	29
3 แนวคิดที่กระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย.....	34
การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครอง.....	39
แนวคิดในการยึดมั่นและสืบทอดเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย..	40
แนวคิดการต่อต้านการประทุพติมิชอบของนักการเมือง.....	43
การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	48
การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกเห็นใจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส.....	49
ปัญหาความยากจน.....	49
ปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางสังคม.....	55
การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกตระหนักรู้ถึงความเสื่อมของสังคม.....	62
ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3 (ต่อ)

ปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	66
ปัญหาความเสื่อมของจิตใจมนุษย์.....	70
ปัญหาสืบเนื่องจากสภาพสังคมบริโภคนิยม.....	78
การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคม.....	93
การตระหนักในหน้าที่ของกวีและเป็นพลเมืองที่ดี.....	94
การสนใจและใส่ใจเพื่อนมนุษย์และสังคม.....	95
การสร้างสังคมที่ดีงามร่วมกัน.....	97

4 กลวิธีทางวรรณศิลป์ในการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมในกวีนิพนธ์

รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย.....	99
การเล่นเสียงสัมผัสตามรูปแบบฉันทลักษณ์ที่นำมาใช้.....	100
การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ.....	100
การเล่นเสียงสัมผัสคำตาย.....	104
การใช้คำเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม.....	107
การเล่นคำเพื่อสร้างเสียงเสนาะและสื่อความหมายที่ชัดเจน.....	107
การซ้ำคำเพื่อย้ำความหมาย.....	110
การสรรคำเพื่อนำเสนอภาพและกระตุ้นแนวคิดทางสังคม.....	114
การสรรคำเพื่อนำเสนอภาพปัญหาสังคม.....	115
การสรรคำเพื่อกระตุ้นแนวคิดเชิงคุณธรรม.....	118
การใช้ความเปรียบเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม.....	120
การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนาบ้านเมือง.....	121
การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนาธรรมชาติ.....	122
การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพสังคมเมือง.....	123
การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพคนในเมืองกรุง.....	126

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

4 (ต่อ)

การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงหลักประชาธิปไตย.....	128
การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความดีงามของพระพุทธศาสนา.....	130
การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความแตกต่างของคนในสังคม.....	132
การใช้สัญลักษณ์สื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม.....	134
สัญลักษณ์แทนคน.....	135
สัญลักษณ์แทนอิสระและเสรีภาพ.....	137
การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม.....	137
การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์เพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม.....	142
การใช้การอ้างถึงเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม.....	144

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 151

บรรณานุกรม.....	156
-----------------	-----

ประวัติย่อผู้วิจัย.....	161
-------------------------	-----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กวีนิพนธ์ (poetry) คือบทประพันธ์ที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะ และมีคุณสมบัติเป็นสื่อกลางของความเข้าใจ (communication) ระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่าน

ศิลปะในกวีนิพนธ์ หมายถึงการสร้างสรรคความงามขึ้นด้วยตัวอักษร เสียง จังหวะ หรือ ลำนำ และถ้อยคำ เป็นสัญลักษณ์แทนบางสิ่งบางอย่าง อันก่อให้เกิดผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างสวยงาม มีจินตนาการที่กว้างไกล มีความรู้สึกสะท้อนใจที่ลึกซึ้งและเข้มข้น ตามที่ผู้แต่งมุ่งหมาย (หรืออาจจะยิ่งกว่าที่ผู้แต่งมุ่งหมาย) การสร้างสรรคความงามด้วยอักษรให้มีลักษณะเช่นนี้ ย่อมต้องอาศัยความรู้สึกลึกซึ้ง ความคิด ความอ่อนไหวทางอารมณ์ – ประสบการณ์ในธรรมชาติและชีวิต นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยความสันทัดและพรสวรรค์ในการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อจะสร้างภาพและเสียงให้มีอิทธิพลลงใจผู้อ่าน ให้รู้สึกนึกเห็น และคิดคล้อยตามได้ด้วย

ส่วนสื่อกลางของความเข้าใจระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่านนั้น หมายความว่า กวีนิพนธ์ย่อมจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวอยู่อย่างหนึ่งที่สำคัญมาก กล่าวคือ การแต่งกวีนิพนธ์มีความมุ่งหมายไม่เพียงแต่จะแสดงออกซึ่งประสบการณ์ของผู้แต่งเท่านั้น แต่จะต้องเป็นตัวแทน (representative) ของประสบการณ์ของผู้อ่านด้วย ฉะนั้นกวีนิพนธ์จึงจัดเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องอยู่สองฝ่าย คือ ฝ่ายผู้แต่งและฝ่ายผู้อ่าน ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผู้สร้างความเข้าใจคือผู้แต่ง ผู้สนองความเข้าใจคือผู้อ่าน ผู้แต่งจะมุ่งแต่แสดงความรู้สึกลึกซึ้งของตนเองออกมาเท่านั้นไม่ได้ จะต้องพยายามหากวิธีต่าง ๆ สื่อสารโน้มน้าวให้ผู้อ่านมีความเข้าใจ หรือนัยหนึ่งมีความรู้สึกนึกคิดร่วมกับตนด้วย ลักษณะพิเศษดังกล่าวนี้อาจให้นิยามได้ว่า “คุณสมบัติสำคัญอย่างหนึ่งของกวีนิพนธ์ คือ จะต้องมีความเป็นประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่าน”¹

จากคำกล่าวข้างต้นของ ชลธิรา สัตยาวัฒนา ทำให้ตระหนักได้ว่า “กวีนิพนธ์” เป็นงานศิลปะทางภาษาที่ต้องใช้ความสามารถของผู้ประพันธ์หรือกวีอย่างสูง และสามารถตีความได้ว่า กวีนิพนธ์เป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางภาษา คือ ศิลปะการใช้ภาษาที่มีความงดงามไพเราะ สามารถก่อภาพขึ้นในใจผู้อ่านได้ชัดเจน สร้างอารมณ์สะท้อนใจและสร้างจินตนาการที่กว้างไกลแก่ผู้อ่านได้ และคุณค่าในการเป็นสื่อกลางของความเข้าใจระหว่างกวีและผู้อ่าน ซึ่งหมายถึงการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประสบการณ์ร่วมของทั้งสองฝ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจและโน้มน้าวใจให้

¹ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2530). *ผจญภัยร้อยเรียง*. หน้า 3 - 4

ผู้อ่านมีความรู้สึกนึกคิดร่วมกับกวี การจะทำให้งานประพันธ์มีคุณค่าถึงพร้อมทั้งสองด้าน คือ ด้านการใช้ภาษาและการนำเสนอเนื้อหานั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก ต้องอาศัยประสบการณ์และความสามารถทางวรรณศิลป์อย่างสูง ดังนั้น “กวีนิพนธ์” จึงเป็นคำที่ใช้สำหรับเรียกงานประพันธ์ที่มีคุณค่าถึงพร้อมเท่านั้น

การมอบรางวัลทางวรรณกรรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นเครื่องยืนยันว่า กวีนิพนธ์เรื่องนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช¹ ได้เปรียบเทียบบทบาทของรางวัลวรรณกรรมกับร้านหนังสือ ทำให้เข้าใจบทบาทของรางวัลวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน ว่า

หลายคนเปรียบโลกวรรณกรรมหรือบรรณพิภพเป็นป่าหนังสือบ้าง สวนอักษรบ้าง บ้านหนังสือบ้าง ผมใคร่ขอเปรียบโลกวรรณกรรมเป็นเสมือนร้านหนังสือและบทบาทของรางวัลวรรณกรรมนั้นก็คล้ายคลึงกับเจ้าของร้านหนังสือ คือสามารถกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของหนังสือเล่มหนึ่งๆ ว่า ควรจะอยู่ที่ใดบนชั้นหนังสือ หรือกระทั่งคู่ควรจะได้อยู่บนชั้นหนังสือหรือไม่²

รางวัลวรรณกรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการประเมินค่าวรรณกรรมเรื่องต่างๆ และการมอบรางวัลวรรณกรรมมีส่วนช่วยให้สาธารณชนรู้จักกวีนิพนธ์แต่ละเรื่อง ทำให้เกิดกระแสการตีความ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ เกี่ยวกับเนื้อหาของกวีนิพนธ์หรือวรรณกรรมนั้น เป็นการส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพออกสู่สังคม ช่วยใหัวรรณกรรมประเภทต่างๆ รวมทั้งกวีนิพนธ์ ได้ยืนหยัดเป็นกระຈະສະທ້ອນและจรรโลงสังคมต่อไป

วงการวรรณกรรมไทยมีกิจกรรมประกาศให้รางวัลวรรณกรรมจากหลายสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรกระหว่าประเทศ องค์กรของรัฐบาลหรือองค์กรเอกชน ตั้งแต่มีการตั้งวรรณคดีสโมสรขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2457 เป็นต้นมา รางวัลวรรณกรรมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งในอดีตและปัจจุบันมีหลายรางวัล เช่น รางวัล ส.ป.อ. รางวัลวี โดมพระจันทร์ รางวัลวรรณกรรมบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด รางวัลมูลนิธิเสฐียรโกเศศ – นาคะประทีป รางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เป็นต้น²

ในส่วนของรางวัลที่มอบให้แก่กวีนิพนธ์เท่าที่ปรากฏและเป็นที่รู้จักในวงวรรณกรรม มี 6 รางวัล ดังนี้

¹ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2548).อ่าน (ไม่) เอาเรื่อง. หน้า 29

²ธนิญญาณ์ จินาพันธ์. (2546). วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์). หน้า 1

1. รางวัลมูลนิธิเสฐียรโกเศศ – นาคะประทีป
2. รางวัลวรรณกรรมบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด
3. รางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ
4. รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A Write Award)
5. รางวัลเซเว่นบุคเวิลด์
6. รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award)

รางวัลวรรณกรรมดังกล่าวทั้ง 6 รางวัล มีทั้งรางวัลที่ได้รับความสนใจและเป็นที่รู้จักของนักอ่านและนักวิจารณ์เป็นอย่างดี เช่น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2522 วรรณกรรมชิ้นแรกที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของประเทศไทย คือ นวนิยายเรื่อง **ลูกอีสาน** ของคำพูน บุญทวี และกวีนิพนธ์เล่มแรกที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ได้แก่ เรื่อง **เพียงความเคลื่อนไหว** ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เมื่อปี พ.ศ. 2523 รางวัลซีไรต์เป็นรางวัลที่ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการสร้างและเสพวรรณกรรมเป็นอย่างมาก บางรางวัลไม่มีการมอบรางวัลแล้วในปัจจุบัน เช่น รางวัลมูลนิธิเสฐียรโกเศศ – นาคะประทีป ซึ่งอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นกวีคนแรกและคนเดียวที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นกวีดีเด่นใน พ.ศ.2515 กวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลคือ **บางกอกแก้วกำสรวล หรือ นิราศนครศรีธรรมราช** หลังจากนั้นมูลนิธิก็ไม่ได้มอบรางวัลนี้ให้ใครอีกเลย¹

จากรายชื่อรางวัลข้างต้น พบว่า มีเพียงรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยเพียงรางวัลเดียวเท่านั้นที่มอบให้แก่เยาวชน ซึ่งระบุคุณสมบัติของผู้ส่งผลงานเข้าประกวดไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องเป็นเยาวชนสัญชาติไทยอายุไม่เกิน 25 ปี และจะต้องไม่เคยมีผลงานรวมเล่มมาก่อน นับเป็นรางวัลวรรณกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความสามารถทางวรรณศิลป์ให้ปรากฏสู่สาธารณชน อันเป็นการกระตุ้นและบ่มเพาะให้เกิดกวีรุ่นต่อไป

รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) เป็นหนึ่งในโครงการด้านการส่งเสริมความสามารถเฉพาะด้านของเยาวชนของมูลนิธิซีเมนต์ไทย ซึ่งก่อตั้งเป็นกองทุนในปี พ.ศ. 2506 และจดทะเบียนเป็นมูลนิธิในปี พ.ศ.2510 โดยมูลนิธิเล็งเห็นความสามารถของเยาวชนไทยด้านศิลปะ จึงต้องการจะส่งเสริมเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถให้มีเวทีในการแสดงผลงานของตนอย่างกว้างขวาง อันจะเป็นการกระตุ้นให้สังคมมีความตื่นตัว ตระหนักถึงคุณค่าทางศิลปะ ตลอดจนเป็นหนทางที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีโอกาสก้าวไปสู่เวทีระดับสากล อีกทั้งทำให้สาธารณชนตระหนักถึงความสามารถของเยาวชนด้านศิลปะ มูลนิธิซีเมนต์ไทยได้ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ จัดประกวดรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ซึ่งเป็นเวทีระดับเยาวชนที่ใหญ่ที่สุดใน

¹แหล่งเดิม. หน้า 2

ประเทศ โดยกำหนดให้มีการประกวดผลงานศิลปะทั้งหมด 6 สาขา อันได้แก่ ศิลปะ 2 มิติ ศิลปะ 3 มิติ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วรรณกรรม และดุริยวรรณกรรม โดยรายละเอียดของการประกวดของแต่ละสาขาในแต่ละปีจะกำหนดให้แตกต่างกันไป เพื่อให้ครอบคลุมศิลปะหลายด้าน¹

ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า ผลงานของยุวกวีแต่ละคนมีความโดดเด่น เนื่องจากยุวกวีเหล่านี้มีความสามารถในเชิงวรรณศิลป์ ทั้งในด้านความแม่นยำและชำนาญในการใช้ฉันทลักษณ์ซึ่งเป็นความโดดเด่นประการหนึ่ง และในด้านการนำเสนอแง่มุมต่างๆ ของชีวิตและสังคมปัจจุบันด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่หลากหลายน่าสนใจ ยุวกวีพยายามทำหน้าที่ของกวีในการรับใช้สังคมผ่านงานกวีนิพนธ์ โครงการรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) มีการนำเสนอแนวคิดทางสังคมและการสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างน่าขบคิด พิจารณาได้จากความคิดเห็นของคณะกรรมการตัดสินและคำนิยมที่มีต่อผลงานที่ได้รับรางวัล ดังนี้

รวมกวีนิพนธ์เรื่อง ใจกรุง มีความโดดเด่นด้านวรรณศิลป์โดยใช้รูปแบบกวีนิพนธ์ตามขนบวรรณศิลป์ดั้งเดิมของไทย เพื่อนำเสนอภาพสังคมไทยร่วมสมัย มีความเรียบง่ายแต่ลุ่มลึกในด้านแนวคิดที่นำเสนอ อีกทั้งยังทิ้งประเด็นปัญหาให้ผู้อ่านได้นำไปขบคิดต่อ บางบทมีความดีเด่นในด้านการสร้างอารมณ์สะเทือนใจ เช่น บท “ขวัญดอกไม้” หลายบทใช้วิธีการดำเนินเรื่องแบบเรื่องสั้นที่มีการหักมุมและให้แง่คิด เช่น บท “กลอง” ผู้ประพันธ์มีความสามารถด้านการเล่นคำทำนองกลบทของไทย เช่น บท “เดินทาง” รวมบทกวีเรื่องใจกรุง มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านการนำเสนอแนวคิดและศิลปะการประพันธ์อันแสดงถึงศักยภาพของความเป็นกวีของผู้ประพันธ์²

ความคิดเห็นของกรรมการตัดสินรางวัล ประจำปี 2547

ผู้ประพันธ์ใช้ลีลาฉันทลักษณ์กลอนแปดตามแบบฉบับของสุนทรภู่ เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตสังคมเมืองร่วมสมัยในเชิงวิพากษ์วิจารณ์สังคมได้อย่างคมคายและลงตัว³

คำนิยมโดย ตรีศิลป์ บุญขจร

¹มูลนิธิซิเมนต์ไทย. (2551). โครงการรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award). (Online)

²ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า ความคิดเห็นของกรรมการตัดสิน.

³กฤตย์ดิศร กรเศกมล. (2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า ฝึลือน้อยในกับดักแมงมุมเมือง

รวมบทกวี แห่งห้วงฤทัยสมัย ผู้เขียนได้เสนอให้เห็นภาพของสังคมแห่งยุคสมัยในด้านมุมที่ต่างกันไป ทั้งที่เป็นความเจริญและที่เป็นความเสื่อม ทั้งวัตถุสิ่งก่อสร้างและตัวมนุษย์ แต่สาระสำคัญที่ผู้เขียนนำเสนอคือความเชื่อมั่นในบทกวี เชื่อมมั่นในพลังของวรรณศิลป์ และเชื่อมั่นว่าความดี ความงาม และความจริงที่ร่ายประสานอยู่ในบทกวี จะเป็นเครื่องกล่อมเกลาลงใจให้มนุษย์สัมผัสมนุษย์ และเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจนสามารถเข้าถึงความสุขที่แท้จริงได้ด้วยหัวใจ¹

ความคิดเห็นของคณะกรรมการตัดสินรางวัล ประจำปี 2548

จากคำนิยมและความคิดเห็นของคณะกรรมการตัดสินจะเห็นว่า กวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย มีความโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสังคมยุคใหม่ด้วยท่าทีที่หลากหลาย อาทิ การตั้งคำถามกับผู้คนในสังคม การวิพากษ์วิจารณ์ การทิ้งประเด็นให้ขบคิด หรือการนำเสนอภาพสังคมที่เสื่อมทรามด้วยอารมณ์สะเทือนใจ เป็นต้น ท่าทีต่างๆ เหล่านี้กวีแสดงออกเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้คนในสังคม ให้หันมาร่วมกันจรโลงสังคมให้น่าอยู่และสงบสุขอย่างยั่งยืนด้วยการสรรค์สร้างคุณธรรมในจิตใจ ผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาที่คมคาย ดังเช่นบทกวีที่ชื่อ “อาคราร” ในรวมบทกวี โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม ที่วิพากษ์วิจารณ์สังคมปัจจุบันไว้ว่า

เมื่อหุ่นยนต์ตอกเสาเข้ากลางดิน
หุ่นคนก็ดินตราปลิ้นขยับ
เพราะน้ำเงินเลอค่ากว่าน้ำใจ
บางคนคิดคนส่วนใหญ่ไม่ใช่คน
จึงมีใครขายใครในตลาด
ปล่อยโลกมาอาละวาดตวาดปลิ้น
หญ้าแพรกแหลกยับอัปจน
เพื่อดอกไม้ได้อำพนอยู่บนพาน
ทั้งรู้และเห็นความเป็นไป
ไม่มีใครเดินออกไปนอกบ้าน
ไซ้! มนุษย์ก็สัตว์สันดาน
(ซึ่งแล้ว ไม่นานก็ผ่านไป)

กฤตยติศร กรเกษมกล

¹ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2549). แห่งห้วงฤทัยสมัย. หน้า ความคิดเห็นของคณะกรรมการ

จากบทกวีข้างต้นจะเห็นว่า กวีได้นำเสนอแนวคิดทางสังคมเกี่ยวกับการหลุมหลงใน “น้ำเงิน” ของคน จนลืมนึกค่าของ “น้ำใจ” กวีวิพากษ์วิจารณ์สังคมที่กำลังเจริญก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีว่า เป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล เป็นเพียงการพัฒนาทางด้านวัตถุ แต่ทางด้านจิตใจกลับเสื่อมลง ทำให้มนุษย์ขาดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ กวีใช้กลวิธีการเล่นคำได้อย่างน่าสนใจได้แก่ การเล่นคำว่า “คน” เพื่อแสดงว่า “คน” กำลังข่มเหง “คน” ด้วยกันเอง กวีเลือกใช้กลุ่มคำเพื่อแบ่งถึงกลุ่มคนที่ต่างกัน คือ ใช้คำว่า “บางคน” แทนกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือคนรวย คำว่า “บาง” เป็นคำบอกจำนวน แสดงให้ทราบว่าคนรวยเป็นคนส่วนน้อยในสังคม และใช้คำว่า “คนส่วนใหญ่” แทนกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าหรือคนจน คำว่า “ส่วนใหญ่” เป็นคำบอกจำนวนที่แสดงให้ทราบว่าคนจนเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม และใช้คำว่า “ไม่ใช่คน” เพื่อแสดงนัยถึงการข่มเหงทางชนชั้น กวีใช้คำว่า “ไม่ใช่” ซึ่งเป็นคำบอกปฏิเสธ เพื่อสื่อถึงการเอารัดเอาเปรียบจากคนรวยที่ถึงแม้จะเป็นคนส่วนน้อยในสังคม แต่กลับมีอำนาจทางเศรษฐกิจ เอาเปรียบคนจนอย่างร้ายแรงเหมือน “ไม่ใช่คน” ซึ่งคนจนในที่นี้อาจหมายถึง ลูกจ้าง หรือผู้ใช้แรงงาน และการเล่นคำว่า “ใคร” ในวรรคที่ว่า “ใครขายใครในตลาด” เพื่อสื่อ นัยถึงการไม่เห็นคุณค่าความเป็นคนของคนอื่นในสังคม เปรียบเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายกันได้ หรือหมายถึงการคดโกงหักหลังกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่โดดเด่นในบทกวีนี้คือ การใช้สัญลักษณ์ ได้แก่ “หญ้าแพรก” แทนกลุ่มคนจน และ “ดอกไม้” แทนกลุ่มของคนรวย กวีสื่อว่าคนจนต้องถูกเอารัดเอาเปรียบจน “แหลกยับยับจน” เพื่อเป็นฐานให้คนรวยได้กอบโกยผลประโยชน์และสุขสบาย คือ “อำพนอยู่บนพาน” สัญลักษณ์ที่ใช้เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคู่กันแล้ว ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างชนชั้นได้ชัดเจน สะท้อนสภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้เป็นอย่างดี บทกวีบทนี้จึงเป็นการฉายภาพความเลื่อมโทรมทางจิตใจของคนในสังคมปัจจุบันและการเอารัดเอาเปรียบทางชนชั้นอย่างแสบคายด้วยลีลาวรรณศิลป์ที่สื่อความให้เข้าใจได้ง่ายและสะท้อนภาพสังคมอย่างชัดเจน

นอกจากกวีจะนำเสนอแนวคิดด้วยการวิพากษ์วิจารณ์สังคมแล้ว กวีได้เสนอทางออกหรือแนวทางในการจรรโลงสังคมด้วยลีลาภาษาที่ไพเราะงดงาม ด้วยการนำเสนอภาพสังคมที่สวยงามเปี่ยมด้วยคุณธรรม ดังตัวอย่างกวีนิพนธ์ในบท **ใจกรุง** ดังนี้

ที่ร้อนร้าวหนาวเหลือก็เกื้อหนุน

ที่โหดร้ายทารุณก็อ่อนหวาน

ที่วกเหว่วนว้างก็นิ่งนาน

ที่ใจบาปหยาบกร้านก็นุ่มนวล

ที่ขัดข้องผิดเคืองก็เคลื่อนไหว
 ที่เหนียวข้นโคลนไคลก็ซุยร่วน
 ที่เยอหยิ่งยศศักดิ์ก็ชักชวน
 ที่ขวยเขินเดินม้วนก็อาจอง
 ที่มีดมัวสลัวไปก็ใสสว่าง
 ที่ห่อเหี่ยวเหินห่างก็กว้างหงส์
 ที่คดข้องชิงก็ตั้งตรง
 ที่ดิ่งลัดดับลงก็เด่นแท้

ที่ขาดตกบกพร่องก็เต็มเหลือ
 ที่ฟุ้งเฟ้อเหลือเฟือก็แผ่อแผ่
 ที่รันทดอดสูก็ดูแล
 ที่ปวกเปียกอ่อนแอก็ฟื้นแรง
 กลับคืนสู่สมดุลงแห่งจักรวาล
 บ่มกาลเวลาจนกล้าแกร่ง
 เกาทัณฑ์ไฉ่กระหน่ำแทง
 มีอาจด้านสำแดงแห่งใจกรุง
 กรุงจึงยังคงงามเปี่ยมความหมาย
 เด่นสง่าท่าทนายอรุณรุ่ง
 ด้วยดวงมานฉสวนธรรมผลบำรุง
 ย่อมผดุงกรุงวิสุทธิดุจวิมาน.

ปณิธาน รอดเหตุภัย

บทกวีข้างต้น สื่อแนวคิดทางสังคมด้วยน้ำเสียงเชิญชวนและโน้มน้าวใจผู้อ่าน ให้หันมาใส่ใจกับคุณธรรมทางจิตใจมากขึ้น ด้วยวิธีการนำเสนอผลดีของการมีคุณธรรมในใจ กวีเลือกใช้คำตรงข้ามในทุกวรรคของ 4 บทแรก เพื่อสื่อเน้นว่าจากสิ่งที่ไม่ดีร้าย หากมี “ใจกรุง” ซึ่งหมายถึง จิตใจที่เปี่ยมคุณธรรมแล้ว ความเลวร้ายในสังคมจะหายไป จากร้ายจะกลายเป็นดี เช่น ร้อนร้าว – เกื้อหนุน, ทารุณ – อุ่นหวาน, วุ่นวาย – งามน่าน, ขัดข้อง – เคลื่อนไหว, เหนียวข้น – ซุยร่วน, มีดมัว – ใสสว่าง, ดับลง – เด่นแท้, บกพร่อง – เต็มเหลือ เป็นต้น ทำให้เห็นว่ากวีเลือกสรรคำมาใช้ในบทกวีได้อย่างเหมาะสม และสื่อความแตกต่างได้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้เกิดความปรารถนาให้สังคมมีแต่ภาพความดีงามตามที่กวีนำเสนอ นอกจากนี้กวียังได้เลือกใช้คำเพื่อเน้นถึงอานุภาพแห่ง “ใจกรุง” ในบาทที่ว่า “เกาทัณฑ์ไฉ่กระหน่ำแทง มีอาจด้านสำแดงแห่งใจกรุง” กวีใช้คำแสดงความร้ายแรงของเกาทัณฑ์ต่างๆ

ด้วยคำว่า “ย่ำ” “กระหน่ำ” “แทง” และใช้คำว่า “ล้ำแดง” เพื่อสื่อให้เห็นถึงอำนาจการต่อต้านภทภัยของ “ใจกรุง” แสดงให้เห็นว่า แม้ความชั่วร้ายและภทภัยต่างๆ จะรุนแรงเพียงใด ก็ไม่สามารถเอาชนะคุณธรรมในจิตใจของคนในสังคมไปได้ ในด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์กวีใช้ภาพพจน์อุปมาอุปไมยเพื่อสื่อภาพความมั่งคั่งแห่ง “ใจกรุง” ว่า “ด้วยดวงมานผสานครมผลิบารุง” กวีใช้คำว่า “ผลิ” เพื่อเปรียบเทียบดวงใจที่มีธรรมะนั้นสว่างงดงามราวกับดอกไม้กำลังผลิบาน และช่วยผดุง “กรุง” ซึ่งหมายถึงสังคมมนุษย์นั้นให้สงบสุข “ใจกรุง” นับเป็นบทกวีที่งดงามด้วยลีลาทางวรรณศิลป์ ทั้งการเลือกใช้คำตรงข้าม และการใช้ภาพพจน์ตามขนบวรรณคดีพุทธศาสนา คือ การเปรียบเทียบพระธรรมเป็นดอกไม้กำลังผลิบาน ส่งผลให้ผู้อ่านเห็นภาพความมั่งคั่งสงบสุขของสังคมได้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้หันมาใส่ใจกับคุณธรรมในจิตใจเพื่อจรรโลงสังคมให้งดงามมากขึ้น

หากประเมินค่ากวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) อย่างจริงจังแล้ว อาจเห็นได้ว่ายังไม่ถึงขั้นความเป็นกวีนิพนธ์นักตามที่ได้นิยามความหมายของกวีนิพนธ์ไว้ในตอนต้น แต่อย่างไรก็ตาม รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยก็นับเป็นเวทีที่สร้างกวีรุ่นใหม่ อีกทั้งกวีนิพนธ์รางวัลนี้ก็มีคุณค่าในการนำเสนอแนวคิดสำคัญที่แสดงให้เห็นว่ากวีรุ่นใหม่ใส่ใจสังคมและสามารถแสดงแนวคิดได้น่าสนใจ

จากการวิเคราะห์ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า ยุวกวีนำเสนอแนวคิดทางสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม ด้วยกลวิธีที่หลากหลาย ทั้งการนำเสนอภาพความเสื่อมและความมั่งคั่งของสังคมและการวิพากษ์วิจารณ์สังคมอย่างตรงไปตรงมา ผ่านการใช้โวหารภาษาที่ประณีตงดงาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์กวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ในด้านแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ให้ประจักษ์ในความสามารถทางกวีนิพนธ์และการนำเสนอแนวคิดต่อสังคมของเยาวชน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกผู้คนในสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางวรรณศิลป์ในการนำเสนอแนวคิดที่ปรากฏในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ตระหนักถึงความสามารถของศิลปินรุ่นใหม่ในการสร้างสรรค์งานกวีนิพนธ์ที่นำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้คนในสังคม โดยใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่คมคายงดงาม

ขอบเขตของการวิจัย

กวีนิพนธ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาผลงานกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) จำนวน 9 เล่ม 136 เรื่อง ตั้งแต่ปี 2547 – 2551 ได้แก่

ปี พ.ศ.	ชื่อเล่ม	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อเรื่อง
2547	ใจกรุง	นายปณิธาน รอดเหตุภัย	1. ฉันที่แท้
			2. ขวัญดอกไม้
			3. มาลัย
			4. สายเลือดวีรชน
			5. ดอกไม้วัยเยาว์
			6. ขอบใจ
			7. กล้อง
			8. ผืนของยาย
			9. พิราบขาว
			10. กวีบทเก่า
			11. รุ่งเมือง
			12. สงครามเมือง
			13. ดอกเบี้ย
			14. เซ่นนี้ฤา?
			15. อนิจจัง...อนิจจา
			16. ร่อนเร่พเนจร
			17. เธอมีสิทธิ์
			18. ภาพฉาย-นิยายชีวิต
			19. ใจกรุง

	บนหมอนรองวางรถไฟฟ้า	นายเชษฐภัทร วิสัยจร	20. เมื่อคำ-ตาย-
			21. ภาพถ่ายที่ถูกเเมน
			22. ปณิธานกวี
			23. อีแม่
			24. ดอกไม้จะบาน
			25. ผักชีโรยหน้า
			26. เปล่า...ไม่ได้เปลือย
			27. ช่างกลเื้ออาหาร
			28. อภินิหารล้อมวลชนกับแม่เฒ่าพระนาง
			29. ญาติกาธิปไตย
			30. กระบวนพยุหยาตราชลมารค
			31. อหังการพญาอินทรี
			32. เรือนท่านประธานาธิบดี
2548	สงครามศักดิ์สิทธิ์	นายเชษฐภัทร วิสัยจร	33. สายฝนแห่งสันติภาพ
			34. ปลุกดอกรัก
			35. นิราศนนทบุรี
			36. ซากุระเปือกฝน
			37. กิ่งก่ากลืนจันทร์
			38. ซากศพสันติภาพ
			39. พระเจ้าเป็นใคร
			40. หลับตาเพื่อตื่น
			41. เมื่อมัจจุราชคอร์รัปชั่น
			42. หลังทะเลแตกเลือด
			43. อยู่เหนือมนุษยชาติ
	แห่งห้วงฤทัยสมัย	นายปณิธาน รอดเหตุภัย	44. กระต่ายในจันทร์
			45. แสงรัยอย่างไร
			46. ตุ่มน้ำฝน

			47. อายุวัฒนะ
			48. ถามได้
			49. กล้วยบวชชี
			50. หน้าหนึ่ง
			51. ปราบกฏการณ์สมมติ
			52. ประตู่ใจ
			53. สวรรค์ขึ้นใจ
			54. วิมานในบ้าน
			55. น้ำใจไมตรี
			56. กุญแจกระแสนกาล
			57. โลกนี้ยังมีหวัง
			58. ปันเรือน
แรมเรือน	นายกำปนาท แสงทอง		59. ขึ้นบ้านใหม่
			60. จอมกษัตริย์สหัสศรี
			61. น้ำมาปลาकिनมด
			62. โขงขึ้น
			63. รวง
			64. น้ำแดง
			65. เรียงเบอร์
			66. บวชก่อนเบียด
			67. กล้านอกครัว
			68. บุรีด้ามขวาน
			69. ป่าแปลกไม้
			70. ฝ่าหน
			71. ฝนห่า
			72. สามัคคีคือพลัง
			73. เลือดขาว
			74. รั้วหลัก
			75. มณีพันธุ์

			76. คีนถิ่นเถอะบินหลา
			77. วิมานซีเมนต์
			78. กรงชมกรุง
			79. วิมานเมือง
			80. หุ่นฟาง
			81. บุฟเฟต์
			82. ชาเขียว
			83. หนาวลม
			84. หน้ากาก
			85. ไม้ขีดไฟ
			86. ไป – กลับ
			87. นิทราชาคริต
			88. คีนเรือน
2549	โลกยนิทาน	นายธีรภัทร เจริญสุข	89. กุลาห้องให้
			90. เด็กเลี้ยงแกะ
			91. นิทานนกน้อย
			92. เงิน
			93. แคนเมือง
			94. จักรวรรดิจักรวาล
			95. สันติภาพ
	กวีนิพนธ์ของคนบ้า	นายกิตติคุณ คัมภีรานนท์	96. ดอกไม้แห่งจักรวาล
			97. กระจกบนต้นไม้
			98. นักปลูกต้นไม้
			99. มนุษย์กลางป่าคน
			100. ความงามของความ ลวง
			101. สมัยซึ่งดอกไม้ในหัวใจ ไม่มี
			102. กระจกบนแผ่นหิน

			103. ตราฐ มี่รู้มี
			104. สังคมนิยมเปลือก
			105. นางงาม
			106. สีสอนรัก
			107. สงกรานต์บ้านหทัย
			108. วิถีแห่งหุ่นยนต์
			109. รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ
			110. บนทางคอนกรีต
			111. สูตรลัด
			112. รากเหง้าสีเทา
			113. นครลอยฟ้า
			114. ณ ยามแดดแผดเผา มีหมาเขลาผู้ซำเราโลก
			115. อนารยะแห่งชีวิต
			116. เสียงร้องไห้แห่งสายหมอก
			117. อารยะแห่งชีวิต
2550	พงศาวดารพิภพ	นายธีรภัทร เจริญสุข	118. จักรวาลกำเนิด
			119. ปกรณ์มตำนาน
			120. พุรุษุค
2551	โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม	นายกฤตย์ดิศร กรเกศกมล	121. ห้องนอน
			122. ทางเท้า
			123. รถประจำทาง
			124. สะพานลอย
			125. อาคาร
			126. สำนักงาน (1): แม่บ้าน
			127. ศูนย์อาหาร

			128. สำนักงาน (3): หญิงสาว
			129. สำนักงาน (5): โลกใบใหม่
			130. ลานจอดรถ
			131. ทางด่วน
			132. โรงภาพยนตร์
			133. ภัตตาคาร
			134. ฝับ(1): ฟลอร์สำราญ
			135. ฝับ(2): ลานฆ่าสัตว์
			136. รถไฟฟ้า

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีกวีนิพนธ์ทั้งหมด 9 เรื่อง เนื่องจากในปี 2552 ไม่มีการจัดประกวด ปี 2553 ไม่มีผลงานประเภทกวีนิพนธ์ได้รับรางวัล และในปี 2554 ผลงานกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลยังไม่ได้จัดพิมพ์

สมมติฐานการวิจัย

กวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่หลากหลาย เพื่อนำเสนอแนวคิดที่กระตุ้นจิตสำนึกของผู้คนในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากวีนิพนธ์สมัยใหม่
3. ศึกษา กวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย จำนวน 9 เล่ม
4. วิเคราะห์แนวคิดด้านสังคม ในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
5. วิเคราะห์กลวิธีการเสนอแนวคิดทางสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย
6. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย : การศึกษาในฐานะกวีนิพนธ์

รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) เป็นรางวัลวรรณกรรมที่มอบให้แก่เยาวชน โดยมีความมุ่งหวังที่จะเป็นเวทีให้กวีและนักเขียนรุ่นใหม่ได้ฝึกมือและมีโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมอบรางวัลให้แก่วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาผลงานกวีนิพนธ์ของยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย โดยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์กวีนิพนธ์ทั้งในด้านเนื้อหาและวรรณศิลป์ และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาของรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย

2.2 ความหมายของกวีนิพนธ์

2.3 การศึกษาแนวคิดในกวีนิพนธ์

2.4 การศึกษาวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์

2.1 ความเป็นมาของรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award)

โครงการรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยมูลนิธิซิเมนต์ไทย และเป็นหนึ่งในโครงการด้านการส่งเสริมความสามารถเฉพาะด้านของเยาวชน ดำเนินการประกวดความสามารถทางด้านศิลปะของเยาวชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 แนวคิดของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อยู่บนพื้นฐานความเชื่อประการหนึ่งว่า “เด็กและเยาวชนนั้นมีความสามารถหลากหลายด้านสมควรได้รับโอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาให้มีศักยภาพอันเข้มแข็งเต็มความสามารถและความถนัดของตน”

นอกจากมูลนิธิซิเมนต์ไทยจะมุ่งมั่นในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนของเด็กและเยาวชนแล้ว ยังมุ่งหวังที่จะส่งเสริมความสามารถอื่นๆ ของเยาวชนควบคู่กันไปด้วย โดยเริ่มจาก **โครงการส่งเสริมความสามารถทางศิลปะ** เพราะงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด สาขาใด ต่างก็เป็นผลงานของมนุษย์ที่ต้องใช้สติปัญญาความคิดสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความเพียรพยายาม ความประณีตวิจิตรบรรจง สามารถสร้างความอึดเอิบทางด้านอารมณ์ ตลอดจนช่วยยกระดับจิตใจให้กับผู้สร้างและผู้เสพ นอกจากนี้ “งานศิลปะ” ยังเป็นหลักฐานสำคัญอันสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาตินั้น ๆ หรือมุมมองทางสังคมในขณะนั้น

ด้วยเหตุนี้มูลนิธินิเทศ์ไทยจึงให้ความสำคัญกับเยาวชนที่มีความสามารถทางศิลปะและกระตุ้นให้เยาวชนสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยจัดโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีพรสวรรค์ทางศิลปะทุกระดับ

มูลนิธินิเทศ์ไทยได้ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ จัดประกวดรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ซึ่งเป็นเวทีระดับเยาวชนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ดำเนินการจัดประกวดมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 โดยในปีแรกกำหนดให้มีการประกวดผลงานด้านศิลปะทั้งหมด 6 สาขา อันได้แก่ จิตรกรรม/ภาพพิมพ์ ประติมากรรม วรรณกรรม ดุริยางคศิลป์ ภาพยนตร์ และภาพถ่าย ปี พ.ศ.2548 ทางคณะกรรมการดำเนินงานได้เปิดกว้างโดยปรับเปลี่ยนสาขาในการประกวดครอบคลุมประเภทของงานศิลปะมากขึ้น และเพื่อความชัดเจนในการแบ่งประเภทของรางวัลมากยิ่งขึ้นด้วย โดยแบ่งเป็น 6 สาขา ดังนี้

- 1) ศิลปะ 2 มิติ
- 2) ศิลปะ 3 มิติ
- 3) ภาพถ่าย
- 4) ภาพยนตร์
- 5) วรรณกรรม
- 6) ดุริยวรรณกรรม

การแบ่งสาขาดังกล่าวใช้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน รายละเอียดของการประกวดของแต่ละสาขาในแต่ละปีจะกำหนดให้แตกต่างกันไป เพื่อให้ครอบคลุมศิลปะหลายด้าน แต่ละสาขาจะมีผู้ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมสาขาละ 1 คน และรางวัลดีเด่นสาขาละไม่เกิน 5 คน และรางวัล Jury's Mention ผลงานที่กรรมการเห็นว่ามีความดีในระดับหนึ่ง สมควรให้การสนับสนุน พร้อมได้รับทุนการศึกษาต่อเนื่องจนจบปริญญาตรีตามระเบียบมูลนิธินิเทศ์ไทย นอกจากนี้ ยังให้ทุนการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแก่ผู้ที่มีผลงานคุณภาพเพิ่มเติมอีกสาขาละประมาณ 10 คน เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เยาวชน

โครงการรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) ได้ดำเนินการประกวดและให้รางวัลสาขาวรรณกรรม 3 ประเภท ได้แก่ กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และนวนิยาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2555) มีผลงานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลแล้วทั้งสิ้น 34 ผลงาน ดังนี้

ปี 2547

- 1) ใจกรุง นายปณิธาน รอดเหตุภัย (รางวัลยอดเยี่ยม)
- 2) 29 กุมภาพันธ์ นายเกรียงไกร วชิรธรรมพร (รางวัลดีเด่น)
- 3) งานมีที่รัก นายภาณุ ตริยเวช (รางวัลดีเด่น)
- 4) โลกสีเทา นายอุเทน พรหมแดง (รางวัลดีเด่น)
- 5) บนหมอนรองรางรถไฟ
นายเชษฐภัทร วิสัยจร (รางวัลดีเด่น)
- 6) ตะลุยแดนหิมพานต์
นางสาวสิริกาญจน์ ศุภเลิศพร (รางวัลดีเด่น)

ปี 2548

- 1) วีรบุรุษที่ตายแล้ว นางสาวพาริดา วิรุฬห์ผล (รางวัลยอดเยี่ยม)
- 2) สงครามศักดิ์สิทธิ์ นายเชษฐภัทร วิสัยจร (รางวัลดีเด่น)
- 3) แห่งห้วงกตัญญู นายปณิธาน รอดเหตุภัย (รางวัลดีเด่น)
- 4) คืบฝืนวันต่อสู้อยู่ นางสาวอรุณนา สนิกะวาที (รางวัลดีเด่น)
- 5) แรมเรือน นายกัมปนาท แสงทอง (Jury's Mention)
- 6) เหนือนาฏกรรม นายอุเทน พรหมแดง (Jury's Mention)

ปี 2549

- 1) ตึกตาโล่ฝน นายศักดิ์ สาแก้ว (รางวัลยอดเยี่ยม)
- 2) เด็กทารกแห่งเมืองหมองหม่น
นายอดิศร ไพรวฒนานาพันธุ์ (รางวัลดีเด่น)
- 3) ลำนำหกพิภพ นายพงศ์ศรณ ภูมิวัฒน์ (รางวัลดีเด่น)
- 4) ดั่งฝนโปรยไฟ นางสาวอัญญรัตน์ อ่อนสุทธิ (รางวัลดีเด่น)
- 5) โลกยนิทาน นายธีรภัทร เจริญสุข (รางวัลดีเด่น)
- 6) กวีนิพนธ์ของคนบ้า นายกิตติคุณ คัมภีรานนท์ (Jury's Mention)

ปี 2550

- 1) พระเจ้าองค์ใหม่ในหมู่บ้านตีนกลางวัน และหมู่บ้านตีนกลางคืน
นายเชตะวัน เตือประโคน (รางวัลยอดเยี่ยม)

2) พงศาวดารพิภพ	นายธีรภัทร	เจริญสุข	(รางวัลดีเด่น)
3) เรื่องราวของข้าวมันไก่	นายวาสุเทพ	เกตุเพชร	(รางวัลดีเด่น)
4) ราตรี	นายศักดิ์ดา	สาแก้ว	(รางวัลดีเด่น)
5) คาฟาริสตาร์	นายสาวสิริณัฐ	ธรรมธราชัย	(รางวัลดีเด่น)

ปี 2551

1) โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม	นายกฤตย์ดิศร	กรเกษมกล	(รางวัลยอดเยี่ยม)
2) เจ็ดวัน คนเหงา ความรัก ความตาย	นายไกรวิทย์	ทองเทศ	(รางวัลดีเด่น)
3) บ้านสี่ห้องฟ้า	นางสาวจุฑารัตน์	ขยันสูง	(รางวัลดีเด่น)
4) พระอาทิตย์เริงร่า	นางสาวปณิศา	เกียรติ์สุพิมล	(รางวัลดีเด่น)
5) ฟ้าเดียวกัน	นางสาวณัฐนี	ตามไท	(รางวัลดีเด่น)
6) เด็กชายผู้ไม่เคยเห็นเลนิน	นายวุฒินันท์	ชัยศรี	(รางวัลดีเด่น)

ปี 2552

ไม่มีการประกวด

ปี 2553

1) Good Morning Sunshine แสงฉายในยามเช้า	นายวรวิฐิ มโนสร้อย	(รางวัลยอดเยี่ยม)
2) อย่าด่วนตัดสิน	นางสาวอนิมมาล เล็กสวัสดิ์	(รางวัลดีเด่นและ Jury's Mention)
3) เด็กหญิงดอกไม้ เด็กชายดวงดาว	นายมิ่งมนัสชน จังหาร	(รางวัลดีเด่น)
4) ร้อยเรื่องเล่าขานตำนานนิทานไม่รู้จบ	นางสาวอภิญา จงสุขกิจพานิช	(รางวัลดีเด่น)

ปี 2554

1) กลอนเปล่าแก้ปวย	นางสาวณัฐกาญจน์ สัตยาภิวิ	(รางวัลยอดเยี่ยม)

ปี 2555

อยู่ในระหว่างการประกวด

จากผลงานที่ได้รับรางวัลทั้ง 34 ผลงานนี้ เป็นวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ 10 ผลงาน คือ

ปี 2547

- 1) ใจกรุง นายปณิธาน รอดเหตุภัย (รางวัลยอดเยี่ยม)
- 2) บนหมอนรองวางรถไฟฟ้า
นายเชษฐภักดิ์ วัลย์จรรยา (รางวัลดีเด่น)

ปี 2548

- 1) สงครามศักดิ์สิทธิ์ นายเชษฐภักดิ์ วัลย์จรรยา (รางวัลดีเด่น)
- 2) แห่งห้วงอุทัยสมัย นายปณิธาน รอดเหตุภัย (รางวัลดีเด่น)
- 3) แรมเรือน นายกัมปนาท แสงทอง (Jury's Mention)

ปี 2549

- 1) โลกยนิทาน นายธีรภัทร เจริญสุข (รางวัลดีเด่น)
- 2) กวีนิพนธ์ของคนบ้า นายกิตติคุณ คัมภีรานนท์ (Jury's Mention)

ปี 2550

- 1) พงศาวดารพิภพ นายธีรภัทร เจริญสุข (รางวัลดีเด่น)

ปี 2551

- 1) โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม
นายกฤตย์ดิศร กรเทศกมล (รางวัลยอดเยี่ยม)

ปี 2554

- 1) กลอนเปล่าแก้ป่วย นางสาวณัฐกาญจน์ สัตยาภิวิ (รางวัลยอดเยี่ยม)

นอกเหนือจากการจัดประกวดรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยแล้ว มูลนิธิซิเมนต์ไทยยังแสวงหาโอกาสในการต่อยอดเพื่อพัฒนาความสามารถของยุวศิลปินจากเวทีนี้ด้วย เช่น ร่วมมือกับบริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด จัดพิมพ์ผลงานของผู้ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมและรางวัลดีเด่นในสาขาวรรณกรรมอย่างต่อเนื่อง และนำผลงานของเยาวชนไทยที่ได้รับรางวัลในสาขาศิลปะ 2 มิติไปติดตั้งให้กับสถานทูตไทยในต่างประเทศ ตลอดจนนำภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลไปแสดงในงาน World Film Festival of Bangkok และงานอื่นๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ฝีมือของเยาวชนไทยให้เป็นที่ประจักษ์¹

รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย หรือ Young Thai Artist Award จึงเป็นรางวัลที่ช่วยจุดประกายความฝันให้แก่เยาวชนผู้ที่มีใจรักในงานศิลปะทุกคน ได้มีเวทีในการฝึกมือ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเป็นศิลปินมืออาชีพในอนาคต ผลงานของเยาวชนเหล่านี้ยังได้รับการเผยแพร่ไปสู่สาธารณชน เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานของรางวัล และทำให้ยอมรับความสามารถของเยาวชนในวงกว้าง รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) จึงมีบทบาทในการสร้างความตื่นตัวให้แก่วงการที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะทุกแขนง ตั้งแต่จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพยนตร์ ดนตรี รวมทั้งวงการวรรณกรรมด้วย

2.2 ความหมายของกวีนิพนธ์

การศึกษาเกี่ยวกับความหมายของกวีนิพนธ์พบว่า ตั้งแต่อดีตมีคำที่ใช้เรียกงานสร้างสรรค์ของกวีอยู่แล้วหลายคำ เช่น คำว่า กาพย์ กลอน กานท์ ฉันท์ และโคลง ดังปรากฏเป็นชื่อเรื่อง ได้แก่ **สามัคคีเภทคำฉันท์** **กาพย์พระไชยสุริยา** **กาพย์คำกลอน** และ **กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง** เป็นต้น จะเห็นว่าคำต่าง ๆ ที่ใช้นี้ จะให้ความสำคัญที่ลักษณะคำประพันธ์หรือฉันทลักษณ์เป็นหลัก นอกจากนี้ยังอาจเรียกผลงานของกวีโดยใช้ชื่อผู้แต่งกับลักษณะคำประพันธ์และประเภทของเนื้อหาได้ เช่น **นิราศนรินทร์คำโคลง** หรือ **โคลงนิราศพระยาตรัง** หรืออาจเรียกตามที่ ชลดา เรื่องรักษลิขิต ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “เรียกโดยใช้ชื่อลักษณะคำประพันธ์ และเหตุการณ์หรือโอกาสที่ทำให้เกิดเรื่องนั้นๆ ขึ้น เช่น เพลงยาวหรือกลอนรบทพม่าที่ทำดินแดง โคลงนิราศเวียงจันทร์พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ฯลฯ”² สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเรียกผลงานของกวีในลักษณะนี้ไว้ว่า

¹มูลนิธิซิเมนต์ไทย. (2550). *บันไดโอกาส วาดอนาคต The Siam Cement Foundation Annual Report 2007*. หน้า

²ชลดา เรื่องรักษลิขิต. (2541). “วรรณคดีวิจารณ์ระหว่าง พ.ศ. 2325 – 2453”. ใน *ทอไหมในสายน้ำ 200 ปี วรรณคดีวิจารณ์ไทย*. หน้า 15

การที่ไทยใช้ประเภทฉันทลักษณ์เป็นชื่อเรียกงานประพันธ์นั้น สะท้อนให้เห็นว่าเราให้ความสำคัญกับฉันทลักษณ์ของการประพันธ์อยู่มาก และเป็นการชี้ให้เห็นว่ากวีไทยและคนไทยมีความตระหนักรู้เสมอว่า วรรณคดีร้อยกรองเป็นเรื่องของการใช้ภาษาสร้างศิลปะอันประณีต โดยมีกรอบและกฎเกณฑ์พิเศษคือฉันทลักษณ์อันหลากหลายนั่นเอง¹

ภายหลังจากที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลตะวันตก เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายด้าน รวมทั้งในวงวรรณศิลป์ได้มีการคิดประดิษฐ์คำขึ้นเพื่อใช้เทียบเคียงกับคำภาษาต่างประเทศหลายคำ เช่น วรรณคดี วรรณกรรม ร้อยกรอง และกวีนิพนธ์ เป็นต้น เฉพาะ 2 คำแรกจะมีความหมายกว้างโดยครอบคลุมถึงนวนิยายและเรื่องสั้นซึ่งเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้วด้วย ขณะที่ร้อยกรองคลุมความเฉพาะงานเขียนที่บังคับฉันทลักษณ์ ส่วนกวีนิพนธ์มีความหมายที่กว้างกว่าและแฝงนัยเชิงประเมินค่า²

จะเห็นได้ว่าการใช้คำเรียกผลงานของกวีมีที่ใช้อยู่หลากหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และการนำคำเหล่านี้ไปใช้ บางครั้งผู้อาจจะไม่ได้คำนึงถึงความหมายที่แท้จริงว่า มีความแตกต่างกัน และคำบางคำ เช่น กวีนิพนธ์ จะใช้เรียกเฉพาะผลงานร้อยกรองของกวีที่ได้รับการยกย่องว่ามีความไพเราะงดงามถึงพร้อมด้วยคุณค่าด้านต่างๆ ทั้งด้านการใช้ภาษาและการสอดแทรกแนวคิดที่คมคาย ซึ่งจากการศึกษาความหมายของกวีนิพนธ์จะเห็นได้ว่า คำว่ากวีนิพนธ์นั้น มีความหมายในเชิงประเมินค่าอย่างชัดเจน ดังที่สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา กล่าวว่า “คำว่ากวีนิพนธ์ เป็นศัพท์ใหม่ที่บัญญัติขึ้นใช้แทนคำว่า POETRY ในภาษาอังกฤษ”³

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมาย กวีนิพนธ์ ไว้ว่า หมายถึง “ถ้อยคำที่กวีเรียบเรียงขึ้น โดยมีรูปแบบที่กำหนดตามฉันทลักษณ์ มีความไพเราะด้วยการสรรคำ การใช้เสียงสัมผัส และจังหวะลีลา มีความหมายกว้าง ลึก และเข้มข้น กระทบอารมณ์ได้ยิ่งกว่าการกล่าวด้วยภาษาธรรมดา”⁴ และยังได้กล่าวอีกว่า “บทกวีนิพนธ์แตกต่างจากบทร้อยกรองธรรมดา ความต่างนี้มีได้อยู่ที่รูปแบบและเนื้อเรื่อง แต่จะขึ้นอยู่กับคุณสมบัติบางประการโดยเฉพาะในด้านการสรรคำ การเล่นคำ กระบวนจินตภาพ การใช้ภาพพจน์ และกลการประพันธ์ต่าง ๆ”⁵

¹สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2541). *หวังสร้างศิลป์นิพนธ์ เปรียบประพจน์: การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*. หน้า 22

²กิริติ ธนະไชย. (2551). *บุหงาหอมร่วงฟ้าในป่าแก้ว*. หน้า 17

³สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2541). *หวังสร้างศิลป์นิพนธ์ เปรียบประพจน์: การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*. หน้า 21

⁴ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. หน้า 35

⁵แหล่งเดิม. หน้า 36

สุภาพร มากแจ้ง ให้นิยามว่า “หมายถึงงานที่มีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ กวีนิพนธ์เป็นงานของกวี และกวีนิพนธ์เป็นร้อยกรองหรืองานเขียนที่มีวรรณศิลป์ไว้ให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจได้ เช่นเดียวกับร้อยกรอง”¹

จากความหมายของคำว่า “กวีนิพนธ์” ทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ชัดเจนว่า กวีนิพนธ์ เป็นคำที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้เทียบเคียงกับคำในภาษาอังกฤษ และมีความหมายสำคัญอยู่ที่การสร้างอารมณ์สะท้อนใจด้วยภาษาวรรณศิลป์ของกวี ซึ่งมีนัยเชิงประเมินค่าและบ่งบอกถึงคุณค่าของบทกวีเหล่านั้น

แม้ว่าคำที่ใช้เรียกผลงานของกวีจะมีการเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม รูปแบบและฉันทลักษณ์ที่ปรากฏใช้ในอดีตยังคงได้รับการถ่ายทอดมายังกวีนิพนธ์สมัยใหม่ ในฐานะที่เป็นกรอบหรือแนวทางในการประพันธ์ตลอดจนการประเมินค่ากวีนิพนธ์ ทำให้เห็นลักษณะและความต่อเนื่องของกวีนิพนธ์ ตั้งแต่ร้อยกรองโบราณจนมาถึงกวีนิพนธ์สมัยใหม่ ดังการศึกษาของ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ เรื่อง **จาก “ชนบ” สู่ “นวนิพนธ์”** ซึ่งสรุปได้ว่า ชนบอันเป็นมรดกวรรณศิลป์ที่สืบสานต่อเนื่องกันมาเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิด นวนิพนธ์ ไม่ว่าจะรูปแบบหรือกลวิธีนำเสนอ ด้วยเหตุนี้ นวนิพนธ์ในงานร้อยกรองปัจจุบันจึงไม่เกิดปัญหาในด้านการประเมินคุณค่า เพราะยังแสดงลักษณะสำคัญของงานร้อยกรองคือ ความไพเราะอันเกิดจากเสียงและความหมาย ผลงานกวีนิพนธ์ของกวีรุ่นใหม่ ทำให้เห็นการสืบทอด “ชนบ” ของร้อยกรองอย่างไม่ขาดตอน และยังมีทาง “เล่น” กับชนบเหล่านั้นได้อีกมาก²

สุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2541) เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสนใจศึกษากวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ ในด้านการสืบทอดชนบและการสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์ ในตำราชื่อ **หวังสร้างศิลป์นิพนธ์ เปรศแพรว: การสืบทอดชนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่** โดยเลือกศึกษางานของกวีร่วมสมัย 5 คน คือ อุชเชนี อังคาร กัลยาณพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ไพวรินทร์ ขาวงาม และจิระนันท์ พิตรปรีชา ผลการศึกษาพบว่า กวีร่วมสมัยสามารถใช้ “ชนบ” ในสมบัติวรรณศิลป์เดิม มาเป็นรากฐานสร้างสรรค์ ชนบ ใหม่บางประการในงานของตน และการเลือกสรร “ชนบ” มาใช้นี้ทำให้งานของกวีร่วมสมัยยังคงมีเสน่ห์แห่งวรรณศิลป์ เป็นที่ยอมรับของผู้อ่าน แม้ว่าความคิดของกวีเหล่านี้จะแตกต่างไปจากกวีโบราณอย่างมาก และแม้กวีบางคนจะมีลีลาวรรณศิลป์ที่ดูจะ “แหวกชนบ” อยู่ไม่น้อย แต่ความสามารถในการสร้างความงาม ความสะท้อนใจในกวีนิพนธ์ ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และยอมรับงานของกวีร่วมสมัยเหล่านี้ เป็นการรับรองให้กวีร่วมสมัย

¹สุภาพร มากแจ้ง. (2535). *กวีนิพนธ์ไทย* 1. หน้า 1

²รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งวรรณคดี*. หน้า 149 - 174

เป็นตัวแทนผู้แสดงออกซึ่งสุนทรียะทางวรรณศิลป์ของยุคสมัย และเป็นผู้สืบทอดสมบัติวรรณศิลป์ของชาติเพื่อนำมาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อไปไม่เสื่อมสูญ¹

การศึกษากวีนิพนธ์สมัยใหม่ที่กล่าวมานี้ให้ผลการศึกษาที่น่าสนใจ สะท้อนภาพรวมของชนบทวรรณศิลป์ที่เชื่อมโยงจากกวีนิพนธ์โบราณมายังกวีนิพนธ์สมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน เป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นในการศึกษากวีนิพนธ์สมัยใหม่ ในด้านการสืบทอด การสร้างสรรค์ และการใช้วรรณศิลป์ของกวีร่วมสมัย

การศึกษาเกี่ยวกับกวีนิพนธ์สมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการตีความในแง่มุมต่างๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งสะท้อนลักษณะของกวีนิพนธ์สมัยใหม่ตลอดจนพัฒนาการทางด้านวรรณศิลป์และการนำเสนอแนวคิดให้ชัดเจนขึ้น ดังเช่นการศึกษาวิจัยเรื่อง **กวีนิพนธ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย** (2544) โดยประมวลและจัดระบบความรู้เกี่ยวกับกวีนิพนธ์ร่วมสมัยซึ่งกำหนดเวลาไว้จากช่วง พ.ศ. 2485 – 2541 พร้อมกับเสนอภาพรวมที่แสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกวีนิพนธ์กับสังคมไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านหันมาช่วยกันพิจารณา และส่งเสริมกวีนิพนธ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ผลการวิจัยสรุปว่า กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของไทยมีรากเหง้าที่ยังลึกลงไป ในวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย กวีสามารถใช้กวีนิพนธ์เป็นสื่อแห่งความคิดแนวใหม่ ทั้งในด้านปรัชญาและสังคมการเมือง โดยบทบาทของกวีนิพนธ์ร่วมสมัยไทยยังทรงไว้ซึ่งแก่นสารอันเป็นพลังทางปัญญา สามารถอำนวยประโยชน์แก่ผู้รับสารและสังคมส่วนรวมได้เช่นที่เคยเป็นมาแต่กาลก่อน²

ปราโมทย์ ะวิน (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง **กวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย** โดยคัดเลือกบทกวีนิพนธ์ที่มีเนื้อหาพูดถึงบทกวี รวบรวมตั้งแต่ปี 2500 ซึ่งเป็นปีที่ถือว่าการเริ่มต้นของบทกวีร่วมสมัยจนถึงปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 210 บท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและแนวคิดของกวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ และเพื่อวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของกวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย จากการศึกษาค้นคว้า กวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ เป็นประเภทของกวีนิพนธ์ที่กวีสร้างขึ้นเพื่อแสดงออกถึงแนวคิด กวีศาสตร์สำนัก อันเป็นแนวคิดในการพิจารณาคุณลักษณะ บทบาทหน้าที่ ปรัชญา และหลักการอื่น ๆ ทางวรรณศิลป์ ซึ่งเป็นกระแสสำคัญในกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ทั้งในต่างประเทศและในไทย ในกวีนิพนธ์ไทย กวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์เริ่มปรากฏชัดในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่กวีนิพนธ์ไทยเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิธีการนำเสนอและเนื้อหา ส่งผลให้กวีไทยร่วมสมัยสร้างกวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ขึ้นเพื่อยืนยันความหมายของกวีกับกวีนิพนธ์ ทบทวนบทบาทและสถานภาพของตน คุณค่าของกวีนิพนธ์ และกระบวนการเขียน กวีนิพนธ์

¹ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2541). *หวังสร้างศิลปินภูมิิต เพรศแพ้ว: การสืบทอดชนบทกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*.

² สุมาลี วีระวงศ์ และคณะ. (2544). *กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย บทวิเคราะห์และสรณิพนธ์*.

ว่าด้วยกวีนิพนธ์มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ คุณลักษณะของกวี พันธกิจของกวี คุณค่าของกวีนิพนธ์ และกระบวนการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ การวิจัยของปราโมทย์ ะวิน เป็นการศึกษาดูแลเลือกกลุ่มของบทกวีจากเนื้อหาซึ่งยังไม่ค่อยพบงานวิจัยในแนวนี้นัก นับเป็นการเปิดมุมมองของการศึกษากวีนิพนธ์สมัยใหม่หรือกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ที่ทำให้เห็นลักษณะของกวีนิพนธ์ที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง¹

การศึกษาคำความหมายและลักษณะเฉพาะของกวีนิพนธ์ทำให้เข้าใจภาพรวมของกวีนิพนธ์สมัยใหม่ ทั้งการสืบทอดและสร้างสรรค์วรรณศิลป์จากอดีตสู่ปัจจุบัน และการคงไว้ซึ่งบทบาทสำคัญของกวีนิพนธ์ในการนำเสนอแนวคิดเพื่อจรรโลงสังคม

2.3 การศึกษาแนวคิดในกวีนิพนธ์

คุณค่าสำคัญประการหนึ่งของกวีนิพนธ์ ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดที่มีคุณค่าช่วยทำให้การอ่านกวีนิพนธ์เป็นมากกว่าการอ่านเพื่อความบันเทิง แนวคิด (theme) หรือแก่นเรื่อง หมายถึงความคิดหลักของเรื่องหรือสารที่แสดงนัยไว้ในการประพันธ์ แก่นเรื่องจะเป็นความคิดเชิงนามธรรมที่แสดงผ่านภาพลักษณ์ พฤติกรรมตัวละคร และสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านต้องตีความเอง²

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงความสำคัญของแนวคิดในกวีนิพนธ์ไว้ว่า “การที่กวีนิพนธ์มีข้อคิด นัยสำคัญ ความหมาย ทศนคติ หรือความรู้สึกทำให้กวีนิพนธ์ต่างกับบทร้อยกรองด้อยศิลปะ”³ ดังนั้น การนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ในงานเขียนทั้งกวีนิพนธ์และงานเขียนทุกประเภทมีส่วนทำให้การเสพวรรณคดีและวรรณกรรมนั้นมีคุณค่ามากกว่าจะเป็นแค่การเสพเพื่อบันเทิงอารมณ์เพียงอย่างเดียว การนำเสนอแนวคิดเป็นการช่วยสร้างความหยุดยั้งให้แก่ผู้อ่านได้ นอกเหนือจากเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่อง ดังคำกล่าวของคณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ ในหนังสือ **วรรณคดีศึกษา** ที่ว่า “เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องอาจช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินแต่ในระดับที่ผิวเผินและชั่วคราวช่วยยามเท่านั้น กวีจึงต้องอาศัยองค์ประกอบอย่างอื่นในการสร้างความหยุดยั้งแก่ผู้เสพงานของตนด้วย นั่นคือ ต้องเสนอแนวคิดที่ลึกซึ้งและชวนให้ติดตาม อันนับเป็นองค์ประกอบหลักของเรื่องทีเดียว”⁴

¹ปราโมทย์ ะวิน. (2553). *กวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย*.

²ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ – ไทย*. หน้า 436

³แหล่งเดิม. หน้า 333

⁴คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ (ชตสฺสณีนี สันธสฺสณีนี บรรณารักร). (2550). *วรรณคดีศึกษา*. หน้า 70

แนวคิดจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอ่านและศึกษาวรรณกรรมและวรรณคดีทุกประเภท กวีนิพนธ์ก็มีการสอดแทรกแนวคิด การตีความแนวคิดที่แฝงอยู่ในกวีนิพนธ์จึงเป็นสิ่งที่ผู้อ่านต้องทำ เนื่องจาก

ร้อยกรองปัจจุบันจะเป็นภาพลักษณ์แห่งความคิด (poem of ideas) กวีมิได้ต้องการเสนอแต่รูปแบบและการใช้คำสวย ๆ เท่านั้น แต่กวียังต้องการเสนอแนวคิด รวมทั้งการสะท้อนภาพสังคม เสียดสีสังคม และต้องการให้ผู้อ่านฉุกใจคิด เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้นอีกด้วย ในบทกวีบทหนึ่ง ๆ แม้จะมีแนวคิดหรือสารที่เยี่ยมยอดเพียงใด แต่ถ้าขาดกลวิธีการประพันธ์และการใช้ภาษาที่ดีแล้ว ก็ยากที่จะสมบูรณ์ได้ ดังนั้น ทั้งรูปแบบและเนื้อหาต้องสอดคล้องประสานกัน ในงานเขียนปัจจุบันก็จะมีแนวคิดที่หลากหลายแต่กวีหลาย ๆ คนก็มุ่งเน้นที่จิตใจของมนุษย์ ต้องการให้มนุษย์ลดละความเห็นแก่ตัว เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างดี¹

อย่างไรก็ตาม บางครั้งกวีมิได้แสดงแนวคิดไว้อย่างชัดเจน ผู้อ่านจึงต้องอ่านอย่างละเอียด เพื่อตีความกวีนิพนธ์เรื่องนั้น ๆ ให้ได้ว่ากวีต้องการจะนำเสนอแนวคิดสำคัญอะไรแก่ผู้อ่าน โดยกวีอาจใช้กลวิธีต่าง ๆ ให้ชวนติดตาม ให้พิศวง เช่น บทกวีของ อังคาร กัลยาณพงศ์

รักทะเลเทให้จวน รับประทานกับข้าวขาว
เอื้อมเก็บบางดวงดาว ไว้คลุกข้าวขาวเกลือกิน

อังคาร กัลยาณพงศ์

เนื้อหาในบทกวี มิใช่การรักทะเลหรือเก็บดวงดาวมาจริง ๆ แต่ผู้เขียนอาจต้องการแสดงให้เห็นอิสระทางจินตนาการ หรือแสดงแนวคิดของสิ่งที่ตรงข้ามกัน เช่น ดวงดาวที่งดงามสูงส่งกับเกลือกซึ่งเป็นอาหารของคนยากไร้ ดังนั้นเป็นต้น นักวิจารณ์จึงต้องพิจารณาหาแนวคิด แล้วดึงออกมาให้ผู้อ่านมองเห็นทุกแง่มุมเท่าที่จะทำได้² ซึ่ง ธัญญา สังขพันธานนท์ ได้อธิบายถึงลักษณะของแนวคิดในบทร้อยกรอง และแนวทางในการวิจารณ์ไว้ว่า

¹ อังคาร กัลยาณพงศ์. (2554). *วรรณกรรมวิจารณ์: ร้อยกรองปัจจุบัน*. หน้า 134

² มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมมาธิราช. (2538). *เอกสารการสอนชุดวิชา 22414 ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู)* หน่วยที่ 9 – 15. หน้า 562

แนวคิดในบทร้อยกรองก็เช่นเดียวกับแนวคิดในเรื่องสั้นและนวนิยาย กล่าวคือ เป็นความคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่อง ซึ่งผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน โดยผ่านเนื้อหาและเรื่องราวต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ความคิดของบทร้อยกรอง ผู้วิจารณ์จะต้องอ่านบทร้อยกรองนั้น ๆ อย่างละเอียดพิจารณาองค์ประกอบทุกองค์ประกอบ และบางครั้งต้องใช้การตีความประกอบกันด้วย¹

การวิเคราะห์แนวคิดในการศึกษาบทกวีจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกเหนือจากการพิจารณาด้านวรรณศิลป์ และถือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินค่ากวีนิพนธ์ด้วย ดังนั้นจึงมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกวีนิพนธ์หลายเรื่องที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ด้านแนวคิดในกวีนิพนธ์โดยเฉพาะ และการวิเคราะห์คุณค่าของกวีนิพนธ์ ดังเช่นงานวิจัยต่อไปนี้

งานวิจัยเรื่อง **วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทย ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของ ธนิยาญญ์ จินาพันธ์ (2546)** มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดและคุณค่าด้านต่าง ๆ ในกวีนิพนธ์ซีไรต์ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 – 2544 โดยศึกษาจากกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ทั้งหมด 8 เล่ม คือ **เพียงความเคลื่อนไหว** ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ **นาฏกรรมบนลานกว้าง** ของคมทวน คันธนู **ปณิธานกวี** ของอังคาร กัลยาณพงศ์ **ใบไม้ที่หายไป** ของจิระนันท์ พิตรปรีชา **มือนั้นสีขาว** ของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ **ม้าก้านกล้วย** ของไพโรจน์ทร์ ขาวงาม **ในเวลา** ของแรคำ ประโดยคำ และ **บ้านเก่า** ของโชคชัย บัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า กวีนิพนธ์ซีไรต์มีแนวคิดที่มุ่งแสดงความรับผิดชอบต่อและสำนึกเชิงสังคมของกวี ทั้งในด้านการนำเสนอปัญหาของสังคม เช่น ปัญหาโสเภณี ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ปัญหาการใช้อำนาจเผด็จการทางการเมืองการปกครอง เป็นต้น และการเสนอแนะแนวทางที่ทำให้สังคมเป็นปกติสุข คือ การอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งต้องเอื้อเพื่อแบ่งปันและเห็นค่าความสำคัญของชีวิตอื่นเทียมเท่าตน กวีนิพนธ์ซีไรต์มีคุณค่าสำคัญ 2 ประการ คือ คุณค่าด้าน การสืบทอดขนบและสร้างสรรค์วรรณศิลป์ และคุณค่าด้านการสร้างพุทธิปัญญา โดยแสดงให้เห็นคุณค่าด้านการสืบทอดขนบและสร้างสรรค์วรรณศิลป์ว่า กวีศึกษาและใช้ความรู้วรรณคดีโบราณทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหามาสืบต่อและปรับสร้างใหม่ การสืบทอดและสร้างสรรค์ใหม่ทำให้ กวีนิพนธ์ซีไรต์เป็นกวีนิพนธ์ร่วมสมัยที่มีรากวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์เชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยมีแนวคิดและเนื้อหาตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป ยังผลให้เกิดความคิดแตกยอดจากพื้นฐานที่มีอย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ คุณค่าอีกประการหนึ่งคือ การแสดงให้เห็นประจักษ์ถึง

¹ ธีรญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. หน้า 247

ปัญญาและความรู้แจ้งอันเกิดจากการเรียนรู้ ความจริง และความเป็นไปของธรรมชาติของโลก จนเกิดเป็นความเข้าใจตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมโลกเดียวกันอย่างสันติในที่สุด¹

สถาพร นาสารีย์ (2546) วิจัยเรื่อง **บทร้อยกรองของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล: การศึกษาเชิงวิเคราะห์** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทร้อยกรองของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ด้านรูปแบบ กลวิธีการประพันธ์ และแนวคิด ผลการศึกษาพบว่า หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ใช้ฉันทลักษณ์รูปแบบเดิม 5 ประเภท คือ กลอน กาพย์ โคลง ฉันท์ และกล โดยใช้คำประพันธ์ประเภท กลอนมากที่สุด มีลักษณะการแต่งที่เคร่งครัดทางฉันทลักษณ์ ทางด้านกลวิธีการประพันธ์ ได้แก่ การสรรคำและโวหาร มีการเลือกใช้คำง่าย เหมาะด้วยเสียงและความหมาย ใช้โวหารภาพพจน์ ประกอบ ทำให้ร้อยกรองมีความเด่น จดจำง่าย แนวความคิดส่วนใหญ่ที่ปรากฏเป็นแนวคิดทางด้านการศึกษา เน้นการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศโดยใช้การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญ พร้อมกับให้ความสำคัญในเรื่องศีลธรรม และจริยธรรมควบคู่ไปด้วย²

ปี พ.ศ. 2546 อำนาจ เอี่ยมล้ำาง ได้ศึกษางานของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ อีกครั้ง คือเรื่อง **การวิเคราะห์แนวคิดทางสังคมที่ปรากฏในบทร้อยกรองชุด “ข้างคลองคั่นนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ช่วง พ.ศ.2543 – 2544** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนและแนวคิดทางสังคมที่ปรากฏ ผลจากการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนและแนวคิดทางสังคมของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มี 3 ด้าน คือ ภาพสะท้อนและแนวคิดในด้านการเมือง ซึ่งเป็นการแสดงออกทางความคิดที่มีต่อระบบการเมืองทั้งระบบตั้งแต่ตัวนักการเมือง ระบบการเมือง และการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ด้านที่สองได้แก่ ภาพสะท้อนและแนวคิดด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่แสดงแนวคิดต่อสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันในภาพรวม คือ มาตรการทางการค้าและนโยบายการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ และด้านที่สาม ได้แก่ ภาพสะท้อนและแนวคิดด้านวิถีชีวิต ซึ่งเสนอแนวคิดเรื่องต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทย การประกอบอาชีพ ศาสนา ประเพณี และปัญหาของสังคม เป็นการนำเสนอแนวคิดทั้งในด้านลบ และด้านบวก นับเป็นการบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมในช่วงเวลานั้นได้เป็นอย่างดี³

นอกจากนี้ มณฑิกา วิชัยดิษฐ์ (2550) ศึกษาเรื่อง **วิเคราะห์แนวคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏจากบทร้อยกรองในวารสารวิชาการและวารสารวิทยากรช่วงพ.ศ.2542-2546** โดยมี

¹ธนิญญา จินาพันธ์. (2546). *วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)*.

²สถาพร นาสารีย์. (2546). *บทร้อยกรองของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล: การศึกษาเชิงวิเคราะห์*.

³อำนาจ เอี่ยมล้ำาง.(2546). *การวิเคราะห์แนวคิดทางสังคมที่ปรากฏในบทร้อยกรองชุด “ข้างคลองคั่นนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ช่วง พ.ศ.2543 – 2544*

จุดมุ่งหมายเพื่อให้มองเห็นและเข้าใจแนวคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏจากบทร้อยกรองในวารสารวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและวารสารวิทยารจารย์ของคุรุสภา ช่วง พ.ศ. 2542–2546 จำนวน 55 จำนวน จากนักเขียนทั้งหมด 37 คน พบว่ามีแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ แนวคิดด้านการปฏิรูปการศึกษาและแนวคิดด้านบุคลากรทางการศึกษา แนวคิดด้านการปฏิรูปการศึกษา นำเสนอเรื่องหลักสูตรการศึกษาว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อม โดยกำหนดหลักการเพื่อเป็นนโยบายการจัดการศึกษาของชาติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่วนเรื่องการจัดการศึกษาเสนอว่า ควรใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย ส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา การจัดการศึกษาโดยครอบครัวยังมีข้อจำกัดหลายประการที่อาจเป็นผลเสียต่อผู้เรียน และการลงโทษผู้เรียนด้วยการเพิกถอนสิทธิในอดีตก็นไม่สามารถนำมาใช้ได้อีกต่อไป ส่วนแนวคิดด้านบุคลากรทางการศึกษา นำเสนอเรื่องผู้บริหารว่า จะต้องมีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นธรรมชาติของผู้บริหาร ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ ต้องใส่ใจและสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ครูอาจารย์พัฒนาตนเอง และเสนอบทบาทและหน้าที่ของครูคือการสร้างคน จึงต้องมีอุดมการณ์ มีจรรยาบรรณ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครูยุคปฏิรูปการศึกษาต้องทันโลกและเหตุการณ์ ใช้วิธีการและสื่อการสอนที่เหมาะสม ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ครูในท้องถิ่นทุกคนควรมีความสำคัญในการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับครูคือ การประพฤติตนไม่เหมาะสมทำให้ภาพลักษณ์วิชาชีพครูเป็นด้านลบ และครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มีความปลอดภัยในชีวิต¹

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่าการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเป็นส่วนสำคัญในการศึกษากวีนิพนธ์ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแนวคิดโดยตรง หรือการศึกษาคุณค่าของกวีนิพนธ์ในภาพรวม แนวคิดในกวีนิพนธ์จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณค่าของบทกวีและความสามารถของกวีที่จะสอดแทรกไว้อย่างแยบคายภายใต้กลวิธีทางวรรณศิลป์ กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดที่ดีงาม พร้อมกับได้รับสุนทรียรสจากภาษาที่งดงามไปพร้อมกัน

¹มณฑิกา วิชัยดิษฐ์. (2550). วิเคราะห์แนวคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏจากบทร้อยกรองในวารสารวิชาการและวารสารวิทยารจารย์ช่วงพ.ศ.2542-2546

2.4 การศึกษาวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์

การอ่านหรือการวิเคราะห์กวีนิพนธ์ต้องประกอบด้วยการศึกษาและการวิเคราะห์สองด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์การใช้ภาษาของกวีและการวิเคราะห์ตีความแนวคิดหรือแก่นเรื่อง ซึ่งในทางปฏิบัติ นักวรรณคดีมีแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาของกวี คือ การศึกษา **ลีลาวรรณศิลป์** ที่ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ลีลาวรรณศิลป์ หมายถึง กลวิธีการประพันธ์อันสร้างให้เกิดความงามทางภาษา หรือสร้างวรรณศิลป์ในงานประพันธ์ กลวิธีเหล่านี้ย่อมมีหลากหลายตั้งแต่ การใช้คำ การสร้างความงามของเสียง ของคำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สัญลักษณ์ ตลอดจนการใช้วิธีการเขียนในรูปแบบต่างๆ”¹

กุสุมา รัชมณี ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณคดีในบทความชื่อว่า “มีอะไรในกวีนิพนธ์” ไว้ว่า

ถ้าจะพินิจกวีนิพนธ์สักเรื่องเราจะดูอะไรเป็นสำคัญ อย่างแรกน่าจะเป็นเนื้อความที่กระทบอารมณ์แล้วจุดไฟความคิดให้แก่ผู้อ่าน.....

อย่างที่สองที่น่าพินิจในกวีนิพนธ์คือการสรรคำ เนื้อความที่ต้องการสื่อออกมาจะลุ่มลึกเข้าจับใจผู้อ่านได้ทันที หรือจะรายเรียงกันมาอย่างมีชั้นเชิงนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับกลวิธีในการนำเสนอแล้วยังขึ้นอยู่กับคำที่สรรมาใช้ได้ตรงความและสื่อเสียงและจังหวะสอดคล้องผสานกับอารมณ์หรือความคิดที่สื่อด้วย²

จะเห็นว่าการวิเคราะห์กวีนิพนธ์นั้นสามารถวิเคราะห์ได้ 2 ประการ คือ การวิเคราะห์เนื้อความหรือแนวคิด ซึ่งได้กล่าวไปแล้ว และอีกประการหนึ่งคือ การวิเคราะห์การใช้ภาษา ในด้านการสรรคำเพื่อสื่อเสียง จังหวะ และความหมายได้ตรง ซึ่ง ธเนศ เวศร์ภาดา ได้พรรณนาวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการปรุงแต่งคำประพันธ์ไว้ในหนังสือ **หอมโลกวรรณศิลป์**³ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กวีนิพนธ์ได้ ดังสรุปได้ดังนี้

1. **การปรุงแต่งเสียง** ได้แก่ การสร้างความงามทางเสียง ทั้งการเล่นเสียงสัมผัสในการเล่นเสียงวรรณยุกต์ และการเล่นจังหวะเสียง

¹ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2541). *หวังสร้างศิลป์ในภูมิพิศพัทธ์: การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*. หน้า 107

² กุสุมา รัชมณี. (2547). *วรรณคดีนิพนธ์*. หน้า 139 - 140

³ ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์*. หน้า 18 - 73

2. **การปรุงแต่งคำ** คือ การปรุงแต่งถ้อยคำด้วยความประณีตพิถีพิถัน ผ่านกระบวนการคิดกลั่นกรองเลือกเฟ้นและสร้างสรรค์มาเป็นพิเศษยิ่งกว่าภาษาสามัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มี 3 ประการ ได้แก่ การสรรคำ การเล่นคำ และการซ้ำคำ เป็นต้น

3. **การปรุงแต่งความ** คือ การปรุงแต่งเนื้อความให้มีความลึกซึ้งซึ่งสารและอารมณ์ โดยอาศัยภาพพจน์และโวหาร รวมทั้งการลำดับเนื้อความ

นอกจากนี้ สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา ยังได้เขียนตำราชื่อว่า **เจิมจันทน์กัสดาล : ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย**¹ ที่กล่าวถึงการวิเคราะห์ลักษณะและประเภทของวรรณศิลป์ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับคำ และระดับความ ดังนี้

ในระดับคำ พิจารณาลักษณะวรรณศิลป์ ดังนี้

1. **การสรรคำ** คือ การเลือกสรรคำที่นำมาเรียงร้อยในบทประพันธ์ เพื่อให้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามจุดมุ่งหมายของกวีหรือผู้สร้างงาน

2. **การเล่นคำเล่นเสียง** คือ การนำคำที่มีรูปหรือเสียงพ้องกันหรือใกล้เคียงกันมาเล่นในเชิงเสียงและความหมาย เพื่อสร้างให้เกิดความเสนาะไพเราะ ความลึกซึ้งของความหมาย และความเปรียบที่กระทบอารมณ์

ในระดับความ พิจารณาลักษณะวรรณศิลป์ ดังนี้

1. **การใช้ภาพพจน์** ซึ่งภาพพจน์ หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง ภาพพจน์มีหลายประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ อนุนามนัย อธินามนัย ปุคลาธิษฐาน อติพจน์ สัทพจน์ วิชา และอรรถวิภาษ เป็นต้น

2. **การใช้สัญลักษณ์** คือ สิ่งที่ใช้แทนอีกสิ่งหนึ่งโดยมิต้องใช้กลวิธีเปรียบเทียบอีก มีทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะ และลักษณะสากล

3. **การใช้สำนวน** คือ ถ้อยคำที่เรียบเรียง หรือโวหาร แบ่งเป็น บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร

4. **การสร้างเอกภาพ** คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือความสอดคล้องกลมกลืนกัน ในวรรณคดีหรือวรรณกรรม เอกภาพของงานหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ของงาน

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์กวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) โดยวิเคราะห์จากระดับของเสียง ระดับคำ ระดับความ และกลวิธีการนำเสนอ ได้ดังนี้

¹ สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา. (2549). *เจิมจันทน์กัสดาล: ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย*. หน้า 13 - 70

1. **การเล่นเสียง** ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสที่ก่อให้เกิดเสียงไพเราะต่าง ๆ ทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ รวมถึงสัมผัสคำตาย ที่ช่วยเสริมลักษณะเด่นในการนำเสนอแนวความคิดทางสังคม

2. **การใช้คำ** ได้แก่ วิเคราะห์การเล่นคำ การซ้ำคำ และการสรรคำเพื่อนำเสนอแนวความคิดทางสังคม

3. **การใช้ความเปรียบ** ได้แก่ การศึกษาภาพพจน์ในฐานะความเปรียบอย่างหนึ่ง โดยแบ่งตามจุดมุ่งหมายการนำเสนอของกวีเป็นหลัก

4. **การใช้สัญลักษณ์** ศึกษาการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในกวีนิพนธ์ในการสื่อแนวความคิดทางสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกผู้อ่าน

5. **กลวิธีการนำเสนอ** ได้แก่ การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้น การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์ และการอ้างถึง เพื่อสื่อแนวความคิดทางสังคมของกวี

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์เป็นที่นิยมศึกษากันมานานแล้ว ดังตัวอย่างงานวิจัยต่อไปนี้

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นกวีที่มีผลงานกวีนิพนธ์เป็นที่ยอมรับ และรู้จักแพร่หลายจึงมีนักวิชาการสนใจศึกษาผลงานเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ประเมิน เชิงเกียรติ (2522) **วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชีวประวัติ ผลงาน และพัฒนาการในการเขียนร้อยกรอง รวมทั้งวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา ท่วงทำนองการแต่ง และสุนทรียรสอันเป็นลักษณะเด่น ผลการศึกษาพบว่า เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สร้างสรรค์วรรณกรรมโดยมีพื้นฐานมาจากสิ่งต่างๆ เช่น ภูมิหลังของชีวิตวัยเด็กจากชนบท ความซาบซึ้งในวรรณคดีและดนตรีไทย รวมทั้งประสบการณ์จากการเป็นนักกลอนและได้ศึกษาธรรมชาติผสมผสานกันทำให้บทร้อยกรองไพเราะและงดงาม ด้านรูปแบบชั้นทลักษณ์พบว่า เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์แต่งคำประพันธ์โดยดำเนินตามรูปแบบชั้นทลักษณ์ของกวีโบราณอย่างเคร่งครัด บทร้อยกรองระยะแรก มีเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ส่วนตัว เช่น ความรัก ความเพ้อฝัน ความงดงามของธรรมชาติ ส่วนหนึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ต่อมาเมื่อความคิดและประสบการณ์มีมากขึ้น จึงเน้นเนื้อหาด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองด้านท่วงทำนองการแต่ง พบว่า มีการเลือกคำใช้ได้อย่างไพเราะ ถ้อยคำที่ใช้มีเสียงอ่อนหวาน นุ่มนวล มีลีลาจังหวะคล้ายเสียงของดนตรี มีการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และสอดแทรกด้วยบทกวีโบราณคติปรัชญาธรรมะ รวมทั้งให้ความรู้ด้านคติชนวิทยา การพรรณนาประกอบด้วยโวหารอุปมาอุปไมยตลอดจนการใช้สัญลักษณ์อันก่อให้เกิดความคิดและความงดงามควบคู่กันไป¹

¹ประเมิน เชิงเกียรติ.(2522).วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.

ต่อมาเมื่อผู้ศึกษาบทร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ โดยนำกรอบแนวคิดเรื่องวัจนลีลามาวិเคราะห์ คือ ปริมาณภณ ลิมป์เลิศเสถียร (2539) วิจัยเรื่อง **ร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์: วัจนลีลากับความคิดของกวี** มุ่งศึกษาลีลาการใช้ภาษาที่เป็นลักษณะเด่นในร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เพื่อชี้ให้เห็นว่า วัจนลีลาของกวีมีความสัมพันธ์กับความคิดของกวี และสื่อความคิดได้สัมฤทธิ์ผล ผลการศึกษาพบว่า งานร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีแนวคิดสำคัญปรากฏหลายด้าน อาทิ ความรัก ธรรมชาติ ศาสนา และสังคม มีการเลือกสรรถ้อยคำที่มีลีลาอ่อนหวานนุ่มนวล สื่อสารความคิด เช่นเดียวกับการใช้ความเปรียบสื่อจินตภาพได้อย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังได้นำขนบการแต่งวรรณคดีและเพลงพื้นบ้านมาปรับประยุกต์สร้างสรรค์ เพื่อสื่อสารร่วมสมัย ลีลาการใช้ภาษาที่อ่อนหวานอันเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของกวี ชี้ให้เห็นว่าเนาวรัตน์มีทัศนคติต่อโลกและชีวิตอย่างเอื้ออาทร อ่อนโยน ปราศจากที่จะสร้างสรรค์คุณค่า ความดีงามให้เกิดขึ้น การใช้ภาษาที่งดงามดังกล่าวสามารถสื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ซาบซึ้ง คล้อยตามทัศนคติได้¹

นอกจากเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์แล้ว ยังมีกวีที่มีผลงานกวีนิพนธ์เป็นที่รู้จักกันอย่างดี คือ ไพรินทร์ ขาวงาม มีผู้ร่วมงานมาศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ พระมหาสาร ภักดีนอก (2542) ศึกษาเรื่อง **วิเคราะห์กวีนิพนธ์ของไพรินทร์ ขาวงาม** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบ และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ ผลการศึกษาสรุปว่า กวีนิพนธ์ของไพรินทร์ ขาวงาม มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมชนบท สังคมเมือง ความเสื่อมโทรมของสังคม การเมือง ปัญหาชีวิต ความรัก ธรรมชาติ จินตนาการ และปรัชญาชีวิต ด้านรูปแบบพบว่า มีการใช้รูปแบบคำประพันธ์ 2 ประเภท คือ รูปแบบตายตัวและรูปแบบอิสระ รูปแบบที่ใช้มากที่สุดคือ รูปแบบตายตัวประเภทกลอนสุภาพและโคลง ในด้านคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ พบว่า ไพรินทร์ ขาวงาม มีศิลปะในการใช้คำเรียบง่ายและงดงาม การใช้เสียงสัมผัสอักษร และสัมผัสสระ ทำให้บทกวีทุกบทไพเราะ และมีการเลือกใช้กวีโวหารเหมาะสมและกลมกลืน รวมทั้งมีความโดดเด่นในการใช้ศิลปะการใช้ภาษาเฉพาะตัวของกวี²

การศึกษากวีนิพนธ์ในอีกลักษณะหนึ่งคือ การนำผลงานของกวีหลายท่านมาศึกษาร่วมกัน เช่น เบญจพร เนียรนาทสกุล (2544) ศึกษาเรื่อง **จินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, และไพรินทร์ ขาวงาม** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเนื้อหาและกลวิธีการสร้างจินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และไพรินทร์ ขาวงาม รวมถึงการสื่อความหมายของจินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ที่ช่วยให้เข้าใจสาระสำคัญของงาน ผลการศึกษาพบว่า จินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ของกวีทั้งสามท่านเป็นจินตภาพที่เกิดจากการใช้พรรณนาโวหาร การใช้ภาพพจน์ และสัญลักษณ์ เพื่อสื่อภาพ

¹ปริมาณภณ ลิมป์เลิศเสถียร. (2539). *ร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์: วัจนลีลากับความคิดของกวี*.

²พระมหาสาร ภักดีนอก.(2542). *วิเคราะห์กวีนิพนธ์ของไพรินทร์ ขาวงาม*.

ที่ชัดเจน เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เพื่อสื่อสารสำคัญ และเพื่อสร้างความหมายที่ลึกซึ้ง กวีเลือกใช้กลวิธีต่างๆ ทั้งการใช้คำนามและนามวลีที่กล่าวถึงธรรมชาติโดยตรง การใช้คำกริยาแสดงอาการ การใช้คำกริยาแสดงสภาพ การใช้คำขยายบอกแสง สี เสียง กลิ่น และสัมผัส การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และการใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง มีสัมผัสภาพ และเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความเข้าใจ ความคิด และสาระสำคัญที่กวีต้องการเสนอ อันได้แก่ การสร้างความหวังและกำลังใจ ปลอดภัยแก่ใจผู้ทุกข์ยาก การปลุกฝังอุดมคติที่ดีงามแก่ผู้คน การแสดงสภาพสังคม และปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การนำเสนอและอธิบายหลักปรัชญา และธรรมะในศาสนาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องลึกซึ้ง¹

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นทำให้เห็นแนวโน้มในการศึกษาเกี่ยวกับกวีนิพนธ์โดยทั่วไปทั้งลักษณะเด่นของกวีคนเดียวหรือลักษณะเด่นของกลุ่มกวี ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาลักษณะเด่นในภาพรวม ซึ่งมีการวิเคราะห์แนวคิดเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษา หรือบางเรื่องเป็นการศึกษาแนวคิดทางสังคมโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดทางสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย โดยวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษานำเสนอแนวคิด เพื่อแสดงให้เห็นว่า กวีแสดงแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ผ่านกลวิธีการใช้ภาษาที่หลากหลายและน่าสนใจ

¹ เบญจพร เนียรนาทสกุล. (2544). จินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และ ไพรินทร์ ขาวงาม.

บทที่ 3

แนวคิดที่กระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อ เยาวชนไทย (Young Thai Artist Award)

แนวคิด (theme) หมายถึงความคิดหลักของเรื่องหรือสารที่แสดงไว้ในกาประพันธ์ แก่นเรื่องจะเป็นความคิดเชิงนามธรรมที่แสดงผ่านภาพลักษณ์ พฤติกรรมตัวละครและสัญลักษณ์ ที่ผู้อ่านต้องตีความเอง¹ แนวคิดเป็นสิ่งที่กวีตั้งใจจะสื่อแก่ผู้อ่าน เพื่อให้เกิดผลทางจิตใจหรือความคิด มิใช่เขียนเพื่อแสดงความคิดหรือความรู้สึกขึ้นลอย ๆ

แนวคิดที่กวีแสดงออกผ่านวรรณคดีหรือวรรณกรรม กวีหรือผู้แต่งย่อมหวังผลให้เกิดแก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะแนวคิดทางด้านสังคมที่กวีผู้ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งในสังคม ย่อมมองเห็นความเป็นไปของสังคม ทั้งที่เป็นความจริงและความเสื่อม และถ่ายทอดแนวคิดทางสังคมออกมาเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม ดังคำกล่าวของ ปรมานุชิตชิโนรส ลิขิตเสถียร ที่ศึกษาวิเคราะห์บทกวีของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในด้านการนำเสนอแนวคิดทางสังคม ไว้ว่า

ในทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น เนาวรัตน์ไม่เพียงแต่แสดงความรู้สึกร่วมเจ็บแค้น ร่วมเดือดร้อนไปกับผู้คนเหล่านี้เท่านั้น หากยังปลุกจิตสำนึกให้ลุกขึ้นมาต่อสู้กับอำนาจความไม่เป็นธรรมด้วยเสมอ เราจึงอาจกล่าวได้ว่า เนาวรัตน์เป็นกวีที่ตระหนักถึงความเป็นไปต่าง ๆ ของสังคม และสามารถจับบทกวีมาเป็นสื่อเพื่อสะท้อนทัศนะ แสดงความรับผิดชอบที่กวีพึงมีต่อสังคมได้เป็นอย่างดี²

การที่กวีโดยเฉพาะกวีสมัยใหม่นำเสนอแนวคิดทางสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านนั้น กล่าวได้ว่ากวีมีความตระหนักในหน้าที่ของกวีในการชี้นำสังคม และมีส่วนร่วมในการจรรโลงสังคม ด้วยกวีเป็นผู้มีจิตใจที่อ่อนไหวสามารถรับรู้ความเป็นไปในสังคมอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเชิงวรรณศิลป์ที่จะถ่ายทอดความคิดผ่านภาษาที่งดงามจนมีผลกระทบต่อความคิดของผู้อ่านได้ ดังนั้น การที่กวีนำเสนอแนวคิดทางสังคมเพื่อกระตุ้นเตือนคนในสังคมจึงถือเป็นหน้าที่ และเป็นปณิธานของกวี ดังคำกล่าวของ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา ที่ว่า

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ – ไทย. หน้า 436

² ปรมานุชิตชิโนรส. (2539). ร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ : วิจารณ์เกี่ยวกับความคิดของกวี. หน้า 37

เราอาจกล่าวได้ว่ากวีไทยสมัยใหม่มีความตระหนักอันชัดแจ้งว่า ตนเองมีบทบาทหน้าที่ต่อผู้อ่านในฐานะเป็นผู้ชี้นำทางความคิดและเป็นผู้ “สั่งสอน” สังคมทางอ้อม ความตระหนักนี้ทำให้กวีปัจจุบันประกาศ “ปณิธาน” ของตนเองในงานประพันธ์....

บทบาทของกวีในฐานะเป็น “ปราชญ์” และเป็นผู้นำทางความคิดจึงเป็นบทบาทที่ถูกเน้นมากเป็นพิเศษ กวีมักแสดงความเป็น “ปัจเจกบุคคล” ในงานของตนโดยเฉพาะในแง่ความคิด เป็นการใช้งานประพันธ์เป็นสื่อ ถ่ายทอดความคิดของกวีสู่ผู้อ่านโดยตรงไปตรงมา กวีจะ “พูด” กับผู้อ่านอย่างชัดเจน แสดงความคิดเห็นชี้นำ แสดงความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมทั้งพยายามสร้างให้เกิดความเห็นคล้อยตามกวีอีกด้วย¹

เช่นเดียวกับคำกล่าวของ สุมาลี วีระวงศ์ ที่วิจยเรื่อง **กวีนิพนธ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย : ประสบการณ์จากวรรณคดีไทย อังกฤษ อเมริกัน ฝรั่งเศส และเยอรมัน** ที่กล่าวถึงหน้าที่ของกวีในการเป็น “ผู้ชี้นำทางความคิด” ของสังคมปัจจุบัน ไว้ในบทสรุปว่า “กวีไทยยังคงนึกสำนึกว่าตนมีหน้าที่ที่จะบอก สอน เตือน เสนอทางออก และข้อแก้ไข แก่ปัญหาของผู้อื่นและแก่สังคมโดยส่วนรวมในฐานะปราชญ์หรือผู้นำทางความคิด และสิ่งที่นำมาใช้เป็นหลักในการทำหน้าที่ของกวีก็ยังคงได้แก่ธรรมะในศาสนา ทั้งระดับจริยธรรมและโลกุตระธรรม”²

จะเห็นได้ว่าการชี้นำทางความคิด หรือการกระตุ้นเตือนสังคม เป็นหน้าที่หนึ่งของกวีที่จะต้องถ่ายทอดผ่านบทกวี โดยเฉพาะกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ คำว่า “กระตุ้น” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง “ใช้มือหรือสิ่งใด ๆ กระแทกเบา ๆ ให้รู้ตัว โดยปริยายหมายความว่า เตือนหรือหนุน เช่น กระตุ้นให้รีบทำงาน, ช่วยเร่ง”³ หากพิจารณาคำกล่าวข้างต้นร่วมกับความหมายของคำว่า “กระตุ้น” จากพจนานุกรมจะทำให้เข้าใจได้ว่า “การกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม” หมายถึง การที่กวีแสดงแนวคิดเพื่อชี้นำ เตือน หรือเร่งเร้าให้ผู้อ่านเกิดความคิดและจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม จากการศึกษาบทกวีนิพนธ์รางวัลศิลปินเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) พบว่ายุวกวีมีความพยายามที่จะนำเสนอแนวคิดทางสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกผู้อ่านและคนในสังคมตามหน้าที่ของกวีเช่นเดียวกัน พิจารณาได้จากบทกวีที่แสดง “ปณิธาน” ของยุวกวีอย่างชัดเจนดังนี้

¹ สุจิตรา จงสถิตยวัฒน์. (2541). *หวังสร้างศิลปินภูมิิต เพรศแพรว : การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*. หน้า 47 - 48

² สุมาลี วีระวงศ์. (2544). *กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย : บทวิเคราะห์และสรณิพนธ์*. หน้า 117

³ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. หน้า 38

กร้าวประกาศสงครามความศักดิ์สิทธิ์
 ชำความคิดขุ่นข้องหมองสลับ
 ไตรสิกขาแก้วร้องระรัว
 แผลต่อต้านความชั่วตัวกูเอง

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

แต่ฉันยังรักโลกนี้ที่พระเจ้าสร้าง
 ยังไม่เอยาก ปล่อยวาง ทางเบี่ยงหน้า
 ฉันจะขอต่อสู้กับจรรยา
 ด้วยแสงทองส่องทำศรัทธาทาน
 จะอดทนคนเกลียดเหยียดหยามหมิ่น
 หมายดับสิ้นคนบาปความหยาบกร้าน
 จะยอมเสียสละพระนิรพพาน
 เพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านถ้อยคำ

เชษฐภัทร วิสัยจร²

แรมหลายเรือนเลื่อนรางเส้นทางลับ
 ทุกห้องหับหอมใจล้วนไฟหนาว
 จะสิ้นเทาเจ้าร้อนมีฐครว
 แรงทุกเรียวรดร้าวยโรยลง
 แรมเหี่ยวเรือนแรมเดือนปีแรมชีวิต
 แรมลิขิตด้วยมือเราที่เมาน์หลง
 แต่นี้ขอคืนเรือนเหี่ยวเนาดำรง
 สู้พันธุ์พงศ์เมืองนอนที่จรมมา

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2549). สงครามศักดิ์สิทธิ์. หน้า 90

² . (2548). บนหมอนรองรางรถไฟ. หน้า 49

แล้วกวาดปัดจัดเรือนด้วยใจรัก
 ปัญญาหลักศรัทธารอบกรอบรั้วกล้า
 แม้รางเลื่อนเดือนแรมเลื่อนแสงลา
 แต่หลังคามุงจากยากลิ้มเลื่อน

กัมปนาท แสงทอง¹

กรุงจิ้งยั้งคงงามเปี่ยมความหมาย
 เด่นสง่าทำทนายอรุณรุ่ง
 ด้วยดวงมานพสานธรรมผลิบารุง
 ย่อมผดุงกรุงวิสุทธิ์ดุจจิมาน

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

จากบทกวีตัวอย่างจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ายุวกวีได้แสดงปณิธานในการจะเป็นส่วนหนึ่งในการจรรโลงสังคม ตลอดจนแสดงแนวคิดที่กระตุ้นคุณธรรมในจิตใจของผู้อ่านและคนในสังคมเพื่อช่วยกันสร้างสังคมที่เป็นปกติสุขเปี่ยมด้วยคุณธรรม นับเป็นการแสดงจิตสำนึกในการเป็นกวีของยุวกวี อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่ายุวกวีเองก็มีความพยายามในการกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านเช่นเดียวกัน

ในขณะเดียวกันการนำเสนอแนวคิดของยุวกวีโดยเฉพาะแนวคิดทางด้านสังคมย่อมเป็นผลมาจากบริบทของสังคมที่มีผลกระทบต่อบุคคลและจิตสำนึกและความรู้สึกนึกคิดของยุวกวี การนำเสนอแนวคิดทางสังคมของยุวกวีจึงสอดคล้องกับสภาพสังคม กล่าวได้ว่า สภาพสังคมมีอิทธิพลต่อความคิดของยุวกวี รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) เป็นรางวัลที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน (2556) ซึ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปหลายด้าน สภาพบริบทของสังคมในช่วง พ.ศ. 2540 – 2553 เป็นช่วงคาบเกี่ยวกับการมอบรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ดังนี้

สภาพสังคมในทศวรรษ 2540 เป็นยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจประชาชาติไปสู่เศรษฐกิจระหว่างชาติผ่านการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศโดยตรง มีการไหลของทุน การอพยพย้ายถิ่นของผู้คนและการขยายตัวของเทคโนโลยี การเกิดภาวะไร้พรมแดนในทุกด้าน ทั้งการค้า การติดต่อสื่อสาร เป็นการเปิดเสรีในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านข่าวสาร อันเกิดจากการพัฒนาอินเทอร์เน็ต กล่าวอีกนัยหนึ่ง เศรษฐกิจของชาติหนึ่ง ๆ ได้ถูกหลอมรวมเข้ากับ

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรือน*. หน้า 116

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). *ใจกรุง*. หน้า 101

เศรษฐกิจโลกโดยการเคลื่อนย้ายทุนการค้าระหว่างประเทศ เคลื่อนย้ายแรงงาน ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมต้องถูกปรับใหม่ ยกเลิกระบบควบคุมของรัฐ และปล่อยให้เสรีทางการค้า ซึ่งก่อให้เกิดกระแสบริโภคนิยม การแบ่งปันทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม และการทำลายสภาพแวดล้อมอย่างรุนแรงในกรณีของไทยในต้นทศวรรษได้เกิด “ฟองสบู่แตก”

การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคสมัยใหม่ได้พัฒนาและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมเศรษฐกิจในช่วงปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 สังคมนิยมได้พัฒนาจากการผูกขาดการผลิต การผลิตจำนวนมาก และการกระจายสินค้าไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม (post – industrialism) ที่เน้นอุตสาหกรรมบริการ กระบวนการผลิตความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในสังคมตะวันตกจากการผลิตสู่การบริการ เกิดอุตสาหกรรมที่มีรากฐานของวิทยาศาสตร์ ทำให้เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากการผลิตไปสู่การบริการความรู้ และข้อมูลกลายเป็นสินค้าที่สำคัญมากที่สุด คตินิยมหลังสมัยใหม่มีความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจยุคหลังอุตสาหกรรมในช่วงปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เน้นเรื่องของการผลิตความรู้ (knowledge – production) กลายเป็นยุคของข่าวสาร จนเกิดคำกล่าวว่า “ความรู้คืออำนาจ”

การติดต่อสื่อสารทางโลกอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดภาวะท่วมท้นของข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ความก้าวหน้าของสื่อทำให้คนในยุคนี้ไม่ได้อยู่กับความเป็นจริง แต่อยู่กับโลกที่ “เสมือนจริง” (virtual) เพราะการใช้ชีวิตที่อยู่กับเทคโนโลยี กระบวนการสร้างสิ่งเสมือนจริงคือลักษณะที่ภาพลักษณ์แบบหนึ่งเหมือนจริงยิ่งกว่าของจริง (hyperreality) ซึ่งส่งผลให้เส้นแบ่งระหว่างของจริงและสิ่งเสมือนจริงหมดไป เป็นภาวะที่ความจริงกับเสมือนจริงยุบตัวลง ไม่สามารถแยกออกได้ว่าอะไรเป็นเรื่องจริง อะไรเป็นเรื่องแต่งหรือสมมติ นี่คือนิยามที่เรียกว่า “สภาวะความเกินจริง” หรือที่มีผู้กล่าวว่าเป็น “การกลืนกลายโทรทัศน์เข้าไปในชีวิต และการกลืนกลายชีวิตเข้าไปในโทรทัศน์” (the dissolution of TV into life, the dissolution of life into TV) ผลก็คือสิ่งที่ “เสมือนจริง” ได้กลายเป็นต้นแบบของ “ของจริง” และสภาวะ “ความเกินจริง” ได้เข้าแทนที่ “ความเป็นจริง”

ในขณะเดียวกันโลกที่ไร้พรมแดนทำให้การเปลี่ยนแปลงในสังคมและระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ และบรรษัทข้ามชาติที่ครอบงำได้เข้ามาควบคุมวิถีชีวิตของผู้คนในทุกหนแห่งในโลกด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อ ทำให้เกิดลักษณะที่เรียกว่า “บริโภคนิยม” คือการบริโภคอย่างฉันทันทีซึ่งได้รับการส่งเสริมจากสื่อต่าง ๆ คนในโลกหลังสมัยใหม่นิยมของฉาบฉวย เปลี่ยนแปลงรสนิยมเร็ว และการสื่อสารไร้พรมแดนทำให้คนในโลกบริโภคสินค้าเหมือนกัน

ลักษณะสำคัญของคตินิยมหลังสมัยใหม่ (postmodernism) คือการหมดความเชื่อถือในทฤษฎีหรือความคิดที่เป็นที่ยอมรับมานาน เกิดการต่อต้านกฎเกณฑ์ ขอบเขต กรอบ เน้นความหลากหลายมากกว่าความเป็นเอกภาพ นิยมความต่างมากกว่าความเหมือน ดังนั้น ทฤษฎีใดก็ตามที่อ้างว่าสามารถอธิบายทุกสิ่งได้และเป็นทฤษฎีที่เป็นสากล คือใช้ได้กับทุกที่ในโลก จะถูกมองว่าทฤษฎีเหล่านี้มีลักษณะแบบเผด็จการและขัดขวางพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นพลังสร้างสรรค์ของสังคม แนวความคิดนี้เป็นที่มาของลักษณะที่สำคัญของหลังสมัยใหม่ นั่นคือ การตอบโต้และต่อต้านความคิดแนวเผด็จการ หรือหลักการใด ๆ ที่เป็นกระแสหลักของสังคม และเปิดโอกาสให้สิ่งที่เป็น

กระแสรงได้มีโอกาสสร้างพลังอำนาจขึ้นมา เกิดการสนับสนุนสังคมให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับ “ความหลากหลาย” (heterogeneity) “พหุลักษณะ” (pluralism) และการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ลักษณะดังกล่าวทำให้กลุ่มที่เคยเป็น “ชายขอบ” หรือเป็น “กระแสรอง” สร้างอำนาจให้แก่ตนเองมากขึ้น ดังนั้น เรื่องเล่าของปัจเจกบุคคล หรือส่วนย่อยของสังคมที่เคยถูกละเลย ไม่ให้ความสำคัญ จึงได้รับความสนใจมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล ชนส่วนน้อยของสังคม หรือประเทศยากจน¹

จะเห็นว่าบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การบริโภค และการติดต่อสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้เกิดในช่วงระยะเวลาเพียง 13 ปี ซึ่งถือว่ารวดเร็วมาก ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมในภาพรวมด้วย โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับการพัฒนาทางจิตใจ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้เองทำให้ยุวกวีเกิดข้อสงสัยและสะท้อนแนวความคิดออกมาผ่านบทกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย

จากการศึกษากรีนิพจน์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) พบว่ายุวกวีได้แสดงแนวคิดที่เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม 3 ประการ ดังนี้

- 3.1 การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครอง
- 3.2 การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 3.3 การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคม

3.1 การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครอง

การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง คือ การที่ยุวกวีได้แสดงความคิดเห็นต่อระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย และการแสดงออกต่อความประพฤติของนักการเมือง ตลอดจนประชาชนในการทำหน้าที่ตามระบอบการปกครอง แบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ แนวคิดการยึดมั่นและสืบทอดเจตนารมณ์ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และแนวคิดการต่อต้านการประพฤติมิชอบของนักการเมือง แนวคิดทั้งสองประการล้วนแสดงออกเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการเป็นประชาชนที่ดีของประเทศชาติ กระตุ้นให้มีความรับผิดชอบและยึดมั่นในวิถีการปกครองที่ถูกต้องชอบธรรม

¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2554). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาวรรณคดีไทย หน่วยที่ 1 - 7. หน้า 7-37

3.1.1 แนวคิดในการยึดมั่นและสืบทอดเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ยุวกวีแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมืองของยุวกวีเองในการตั้งปณิธานสืบทอดอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากกวีรุ่นก่อน อีกทั้งยุวกวียังได้กระตุ้นแนวคิดคนในสังคมให้มีจิตสำนึกในการสืบทอดและรักษาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน โดยชี้ให้เห็นถึงความเสียหายของวีรชนในยุคการเรียกร้องประชาธิปไตย ซึ่งจุดประกายสร้างศรัทธาขึ้นในดวงใจของคนรุ่นใหม่ให้ดำเนินตามอุดมการณ์นั้นอย่างมุ่งมั่น อีกทั้งยังเป็นเครื่องสะท้อนด้วยว่าแม้เวลาจะผ่านไปนานเพียงใดแต่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยยังคงเหมือนเดิม คือ ยังต้องการการพัฒนาให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะยุวกวียังคงได้ยืมการปลุกเร้าอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากกวีรุ่นก่อนดังจะพิจารณาได้จากบทกวีต่อไปนี้

สายเลือดวีรชน

สายเลือดวีรชน

คือสายฝนชโลมริน

ชุ่มชื้นอัมผืนดิน

เปี่ยมด้วยรักและศักดิ์ศรี

เพาะกล้าจนแตกก้าน

บ่มวันวารเนิ่นนานปี

เพื่อพร้อมกายยอมพลี

เป็นพื้นไฟลุกไหม้แดง

ผ่านวันคืนล่วงไป

จึงดวงไฟไม่มอดแสง

เปลวไฟยังโชนแรง

และโชติช่วงกลางดวงใจ

ยิ่งไหมลมพายุ
ยิ่งปะทุขึ้นยิ่งใหญ่
เชื้อฟืนจะเติมไฟ
คอยเป่าปลุกให้ลุกกลาม

ป่าเถื่อนและขุนเขา
ยังรอเราฟันฝ่าข้าม
หมายมุ่งจะก้าวตาม
และหมายใจจะไขว่คว้า

จะเฝ้าเติมเชื้อฟืน
และหยดยีนอย่างหาญกล้า
สืบทอดไฟศรัทธา
แห่งคุณค่าประชาธิปไตย

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

จากบทกวีนี้ยุวกวีแสดงอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างชัดเจน โดยกล่าวว่าได้สืบทอดแนวคิดมาจากวีรชน ที่เป็นดังสายฝนที่ตรวดผืนดิน “เพาะกล้าจนแตกก้าน” คือ บ่มเพาะอุดมการณ์จนถึงวันนี้ที่ยุวกวีพร้อมแล้วที่จะสืบทอดอุดมการณ์ประชาธิปไตย แม้จะต้องพบกับอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม เพื่อรักษาคุณค่าแห่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การนำเสนอแนวคิดของยุวกวีนี้แสดงให้เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยยังคงต้องการการสืบทอดจากคนรุ่นหลัง เพื่อพัฒนาให้เป็นระบอบการปกครองที่เข้มแข็งและสมบูรณ์ ซึ่งยุวกวีแสดงจิตสำนึกด้านการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นตัวอย่างในการยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยแก่ผู้อ่านอีกด้วย

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 32

ดอกไม้จะบาน

ดอกไม้...ดอกไม้จะบาน
 จากชีวิตจิตวิญญาณอันหาญกล้า
 ด้วยแสงทองส่องทางสร้างศรัทธา
 ให้เจ้าฝ่าฝุ่นฝุ่นทนลม
 ค่อยค่อยเรียนเพื่อรู้สู้ชีวิต
 รู้ฤๅผิดดีทรมานความเหมาะสม
 แด่มสืสันวันคืนไว้ชื่นชม
 เพื่อเพาะบ่มนิมิตจิตวิญญาณ
 จะสมพินก่อไฟให้โชนฝัน
 เพื่อชีวิตคืนวันอันแสนหวาน
 ให้หนุ่มสาวรุกรายทางสร้างปณิธาน
 สู้ตำนาน “ความรู้ คู่ความดี”
 คือนาทีที่ดอกไม้ใกล้จะผลิ
 ด้วยสติซึ่งพุ่มพักด้วยศักดิ์ศรี
 เหล่าบัณฑิตรวมใจร้อยไมตรี
 สู่วิถีแห่งศรัทธามหาชน

เชษฐภักตร์ วิสัยจร¹

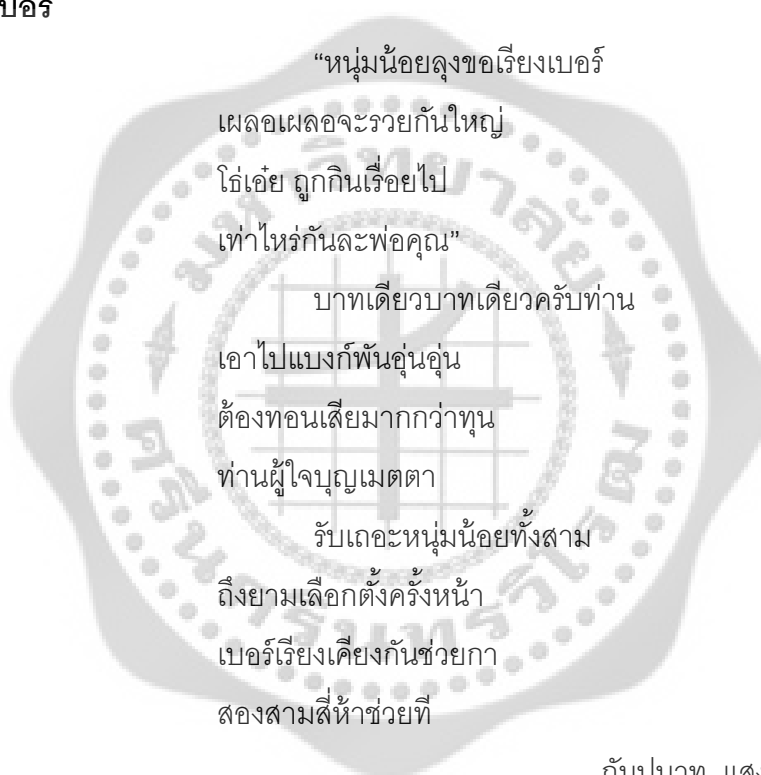
บทกวี “ดอกไม้จะบาน” ได้แสดงออกซึ่งความตั้งใจและความยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยของยุวกวีกว้างชัดเจน ผ่านการแสดงเจตนารมณ์ในการที่จะสืบทอดระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แม้จะต้องพบกับอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม และยังได้แสดงให้เห็นว่าหนุ่มสาวยุคใหม่ยังคงเป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดแนวคิดการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและทำคุณประโยชน์เพื่อสังคมและประชาชนเช่นเดียวกับบทกวียุคเรียกร้องประชาธิปไตย ที่มุ่งปลุกเร้าอุดมการณ์ของคนหนุ่มสาวและปัญญาชนเป็นหลัก แต่การแสดงเจตนารมณ์ของยุวกวีได้สะท้อนภาพสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในพรรคที่กล่าวว่า “สู้ตำนาน ความรู้ คู่ความดี” ซึ่งเป็นภาพสะท้อนบริบทของสังคมได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาระบอบการปกครองที่ผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้และคุณธรรมควบคู่กัน เนื่องจากสังคมยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ คนยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ให้ความสำคัญกับความรู้และสติปัญญาของคน

¹ เชษฐภักตร์ วิสัยจร. (2548). *บทกวีนิพนธ์รางวัลไฟฟ้า*. หน้า 104

3.1.2 แนวคิดการต่อต้านการประพัตติมิชอบของนักการเมือง

ยุวกวีได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการประพัตติมิชอบของนักการเมืองโดยแสดงน้ำเสียงต่อต้านอย่างชัดเจน และพยายามที่จะชี้ให้ผู้อ่านเห็นถึงการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่อันควรของนักการเมือง การโกงกินจนไม่รับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมและประเทศชาติ เป็น การชี้ข้อเสียและผลร้ายที่เกิดขึ้นทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นผลอย่างชัดเจนเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการเลือกนักการเมืองมาบริหารประเทศ และเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกในการใช้อำนาจประชาธิปไตยที่แท้จริงของประชาชน สามารถพิจารณาได้จากบทกวีต่อไปนี้

เรียงเบอร์

กัมปนาท แสงทอง¹

บทกวี “เรียงเบอร์” ข้างต้น ยุวกวีแสดงแนวคิดเสียดสีพฤติกรรมการซื้อเสียงของนักการเมือง โดยการใช้การสลับคำว่า “เรียงเบอร์” ที่หมายถึงใบตรวจสลากกินแบ่งรัฐบาลกับ “เบอร์เรียง” ที่ยุวกวีหมายถึงการกำหนดเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบเรียงหมายเลขกัน เพื่อสื่อนัยการทุจริตการเลือกตั้ง คือ การซื้อเสียง เป็นการสะท้อนสภาพการปกครองยุคปัจจุบันที่ยังคงมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงและการทุจริต ทำให้ยากที่จะได้คนดีมาบริหารประเทศ ไม่ต่างจากการซื้อสลากกินแบ่งที่ยากจะถูกรางวัล

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). แรมเรือน. หน้า 37

ญาคติกาธิปไตย

เพราะประชาธิปไตยในเครือญาคติ
มิใช่บ่อนทำลายชาติศาสน์กษัตริย์
หากแต่เป็นวิธิปฏิวัติ
ที่ท่นหวังธำรงรัฐจัดทุกข

ด้วยเงินท่นก้อนใหญ่ใช้ผูกมัด
จรรโลงรัฐสรวงสรวงศ์สันติสุข
ท่นนิยมคือนิยามกามยุค
ท่นจึงเหยียบหัวรูกเราสุขนักร

ญาคติกาธิปไตยใช้กำหนด
กรรมบทของชาติไทยได้ประจักษ์
นี่คือความต้งามอย่าถามซัก
รัฐบาลหนึ่งพรรค รู้จักชะ
คือความมดความงามทางความคิด
หยุดยั้งตตินิยามตามตรรกะ
ให้ญาคติญาคติแบ่งเบาเพลาการะ
คือวาทะเจ้าหนี้แห่งกลียุค
ไทยจึงเป็นดินแดนแคว้นศักดิ์สิทธิ์

อย่าริคิดคำคมระดมปลุก
ชีวิตชาวสยามสิ้นความทุกข์
สงบสุขแสนสบายไม่อายใคร

รอต่านรินเรงเถลิงราชย์
อย่างรักชาติศาสน์กษัตริย์นริตศัย
และก็รักญาคติกาธิปไตย
รอร้องเพลงชาติไทยให้ฟายฟ้ง.

เชษฐภักทร วิสัยจร¹

¹ เชษฐภักทร วิสัยจร. (2548). *บนหมอนรองวางรถไฟฟ้า*. หน้า 122

บทกวีข้างต้นนี้ ยุวกวีสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมืองในปัจจุบันที่มีการ “เล่นการเมือง” แบบเครือข่าย หรือ “ญาติการิปไต” เป็นวิธีการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตนเองและญาติโดยอาศัยอำนาจการปกครองแบบพรรคเดียว ทำให้ประชาชนไม่สามารถเรียกร้องหรือคัดค้านเรื่องต่าง ๆ ได้สำเร็จ “อย่าวิตติคำคมระดมปลุก” เพราะไร้เสียงที่จะต่อรองได้ในกระบวนการของสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็น “กรรม” ของประเทศไทย ตามที่ยุวกวีกล่าวในวรรคที่ว่า “ญาติการิปไตใช้กำหนด กรรมบทของชาติไทยได้ประจักษ์” และยุวกวีเปรียบเทียบประชาชนที่ต้องรับผลของระบบญาติการิปไตว่า “รอร้องเพลงชาติไทยให้ฟายพัง” ซึ่งเป็นการกล่าวในเชิงเสียดสีว่าเราไม่ต่างจากคนโง่ที่ไม่มีสิทธิ์มีเสียงอีกต่อไป เนื่องจากถูกควบคุมด้วยระบบ “ญาติการิปไต”

ณ ยามแดดแผดเผา มีหมาเขลาผู้ซำเราโลก

ในเมื่อโลกวิปริตผิดอาเพศ
ร้อนทุเรศรุกรายคล้ายขุมผี
เมืองนรกผุดกลบโลกใคจะหนี
“เราจะหนีไปที่ไหนไม่รู้แล้ว!!!
ใครนะทำ? ใครตัวการ? ใครตัวการ?
ยมบาล, เทวดา ณ ไฟแก้ว
บิน ลาติน, กอหญ้า, หรือหมาแมว
หรือจะเป็นหมาแถวแถวรัฐสภา”
“ผมไม่รู้” “หนูไม่รู้” “กูไม่ทราบ”
(ว้าว, ควาย, หมาแถวแถวรัฐสภาตอบ
ทันใดนั้น หมาหนึ่งยกขาขึ้น)
“สารภาพ! กูมนุษย์สูงสุดฟ้า
กูไม่เกียวกูไม่รู้ กูเปี่ยมอึดตา
โลกมันร้อนแล้งแทบบ้า แต่กูไม่ได้ทำ
กูมนุษย์! กูมนุษย์! กูมนุษย์!
(เหล่าหมาประสานเสียง)
ประเสริฐสุดคิดแต่กินให้อิ่มหน้า
ธรรมชาติ กูทำลาย! กูนี้แหละทำ!
แต่โลกร้อนสุดระกำ กูไม่รู้

ธรรมเนียมอะไร? ไม่รู้จัก
 ทุนนิยม ทุนรักนัก รักสุดกู
 โรงงานที่ปล่อยควันเสียนั้นแหละของกู
 แต่โลกร้อนนี้กูไม่รู้กูไม่ได้ทำ
 กูมนุษย์! กูมนุษย์! กูมนุษย์!
 (เหล่าหมาประสาณเสียง)
 วิเศษสุด กูเจ้าโลก กูอ๋มหน้า
 มลพิษ C.F.C หรือควันดำ
 กูสร้าง กูทำ กูสุขใจ”

กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

จากบทกวีข้างต้นนี้เห็นได้ว่ายุวกวีต้องการตำหนินักการเมืองที่ขาดความรับผิดชอบในการทำธุรกิจ สะท้อนให้เห็นสภาพการเมืองการปกครองในยุคปัจจุบันว่า ปัจจุบันนักการเมืองเป็นนักธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจและอุตสาหกรรมซึ่งอาศัยช่องทางทางการเมืองสร้างโอกาสในการทำธุรกิจ อีกทั้งยังได้แสดงแนวคิดเรื่องทุนนิยมที่เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตเพื่อการบริโภค เมื่อยุวกวีนำแนวคิดทั้งสองมานำเสนอด้วยกัน คือ นักการเมืองที่ขาดความรับผิดชอบกับการทำธุรกิจในระบบทุนนิยม ทำให้เห็นภาพของนักการเมืองปัจจุบันที่มุ่งหวังผลกำไรทางธุรกิจจนสร้างปัญหาให้แก่สังคมโดยรวม และขาดความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ตนเองก่อขึ้น ยุวกวีจึงตำหนินักการเมืองที่ขาดความรับผิดชอบด้วยการเปรียบนักการเมืองเหล่านั้นเป็น “หมาแถว ๆ รัฐสภา” เป็นการแสดงแนวคิดต่อต้านพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบของนักการเมืองอย่างชัดเจน

นอกจากยุวกวีจะได้แสดงแนวคิดต่อต้านและตำหนิการประพฤติมิชอบของนักการเมืองแล้วยังได้แสดงแนวคิดในการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของผู้นำให้ปกครองประเทศโดยคำนึงถึงหนทางในการแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างจริงจัง ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการสรรหาผู้นำประเทศว่า ควรจะเลือกจากผู้ที่ “ทรงปัญญาและมีคุณธรรม” ในบทกวีต่อไปนี้

¹กิติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 121

กระบวนพยุหยาตราชลมารค

หลายชาติหลากความคิด	พึงพิจารณาพิจารณา
ร่วมใจใช้วิชา	แก้ปัญหาประชาชน
ชาติใหญ่ช่วยชาติเล็ก	หยุดเป็นเด็กตามใจตน
สันติสุขทุกมณฑล	ทุกประเทศทุกเขตคาม
ไทยพร้อมรับแขกเมือง	สยามเรื่องเลื่องลือนาม
ได้ขอบฟ้าสี่คราม	คอยกวัดไกวธงไตรรงค์
ภูมิภาคจะมั่งคั่ง	รวมพลังให้มั่นคง
“เอเปก” จะยืนยง	และยึดมั่นอุดมการณ์
	เชษฐภักดิ์ วิสัยจร ¹

ปกรณัมตำนาน

ปราศแย่งแบ่งอย่างวางวรรณ	ปราศกลชนชั้น
ปราศข้อขวางชั้นครล่อง	
ปราศญักษัตริย์ผู้นำชนผอง	เพียงชี้ทำนอง
ให้ตรองตรัสสร้างทางควร	
สืบสันตติยะกระบวน	ประชาชาติมวลง
เลือกจากผู้ทรงปัญญา	
ไต่ทราบข้อไขปัญหา	ยุติธรรมมา
ยอยกสम्मติราชัน	
.....	
ยุติธรรมดำรงสโมสร	จักเดินเห็นจร
บดองกลวโจราภัย	
ปราศญักษัตริย์ทรงธรรมราชไชย	ปกครองโลกัย
เปรียบปานการไม่ปกครอง	
จึงเรื่องโรจน์รุ่งรังรอง	ดุจแผ่นดินทอง
ปราศจากวิจารณ์วิจล	
จึงแดนแผ่นดินบันดล	ทุกแห่งทุกหน
ทุกคนแซ่ซ้องยินดี	

¹ เชษฐภักดิ์ วิสัยจร. (2548). *บทหมอนรองวางรถไฟฟ้า*. หน้า 130

นับสี่ร้อยชั่วชีวิต
ค่อยหาค่อยคลายวายลับ

กรรมได้อันดี

ธีรภัทร เจริญสุข¹

การแสดงแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำการปกครองของยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยดังตัวอย่างข้างต้นนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นจิตสำนึก 2 ประการ ได้แก่ การกระตุ้นจิตสำนึกในหน้าที่ของผู้นำหรือชนชั้นปกครอง ในการช่วยเหลือประชาชนให้พ้นจากความเดือดร้อน และประเทศต่าง ๆ ควรให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของสังคมโดยรวม ประการที่สอง คือ การกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนในการเลือกผู้นำการปกครอง เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของแผ่นดิน ซึ่งหมายถึงสังคมนั่นเอง

การแสดงแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางการเมืองการปกครองของยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน ทั้งการสะท้อนภาพการเมืองที่มีการซื้อสิทธิขายเสียง การคดโกง การเมืองระบบเครือข่ายซึ่งยุวกวีแสดงออกในเชิงต่อต้านและตำหนิอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจต่อระบบการเมืองการปกครองของยุวกวี ทั้งเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการแสดงเจตนารมณ์ในการสืบทอดวิถีแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย นับเป็นการแสดงแนวคิดเพื่อกระตุ้นหรือเรียกร้องคุณธรรมในการปกครองจากนักการเมืองและประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองที่แท้จริงอย่างชัดเจน นับได้ว่ายุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญและเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

3.2 การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

กวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย เป็นกวีนิพนธ์ที่นำเสนอปัญหาของสังคม รวมทั้งได้สะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้อย่างหลากหลาย แสดงให้เห็นถึงมุมมองของยุวกวีที่มีต่อสภาพสังคมปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่า ยุวกวีมิได้สะท้อนปัญหาสังคมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในสภาพสังคมปัจจุบันเท่านั้น หากแต่ยุวกวีมีความสงสัยในการพัฒนาของสังคมปัจจุบันที่ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก แต่ปัญหาสังคมยังคงปรากฏให้เห็นอย่างซ้ำซาก และ

¹ธีรภัทร เจริญสุข. (2552). พงศาวดารพิภพ. หน้า 41

ต้องการจะกระตุ้นจิตสำนึกคนในสังคมให้มองเห็นปัญหาและตระหนักรู้ถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่น่าอยู่มากขึ้น

จากการศึกษา พบการนำเสนอแนวคิดที่กระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใน 2 ประเด็นต่อไปนี้

3.2.1 การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกเห็นใจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

3.2.2 การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกตระหนักรู้ถึงความเสื่อมของสังคม

3.2.1 การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกเห็นใจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

ปัญหาสังคมที่ยุวกวีพูดถึงมาก และพยายามแสดงออกให้ผู้อ่านเห็นถึงความแร้นแค้น และความยากลำบากของผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม หรือกลุ่มคนชนชั้นล่าง ได้แก่ ปัญหาความยากจน และปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ที่นำไปสู่การดิ้นรนต่อสู้ชีวิตของคนจนหรือชนชั้นล่าง ยุวกวีได้นำปัญหาดังกล่าวมาถ่ายทอดด้วยการนำเสนอภาพความยากลำบาก ความแร้นแค้นของการดิ้นรนแต่ไม่ประสบความสำเร็จ และกลับถูกสังคมทำร้ายอย่างโหดเหี้ยม การพลัดพรากจากถิ่นฐานเข้ามาต่อสู้ชีวิตท่ามกลางความวุ่นวายในสังคมเมือง เพื่อความอยู่รอดจากความจน แต่สุดท้ายกลับถูกสังคมเมืองทำร้ายอย่างไม่ปรานี โดยเฉพาะภาพการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างหรือการถูกดูหมิ่นจากคนในสังคมที่มีฐานะทางการเงินสูงกว่า อันเป็นผลมาจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

3.2.1.1 ปัญหาความยากจน

การนำเสนอภาพความทุกข์ยากลำบาก การดิ้นรนต่อสู้ชีวิตจากการขาดโอกาสและความยากจน การพลัดพรากจากถิ่นฐานบ้านเกิดโดยหวังจะมาสสร้างชีวิตใหม่ในเมืองกรุง แต่สุดท้ายต้องผิดหวัง เป็นภาพที่สร้างความเวทนาและกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นใจผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าในสังคม ตลอดจนเกิดสำนึกที่อยากจะช่วยเหลือคนเหล่านั้น ซึ่งยุวกวีได้สะท้อนไว้ในบทกวี ดังนี้

กวีบทเก่า

ริมระเบียบง, เข้าตรู่ฤดูหนาว

มีหนึ่งหญิงสาวในราวตึก

ไหวสั่นหวั่นสะทกกระทึก

ต่อสู้ความรู้สึกรู้สึก, หวนนึกคิด

ถึงคำใครเคยเฉลยความ
ว่าเมืองเรืองรามงามวิจิตร
ดังทวยเทพนางฟ้ามาเนรมิต
ยกระดับชีวิตจนขีดฟ้า
จึงพรากจากบ้านกันดารทุ่ง
ทิ้งควายหมายมุ่งตายดาบหน้า
เพื่อเผชิญกากกลียุชีพา
ถูกคมดาบหยาบฆ่าจนตาย

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

จากบทกวีชื่อ **กวีบทเก่า** ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงต่างจังหวัด ที่เข้ามาหา
งานทำในเมืองตามที่มีคนเคยบอกว่า “เมืองเรืองรามงามวิจิตร” สามารถ “ยกระดับชีวิตจนขีดฟ้า” จึง
ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดมาเพื่อทำงานหาเงินแต่กลับต้องผิดหวัง ยุวกวีบรรยายว่า “เพื่อเผชิญกากกลียุชีพา
ถูกคมดาบหยาบฆ่าจนตาย” เพื่อแสดงให้เห็นว่าในสังคมเมืองปัจจุบันที่มีทั้งการเหยียดหยามดู
ถูกเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เป็นเหมือน “คมดาบ” ที่ “หยาบฆ่า” ฆ่าคนที่หมายเข้ามาเพื่อทำงาน
ให้พบกับความผิดหวัง เช่นเดียวกับหญิงสาวในบทกวีข้างต้นนี้ เป็นการสะท้อนภาพสังคมด้านลบที่
รุนแรงชัดเจน ยุวกวีนำเสนอภาพหญิงสาวนึกถึงคำพูดของคนที่เคยเล่าถึงความมั่งคั่งงามของเมือง
เปรียบเทียบกับความเป็นจริงที่เธอพบ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกโศกเศร้าไปกับชะตากรรมของหญิง
สาว การนำเสนอภาพความเศร้าโศกเช่นนี้ก่อให้เกิดความคิดที่ช่วยเหลือกัน และเกิดความรู้สึกเห็นใจ
ซึ่งกันและกันมากขึ้น

กัตตาการ

๑

แม่จำ

ลูกหนีบ้านป่ามาตามฝัน

อาบแสงไฟสีอุ่นชีวัน

ดอยสูงหนาวสั่นเกินกลั่นใจ

เงินก็มีเพื่อนก็มาแม่อย่าห่วง

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 49 – 50

พ่ายดวงจะบ้ายหน้าย่อนมาใหม่
 พบทางจะมารับแม่กลับไป
 ดอกหญ้าจะบานไสวในป่าเมือง
 ซาตานมารชั่วต้องกลัวรัก
 บ้าแบกแอกหนักต้องปลดเปลื้อง
 ชีวิตสันโดษต้องโรจน์เรือง
 ชีวิตเปล่าเปลืองต้องรุ่งโรย
 โลกเรายังก้าวหน้าต้องกล้าเสี่ยง
 ไข่หลักเลียงงอหัวอยู่หวนโหย
 แม่กอบกู้รู้ไหมใครกอบโกย
 แต่ลมไทยก็อาจฉายประกายไชน

พุ่งนี้ – พุ่งนี้
 เสรีรavnกผกเณ
 แม่เมฆขวางหมางทมิฬพะมื่นโชน
 ลูกจะกระโจนไปประจัญ

๒

มาแล้วยิ้มสดใสไร้เดียงสา
 หว่านล้อมวาจาพาฝัน
 ไร้ผลก็ขู่เข็ญไม่เว้นวัน
 อดกลั้นปากเพียรร่อนเปลี่ยนไป
 หมัดทุบเข้างัดแล้วซัดซ้ำ
 แบ่งกระจายแก้มซ้ำกำเดาไหล
 ร้าวรานขวัญสลายทั้งกายใจ
 ยังขึ้นร่างรังไว้ไม่รอลด
 แรงด้านชะงักงันทันใด
 วาบคิดภายในคล้ายกำหนด
 แววดาสะท้านสะท้อนซ่อนรันทด
 แม่จำ...เงินหนูหมดสุดกอดค้น

๓

จึงเผยยิ้มอ่อนไว้อำนาจ
 กรีดทางวางท่าล้ำฝัน
 ยั่ววนเยือกเย็นไม่เว้นวัน
 เชิงชั้นฉวัดเฉวียนหลังเปลี่ยนไป
 มากลวดลายลีลามาลากเลื้อย
 ฟุ่มเฟือยตัดจรวดเป็นนิสัย
 เสสร้างอ่อนต่อโลกโศกต่อวัย
 ชีวิตยากไร้ให้รันทด

เผยธาตุ (สันดาน) ทนได
 วาบคิดภายในคล้ายกำหนด
 เร่งร่ำลูปได้ไม่รอลด
 แม่จำ...เงินหมดแล้วแม่จำ.

กฤตยัตติศร กรเกษตรกมล¹

บทกวี **ภักตาคาร** เป็นอีกบทกวีหนึ่งที่สะท้อนชะตากรรมของผู้หญิงต่างจังหวัดหรือชนบทในเมืองหลวง เพราะความยากจนทำให้เธอต้องเข้ามาหางานทำในเมือง แม้ว่าจะด้วยความมุ่งมั่นเพียงใดก็ตามสุดท้ายเพราะความยากจนบีบบังคับทำให้เธอต้องกลายเป็นหญิงขายบริการ ยุวกวีนำเสนอแนวคิดนี้โดยอาศัยปัญหาความยากจนเป็นสาเหตุให้หญิงสาวในเรื่องต้องขายบริการ แม้ว่าจะไม่ยินยอมในครั้งแรก แต่สุดท้ายด้วยความยากจนเธอก็ต้องทำอย่างไม่มีทางเลือกเลย เป็นบทกวีที่ชวนให้ผู้อ่านเศร้าสลดในชะตากรรมของหญิงสาว เป็นการสะท้อนชะตากรรมของคนต่างถิ่นที่เข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่และสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันที่เงินสามารถบังคับให้คนทำทุกอย่างได้

มาลัย

แดดอ่อนซ่อนฤทธิ์พิษร้าย สีแยกยามเช้า
 เนืองแน่นจักรกลพันคว้น
 อื้ออึงบีบแตรพัลวัน กระชากกระชั้น
 เวลาข่มเหงเร่งรัด

¹ กฤตยัตติศร กรเกษตรกมล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 104 - 106

ไฟแดง, นิ่งรถติดขัด	เธอเดินเลาะลัด
มีไหมใครซื้อมาลัย	
ระหว่างเดินแทรกแหวกไป	จับพลันทันใด
รถมอเตอร์ไซด์พุ่งแซง	
มีทันระวังระแวง	หนึ่งร่างรับแรง
ปะทะกระจัดกระจาย	
มาลัยแหละร่วงหล่นราย	พร้อมผืนสลาย
ย่อยยับดับดาวร้าวดวง	
มาลัยซึ่งเธอแหวนหวง	ลอยสู่แดนสรวง
ประดับห้วงเวหานิรันดร์.	

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

บทกวี มาลัย เป็นภาพของเด็กหญิงด้อยโอกาสต้องขายพวงมาลัยตามท้องถนน ยุวกวีนำเสนอว่า แม้เด็กหญิงจะยากจนและด้อยโอกาสแต่เธอก็ยังมีความฝัน และแม้ว่าในสังคมปัจจุบันภาพของเด็กขายพวงมาลัยจะเป็นภาพที่คุ้นตาและบางครั้งก็สร้างความรู้สึกอึดอัดแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน แต่ยุวกวีได้เลือกนำเสนอด้านที่เป็นความโศกเพื่อสะท้อนแนวคิดที่ว่า ทุกคนย่อมมีโอกาสและหนทางเดินร่นใช้ชีวิตแตกต่างกัน เด็กขายพวงมาลัยอาจจะต้องเลือกอาชีพที่ด้อยค่าเพราะการขาดโอกาสและความจนจึงต้องมาทำงานในอาชีพที่เสี่ยงต่ออันตรายเช่นนี้ และสุดท้ายยุวกวีก็จบเรื่องด้วยโศกนาฏกรรมของเด็กหญิงที่ถูกรถชนเสียชีวิต การนำเสนอเรื่องราวด้วยโศกนาฏกรรมเช่นนี้เท่ากับเป็นการกระตุ้นผู้อ่านให้เกิดอารมณ์คล้อยตามและสงสารชะตากรรมของตัวละครในบทกวีและเกิดความรู้สึกสงสารเห็นใจจนอาจนำไปสู่ความเข้าใจระหว่างคนในสังคม

ในบางครั้งยุวกวีมิได้สะท้อนความยากลำบากหรือการทำงานหนักอย่างไม่มีทางเลือกของคนชนชั้นล่างเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถสะท้อนความไม่ใส่ใจของผู้คนในสังคม ที่อาจมองเห็นภาพเหล่านี้ทุกวัน แต่ไม่ได้เกิดความรู้สึกเห็นใจแต่อย่างใด กลับมองเป็นภาพที่คุ้นชิน การสะท้อนแนวคิดเช่นนี้ของยุวกวีจึงเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดจิตสำนึกหันมาทบทวนพิจารณาภาพสังคมที่เห็นจนชินชานั้นเสียใหม่ จนทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น ในบทกวีต่อไปนี้

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 26

อาคาร

๓

เครื่องจักรมโหฬารกังวานเสียง
 ก้องสำเนียงนำกลั้วไปทั่วย่าน
 ขยับเขยื้อนสะเทือนไหวในแดดดาล
 กึกก้องปานแผ่นดินจะกินทัพ
 เนืองงาน คนงาน ยังทำงาน
 สายธารเหืองไคลก็ไหลหลั่ง
 มีดน้ำมันอณูอยู่เกราะกรัง
 กล้ามเนื้อกับความหวังยังทวน
 ข้าวเก่า กับเก่า ในกล่องเก่า
 แดดเข้าข้ามฟ้ามาอีกหน
 ใส่ถ่านมุ่งหน้าน้ำตาปน
 หนี้สินคลุมหม่นไม่เห็นทาง

๔

แออัดเนืองนองจองถนน
 ขวักไขว้ผู้คนทั้งบนล่าง
 แอร์เย็น กาแฟร้อน บังก๊อนบาง
 ใจยังระทึกบ้างอย่างคุ้นเคย

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

การสะท้อนปัญหาความยากจนในสังคมที่ปรากฏในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยนี้ สะท้อนให้เห็นเด่นชัดประการหนึ่งว่า ยุวกวีเป็นผู้สนใจและใส่ใจกับสภาพความเป็นไปของบุคคลต่างๆ ในสังคมอย่างใคร่ครวญ สะท้อนภาพชะตากรรมและการดิ้นรนต่อสู้ชีวิตของคนชนชั้นล่าง บทกวีจึงถูกถ่ายทอดออกมาในลักษณะที่เป็นการฉายภาพความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ใช้แรงงาน มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกกระแทกใจกระตุ้นจิตสำนึกเห็นใจหรือหันมาให้ความสำคัญกับทุกอาชีพในสังคมที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตเช่นเดียวกัน

¹ กฤตย์ดิศร กรเทศกมล. (2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 45 - 46

3.2.1.2 ปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางสังคม

ปัญหาสังคมอีกด้านหนึ่งที่ยุวกวีนำมากระตุ้นจิตสำนึกคนในสังคมให้เกิดความเห็นใจ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ได้แก่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางสังคม ในสังคมประกอบด้วย บุคคลต่างๆ ซึ่งแตกต่างกันทั้งความคิด หรือฐานะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเด็นทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม ได้แก่ การกดขี่ทางชนชั้น ลูกจ้างถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน การดูหมิ่น หรือการตัดสินคนด้วยฐานะทางการเงิน เกิดเป็นช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยุวกวีผู้ได้รับรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) จึงได้นำปัญหานี้ขึ้นมาเพื่อกระตุ้นเตือนใจ คนในสังคมให้หันมาใคร่ครวญกับความจริงที่ว่าคนก็คือคน ไม่มีการแบ่งแยกใดๆ ทั้งสิ้น การนำเสนอแนวคิดด้วยการใช้บทกวีสื่อให้เห็นถึงความเจ็บปวด และความคับแค้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างไรทางผู้ และการดูหมิ่นดูแคลน สร้างความสะเทือนใจนำไปสู่การกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านในบทกวีต่อไปนี้

จอมกษัตริย์สหัสศรี

ข้าจอมกษัตริย์สหัสศรี
ครองราชย์ธานีครใหญ่
ต่างรำลือชื่อเสียงเกรียงไกร
หาใครอาจหาญทานอำนาจ

บรรทมหลับกับขอนแขน
แต่เข้าต้องแล่นไปทำสวน
แบกปุ๋ยขุยไผ่ใส่ดินพรวน
ถักอวนถักแหมันเรื่อยไป

พลันจอมกษัตริย์มดกระสอบ

ขานตอบเฝ้าแก่แกโกรธใหญ่
“ลื้อชื่อป้อเซอเสียรำไป”
“ครับ ครับ เรงให้อย่าโมโห”

เดี๋ยวงุ่นนี้ม้งานวัด
จอมกษัตริย์อำนาจอักโข
กุดหัวเกล้าแก่กว้างวางโต
ชิชะ! บังอาจไอ้ไอ้อวดดี

กัมปนาท แสงทอง¹

รวง

ข้าวโค้งเหมือนเคียวคม
ยอดกัมกราบแม่ธรณี
สละพร้อมยอมชีพพลี
เลี้ยงชีวีทุกชั้นชน
ต้นเรียวเป็นเหล็กหลาว
คือเม็ดข้าวที่สืบปัน
ทิมแทงเกินทานทน
ต้องทนทานมานานนม
*
*
*
ข้าวล้มคมเคียวขาด
ดินพินาศนาแหลกล่ม
เหล็กหลาวหรือเคียวคม
ก็จ่อมจมได้รวงเงิน

รวงทองไว้รองรับ
รถถมทับทำทางเดิน
รวงทองได้แต่เมล็ด
น้ำตาร่วงได้รวงรัง

กัมปนาท แสงทอง²

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). แรมเรื่อน. หน้า 27 - 28

² แหล่งเดิม. หน้า 33 - 34

ทางด่วน

๑

นั่นคือเศษขยะแห่งท้องถนน
 คอยก่อกวนผู้คนจนคลุ้มคลั่ง
 ลากนียายน้ำเน่ามาแล้วให้ฟัง
 แท้จะหลอกเอาตังค์ของเราไป

กระຈกใส่สง่าด้นมาล้าง
 เอาผ้าบางยู่ยู่มาถูไถ
 สิ้นคิดจริงแท้แค่พวงมาลัย
 หนังสือพิมพ์มีเว็บไซต์ไม่ต้องซื้อ

อยากเอาสายวัดไปคาดหน้า
 ปัญญานะมีไหมเด็กไร้ชื่อ
 แม่ลือเป็นใครไปเรียกมา

.....

นัดเพื่อนเก่าไว้ต้องไปซ้ำ
 จอเงาเด็กบ้ามาล้างผลาญ
 หงุดหงิดทันทันใจในสำราญ
 บ่นบ้ายืดยานสะท้านรถ
 แวบเห็นทางลงที่ตรงหน้า
 สะดุ้งเหยียบ คันหลังดำ กันทั้งหมด
 เกร็งมือเปลี่ยนด้านจนก้านคด
 ถลาตามทางรกระดับไป
 ขณะคลำทางหว่างแผ่นที่
 หยิบฝ่าบรันทิมาดมใหม่
 โครมครามสันสะทกตกใจ
 มึงมาขวางรถทำไม? ไข่บ้าเอ๊ย!!!!

๓

นั่นคือวีรกรรมประจำถนน
 ความคิดเข้มข้นจนคลั่งเผลอ
 ใครปลูกกล้าไว้ให้งอกเงย
 แล้วก็เหยียบทิ้งเฉยอย่างเย็นชา
 ดอกไม้ไม่เลอค่าเกินกว่ากัน
 มีเกสรก็ซื้อมันไปทั่วหล้า
 ด้ายอาจดำไปสักหน่อยเฝ้าร้อยมา
 ไยถึงขั้นเลือนค่าพวงมาลัย
 ...ก็ชีวิตเราต่างกันแต่นานมา
 ตะกายไปไม่พ้นค่าพวงมาลัย

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

จะเห็นว่า ยุวกวีแสดงแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้วยท่าทีเห็นใจและสงสารชนชั้นล่างที่ต้องทนถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่ร่ำไป โดยมุ่งประเด็นไปที่การให้คุณค่าความสำคัญกับ “เงิน” ของคนในสังคม ทั้งการใช้เงินเพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนในการดำรงชีพ และการใช้เป็นเครื่องกำหนดสถานะทางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมา ยุวกวีสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่ให้คุณค่ากับเงินมากกว่าคุณค่าของความเป็นคนของเพื่อนร่วมสังคม อันมีชนชั้นล่างและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

การแบ่งชนชั้นทางสังคมและการหาผลประโยชน์จากชนชั้นล่างเป็นการกดขี่ทางชนชั้นอีกลักษณะหนึ่งที่พบได้ในสังคมเมือง และเป็นปัญหาหนึ่งที่ยุวกวีได้นำมาสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็น คือ การดูถูกคนที่มาจากต่างจังหวัด หรือมาจากที่ที่ไม่มีความเจริญ การถือตนว่าเป็นคนในเมือง ดูถูกดูแคลนภูมิปัญญาและการหาเลี้ยงชีพของผู้อื่น ในตัวอย่างบทกวีที่ชื่อว่า **แคนเมือง** ดังนี้

¹ กฤตย์ดิศร กรเทศกมล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 99 - 100

แคนเมือง

- ๑ -

โอย...ละหนอ
 ผู้ข้อยสิขของท่านทั้งหลาย
 จากเฮือนหวังสิลำบาก
 ผัดมาตายฮ้างอยู่กลางกรุง

.....

- ๓ -

เอ๊ะ นั้นเสียงแต่ร่นแต่ไร่อะไรเล่า
 ใครมาเป่าเหวกโหวกกระโชกหู
 โอย ช่างฟังไปได้ไ้คนดู
 ขวางทางตุจะข้ามสะพานลอย
 เอ๊ย หลีกไปไ้พวกสกปรก
 หนดเควรากรปรกคอดีวพ่อสอย
 โนน! เอ็งกลับไปอยู่บนภูดอย
 อย่าล้าออยโอดขอพ้อรำคาญ
 ตะกระป้องบิบบุบทุบจนแบน
 กระชากแคนเขวี้ยงลงที่ตรงย่าน
 สะใจพ่อพอละ เลิกกระราน
 ลงสะพานผ่านไปไม่หันมอง
 พวกบ้านนอกคอกนาอย่าสะเออะ
 ทำเลอะเทอะเปรอะเมืองเปลืองข้าวของ
 ที่รกร้างว่างเปล่าเข้าจับจอง
 ยี้ มัวหมองเมืองหม่นน่าบ่นนัก
 อ้อโนนไ้เห็นแล้วเทศกิจ
 มาคิดคิน่าทำเอาหนักหนักรัก
 แจ้งเทศกิจไปจับปรับเต็มรัก
 ให้กระอักสั๊กหนคนขอทาน

เหววันนี้ทำดีปีละหน
ใครจะสนคนเซี่ยเหมินเหลือด้าน
ไล่ให้หมดเมืองกรุงย่งรำคาญ
แล้วเดินผ่านขึ้นห้างอย่างพอใจ...

- ๕ -

สวัสดีค่ะ รายการเราวันนี้
ทางทีวีช่องหกไม่ตกหาย
คันชอกหีบหลุมดำให้กำจาย
จะตีแม่แฉขยายขายข้อมูล
ทางทีมงานประสานมาว่าลุงเฒ่า
ได้ยึดเอาสะพานลอยข้างหน้าบ้าน
(แพนกล้องไปด้วยนะคะ ตากล้อง)
ใช้ทำมาหากินสินเพิ่มพูน
แถมเป็นศูนย์สำนักคนรักแคน
.....
แหมทำไมไม่ตอบคะลุงชา
ข้าวฮือฮาน่าทิ้งหน้าหนึ่งนั่น
โห เราให้ค่าตัวตั้งสองพัน
อ้อ ถ้างั้นขอเพลงสักเพลงที่
ละเล่นแต่รีแล่นแต่ระแล่น
(คิดในใจ) มันก็แคนธรรมดา – หันหน้าหนี
สงสัยต้องตัดต่อลงพอดี
ตอกไข่ตีสีผสม – ชมทั้งเมือง!

ธีรภัทร เจริญสุข¹

ประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางสังคมเป็นประเด็นที่ยุวกวีได้นำเสนอไว้อย่างหลากหลาย นอกจากประเด็นการถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบของคนจนหรือชนชั้นล่างแล้ว ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง คือ ประชาชนถูกรัฐเอารัดเอาเปรียบหรือถูกรังแก ยุวกวีเลือกเหตุการณ์ที่เป็นข่าวในสังคม คือ การเรียกร้องที่นาของนางไฮ ชันจันทา หรือ “ยายไฮ” ที่ได้รับผลกระทบจากการ

¹ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). โลกยนิทาน. หน้า 75 - 81

สร้างเชื่อนของรัฐบาล มานำเสนอปัญหาของคนจนที่มักถูกเอาเปรียบแม้กระทั่งจากคนที่ควรดูแลช่วยเหลือพวกเขา ซึ่งได้แก่ “รัฐบาล” ในบทกวีที่ชื่อ **อภินิหารสื่อมวลชนกับแม่เฒ่าพระนาง** ดังนี้

อภินิหารสื่อมวลชน กับแม่เฒ่าพระนาง

แม่มูลสบสุข	ขอยบ่ทุกข์บ่อดิกิน
เฮ็ดนาเป็นอาจิด	บ่ฮู้จักสิเป็นโจร
บ่คิดเป็นซี้ข้า	ขอยอยู่มาดั่งบักโดน
ไผสิมาเหลือโดน	มาหลอกตัวยั่วหมูเฮา
จวบเฟิ่นมาเฮ็ดเชื่อน	ทุกข์มาเฮือนภูมิลำเนา
จักสร้างเพื่อมอมเมา	หรือหมายแก้ปัญหามือง
หวังปันเป็นไฟฟ้า	ผู้เฮ็ดนาตีฝัดเคื่อง
น้ำท่วมอยู่นองเนือง	นอกทำนบเหนือที่นา
คนเมืองเฟิ่นม่วนขึ้น	ขอยกลับฝิ่นกลืนน้ำตา
ซี้ดินเหมิดราคา	ก็เหมิดค่าความเป็นคน
ไปหาเอ็นทวงสิทธิ	แจแม่นมิดและมิดมน
จั้งซี้และคนจน	ไผจักเหลียวสิจักแล
สู้มาชาวเจ็ดปี	จวบบัดนี้ที่เฟิ่นแฉ
ความเคยความเชื่อนแซ	ของรัฐต่อประชาติ
แม่ใหญ่เกือบตายทิม	จั้งได้ยมออกทีวี
เอ็นหาคนปราณี	เปิดทำนบเหนือที่นา
พบเห็นเป็นตางิด	บ่จักอึดคนอยากหา
กว่าที่ลี้คิ่นมา	แจแม่นล้าตาอยากนอน
ขอบคุณกระแสสื่อ	ผู้สตัยซื่อตาออนซอน
ปลุกข่าวทั่วพระนคร	ยามแม่ใหญ่ใกล้สิดาย

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

บทกวีบทนี้ยุวกวีได้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับประชาชนที่ถูกรัฐละเลยและเอาเปรียบ เพียงเพราะเห็นแก่ความเจริญ จนไม่สนใจว่าประชาชนที่ได้รับผลกระทบจะเดือดร้อนเพียงใด แต่ด้วยความช่วยเหลือของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวการเรียกร้องความเป็นธรรมของหญิงชรา

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บทกวีนิพนธ์เรื่องไฟฟ้า*. หน้า 115 - 116

ทำให้การเรียกร้องสิทธิของหญิงชาวอันเป็นตัวแทนของประชาชนธรรมดาผู้ไม่มีอำนาจและหนทางในการต่อสู้ ประสบความสำเร็จ “ขอบคุณกระแสสื่อ ผู้สตั๊ตย็ชื้อตาอนซอน ปลุกข่าวทั่วพระนคร ยามแม่ใหญ่ใกล้ลี้ตาย” บทกวีนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนอย่างชัดเจนว่า สื่อมวลชนควรเป็นกระบอกเสียงและเคียงข้างประชาชนในยามที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของรัฐ หรือการตีแผ่ความเป็นจริงในสังคมเพื่อช่วยพัฒนาสังคมให้เกิดความยุติธรรมและสร้างความสงบสุขแก่สังคม

การนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาของสังคมทั้งความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคมนั้น แสดงให้เห็นถึงสภาพและความเป็นไปในสังคม ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมยังคงเกิดขึ้นและยุวกวีเป็นผู้ถ่ายทอดแนวคิดหรือสภาพสังคมที่ตนเองเห็นแล้วกระทบใจ ซึ่งยังคงตอกย้ำปัญหาเดิม ๆ ในสังคม เท่ากับเป็นการผลิตซ้ำแนวคิดเรื่องปัญหาในสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องยืนยันว่า ปัญหาทางสังคมยังคงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และยุวกวีได้ทำหน้าที่ในการนำเสนอภาพสังคมตามความเป็นจริงที่พบเห็น อันเป็นหน้าที่ของกวีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชี้นำทางความคิดของคนในสังคมให้เกิดจิตสำนึกที่ดี

3.2.2 การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกตระหนักรู้ถึงความเสื่อมของสังคม

การสะท้อนปัญหาสังคมของยุวกวีรางวัลศิลปินเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) อีกลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจได้แก่ การสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันที่เสื่อมทราม เป็นสภาพสังคมด้านลบที่ยุวกวีจงใจนำเสนอเพื่อจะให้เกิดผลกระทบใจผู้อ่านเช่นเดียวกับแนวคิดอื่น ๆ แต่การสะท้อนภาพสังคมที่เสื่อมทรามเป็นการแสดงภาพสังคมที่ดีแต่ความโหดร้ายในสังคม ได้แก่ เหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์ สภาพจิตใจที่ขาดศีลธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางด้านวัตถุที่ก้าวหน้าไปโดยสวนทางกับความเจริญทางด้านจิตใจ ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเหล่านี้โดยหวังที่จะกระตุ้นจิตสำนึกผู้อ่านและคนในสังคมให้ตระหนักรู้ถึงความเป็นไปในสังคมและสภาพสังคมที่เสื่อมถอย อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล

การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นการตระหนักรู้ถึงความเสื่อมของสังคมสามารถจำแนกปัญหาที่ยุวกวีนำเสนอได้ 4 ประการ ดังนี้

3.2.2.1 ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

3.2.2.2 ปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2.2.3 ปัญหาความเสื่อมของจิตใจมนุษย์

3.2.2.4 ปัญหาสืบเนื่องจากสภาพสังคมบริโภคนิยม

3.2.2.1 ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเป็นปัญหาสังคมอีกประการหนึ่งที่ยุวกวีรางวัลศิลปินเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) นำมาเป็นแนวคิดสำคัญของบทกวีที่น่าสนใจ เพราะในปัจจุบันสื่อยังคงนำเสนอข่าวการทำอนาจารและการทำทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กและสตรี ไม่ว่าจะเป็นข่าวการข่มขืนเด็กหญิง การฉกฉวยผู้หญิงบนรถโดยสาร เป็นต้น ยุวกวีนำเสนอปัญหานี้เพื่อฉายภาพความจริงและความเลวร้ายที่เกิดขึ้นในสังคม ดังบทกวีต่อไปนี้

ขวัญดอกไม้

แหลกเสียแล้วเกสรซึ่งอ่อนใส
พราวอวลไอโอบอุณละมุนฝัน
ไร้แวตาแจ่มเหลือเมื่อวานวัน
เมื่อเยื่อใยสายสัมพันธ์สับสนลง
ไม้เนื้อเคียวเคยขีดสนธิไถ่
ฤทธิ์เมรัยทำพันเพื่อนจนเลือนหลง
ดั่งหักขั้วชีวิตลงปลิดปลง
ดั่งตกเดือนลงกลางดงแห่งสงคราม
ยังสดใสวัยเยาว์เพียงเท่านี้
ยังไม่พร้อมยอมพลีอย่างผลิผลาม
ไม่ควรเลยเผยไหลให้ใครลาม
ไม่ควรก้มเป็นทาสกามไปตามกรรม
จวบอาทิตย์สาดแสงแห่งรุ่งเช้า
ปลุกทางเท้าสองข้างให้คลาคล่ำ
ค่อยค่อยเปิดเวทีมานส์ดำ
ฉายภาพโศกนาฏกรรมอันร้ายราน
ในห้องหับคับแคบแทบบีบร้าง
ศพดอกไม้แขวนค้ำกลางซื่อบ้าน
ขวัญเจ้าเอยปลิวว่อนร้อนระจัน
ว่าตนใดพร่าผลายุทธภูหลานตน

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 24 - 25

รถประจำทาง

๑

เหมือนจะรอต่อไปแต่ไม่ค่อย
 เลยแล้วก็ไม่ค่อยมาไถ่ถาม
 อยากขึ้น ต้องแย่งชิง ต้องวิ่งตาม
 เหยียบข้ามย้อยोनขึ้นโนนตัว
 กับเก้าอี้ดนตรีที่เกรี้ยวกราด
 ใครพลาดเหยียบได้ไม่เห็นหัว
 โสตแสน แผ่นเพลง เร่งรัว
 อับไอมันมัวทุกตัวตน

๓

วูบวาบหวั่นไหวอยู่ลึกลึก
 ระทวยระทิกไปทุกที่
 ซ้ายโนน ขวากระเป่า พอเข้าที่
 ปล่อยร่างเสรีไม่มีแรง
 ค่อยค่อยดินรนเดียวคนเห็น
 มือใครมาเค้นทุกเกาะแก่ง
 ภูมรินบินไล่ไม้แล้ง
 ก้มหน้าแห่งแห่งแก่งไม่รู้

๔

แก้วตาหุดตัวในรั้วเต็น
 เพิ่งขึ้นก็เหลือบเห็นที่เป็นอยู่
 ร่างน้อยแรกแย้มแก้มชมพู
 พลิวตามมือคู่คูคึกคัก
 มือตัวก็อยากได้แต่ไม่กล้า
 ได้แต่ตาเต็ม নয়น์ไว้ประจักษ์
 หลามหลังพลังชายกระจายรัก
 ชวนชักร่างกายให้ถ่ายเท

โทรศัพท์ทันสมัยขึ้นถ่ายภาพ

หน้าท้องแบนราบมหาเสน่ห์

ร่างกายสวยสวยช่วยเย้ย

ลมพัดลมเพทะเลกาม

กฤตยัตติศร กรเกษมกล¹

การสะท้อนปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จากบทกวีตัวอย่างข้างต้นเป็นการสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคม การล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงและเด็กเป็นภาพความเสื่อมของสังคมและสภาพจิตใจของคนในสังคมปัจจุบันได้ดี การมีมาในกามัตถนาโดยไม่นึกถึงหลักมนุษยธรรมและศีลธรรม การไม่ให้เกิดภัยซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นได้แม้ในครอบครัวของตัวเอง ยุวกวีนำเสนอปัญหาเหล่านี้ด้วยการเล่าเรื่องตัวละครเด็กที่ถูกทารุณทางเพศจากบุคคลในครอบครัวในบทกวีชื่อ **ขวัญดอกไม้** ยุวกวีแสดงน้ำเสียงสงสารและเสียใจความสดใสน่ารักของวัยสาวที่ถูกพรากไปก่อนวัยอันควรโดยปราศจากความเต็มใจและจบลงด้วยโศกนาฏกรรม “ในห้องหับคับแคบแทบบิปร่าง ศพดอกไม้แขวนคางกลางชื่อบ้าน” และในบทกวีชื่อ **รถประจำทาง** ก็แสดงให้เห็นถึงสภาพของสังคมที่ไม่มีการให้เกียรติผู้หญิง การล่วงละเมิดทางเพศกระทำได้แม้ในสถานที่สาธารณะ คือ บนรถประจำทาง

นอกจากยุวกวีจะมุ่งกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านและคนทั่วไปในสังคมแล้ว ยุวกวียังใช้บทกวีเพื่อกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของสื่อมวลชนโดยตรงในการนำเสนอเรื่องราวที่ล่อแหลมต่อเรื่องเพศ เช่น การนำเสนอรูปภาพที่ไม่เหมาะสม ซึ่งยุวกวีนำเสนอว่าการกระทำเช่นนี้จะเป็นบ่อเกิดการก่ออาชญากรรมทางเพศต่อผู้หญิง ดังนี้

หน้าหนึ่ง

-๑-

รูปหรรดาราสาว

ชาวสวยหมวยเขี้ยว

อวบอ้วนหุ่นเอ็กซ์

อวดทรวดทรงไซว์

วับวับแวมแวม

แพลมแพลมโผล่โผล่

ตึงตึงโตโต

เนียนเนียนนวนนวน

¹ กฤตยัตติศร กรเกษมกล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 47 - 49

-๒-

ตึกตึกตึกตึก	ใจเต้นปั่นป่วน
ยั่วเร้าเย้ายวน	แปรปรวนรุนแรง
เปิดโปงติดบ๊อง	แรงขับเครียดแข็ง
ระเบิดล้าแดง	อัดอั้นตันตึง
ขยี้มขยี้ม	ขึ้นข่มจับขึง
بيبเค้นรัดรั้ง	เจ็บปวดรวดร้าว

-๓-

“ส่วข่มขึ้นโหด”	หน้าหนึ่งพาดข่าว
ข้างรูปดาราสาว	ขาวสวยหมวยเข้กซ์.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

จะเห็นว่ายุวกวีสะท้อนปัญหาเรื่องความรุนแรงต่อเด็กและสตรีออกมาเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านและสื่อมวลชน ซึ่งล้วนแต่เป็นบุคคลในสังคมเดียวกันเพียงแค่แตกต่างกันบทบาทและหน้าที่กัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยุวกวีก็ได้กระตุ้นเตือนบุคคลเหล่านั้นว่า ทุกคนในสังคมควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบในการกระทำของตนและจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา ต้องตระหนักถึงสภาพการณ์ปัจจุบันที่สังคมไม่มีความปลอดภัยต่อเพศหญิงและเด็ก ทุกคนจึงควรหันมาใส่ใจกับปัญหาและร่วมกันสร้างจิตสำนึกที่ดีที่จะดูแลซึ่งกันและกัน เพื่อให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

3.2.2.2 ปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาความรุนแรงที่กำลังเป็นที่สนใจและเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศไทย คือ ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ก่อการร้ายก่อความรุนแรงต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งการก่ออาชญากรรมทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร รวมทั้งชาวไทยพุทธ และการวางระเบิด ยุวกวีได้พยายามชี้ปัญหา และกระตุ้นเตือนจิตสำนึกให้ทุกคนในสังคมยอมรับปัญหาและหาทางแก้ไขร่วมกัน ด้วยการนำเสนอภาพความสูญเสียและความร้ายแรงของสถานการณ์ ทั้งการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัว ซึ่งยุวกวีนำเสนอผ่านตัวละครเด็กที่ต้องสูญเสียพ่อจากเหตุการณ์ร้ายแรง และเฝ้าตั้งคำถามว่า เพราะสาเหตุอะไรจึงได้อาฆาตแค้นและพรากพ่อของเขาไปเช่นนี้

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2549). *แห่งห้วงอุทัยสมัย*. หน้า 46 - 47

กระต่ายในจันทร์

-๓-

น้ำตาร่วงหล่นบนหมอน	เงาไสเอื้อฮ้อน
เงาจันทร์ในตาพรำมัว	
เหตุการณ์ร้ายแรงแฝงตัว	ครอบงำครอบครวั
ครอบคลุมทั่วเขตชายแดน	
เพลิงไต้ร้อนรุ่มสุมแค้น	รัดรี้งตึงแน่น
จึงได้อาฆาตฟาดฟัน	
พรากลูกพรากพ่อ, พรากฝัน	พัดพาดวงขวัญ
ปลิวหายไปกับสายลม	
เหลือเพียงคำคืนชื่นชม	กับฝันผ้าหม
ห่อหุ้มใจหนาวร้างราน	
วอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อธิษฐาน	โปรดช่วยบันดาล
พบพ่อในฝันอีกคราว	
	-๔-
กระต่ายในจันทร์รวดร้า	กลางสายลมหนาว
เฝ้าจ้องมองเจ้าเด็กน้อย.	
	ปณิธาน รอดเหตุภัย ¹

การวิไลหาหรือเรียกร้องความสงบให้กลับคืนสู่แผ่นดินภาคใต้ เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ยุวกวีใช้เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่าน ในบทกวีชื่อ **คืนถิ่นเถาะบินหลา** ดังนี้

คืนถิ่นเถาะบินหลา

บินหลาถลาร้าย
ระบำย้ายบนฟากฟ้า
โฉบเฉี่ยวเลี้ยวลมว่า
ระรื่นเรงอย่างเสรี

¹ แหล่งเดิม. หน้า 25

คำอุณเพลงขุนเขา
 ขั้ขานเคล้าพิณพงพี
 สังกีตน์น่านนที
 คือรวงรังยังชีพยีน

แล้วเสียงสำเนียงไหน
 กระชากใจจนแตกตื่น
 เบรียง! เบรียง! ทุกคำคืบ
 ฟ้าสะอื้นหรืออย่างไร

บินกรูพฐพลัดพราก
 เจ้าจรจากรวงรังไป
 จำเรียงเสียงพงไพโร
 จะรอใครมาฟังคำ
 คืบถิ่นเกาะบินหลา
 คืบกลับมาร้ายลำน้า
 เพลงป่าจะปลุกย้า
 หวนสุขเย็นเช่นเคยมา

กัมปนาท แสงทอง¹

สร้างอย่างไร

เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่รู้
 เมื่อเสียงกู่ร้องขรมระงมประสาน
 กลีบดอกเลือดคลั่งสะพรั่งบาน
 ทิวแดนดินเดือดดาลสะท้อน
 เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่เห็น
 ความหวาดกลัวแฝงเร้นในใจเพื่อน
 ภัยโหมรุกบุกเร้าไฟ้าย้าเยือน
 จนต้องล้อมรั้วเรือนด้วยใจระแวง

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). แรมเรื่อน. หน้า 64 – 65.

เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่หวัง
 เพราะดวงใจทุกดวงทุกหวังแห่ง
 คือหนึ่งเดียวเหนียวไว้ไม่กลางแคลง
 ไม่เคยแบ่งเชื้อชาติศาสน์อันใด

เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่รัก
 สมานสมัคครุจญาติมิตรสนิใกล้
 คนทุกคนได้ชื่อว่าเป็นไทย
 ย่อมเป็นหวังเป็นใยไทยทั้งปวง

เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่เจ็บ
 เมื่อเงื้อมฟ้าหนาวเหน็บอยู่นักหนาว
 หมอกทะมึนกลืนขวัญแห่งจันทร์ดวง
 ประกายดาวร้าวร่วงทุกทรวงดาว

เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่กล้า
 ขึ้นหาญทำอุปสรรคอันหนักหนาว
 ไทยลี้มลุกคลุกคลานมานานยาว
 แต่แม้มันก็ลุกก้าวทุกคราวครั้ง

เกิดหลอมแรงพลังร่วมร่วมต่อสู้
 เพื่อกอบกู้ประเทศชาติผดุงหวัง
 เพื่อลบหมองหนองหน้าน้ำตากรัง
 เพื่อพาฝันถึงฝั่งอย่างยั่งยืน.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาหนึ่งที่ยุวกวีนำเสนอได้อย่างกระตือรือร้น ยุวกวีใช้มุมมองของเด็กที่สูญเสียพ่อในบทกวีชื่อ **กระต่ายในจันทร์** เป็นตัวแทนของผู้สูญเสีย ภาพความโศกเศร้าอาลัยของเด็กสร้างความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านได้ดี การใช้ประโยคคำถาม “เพลิงไธรัตน์รุ่มรุ่มแค้น รัดรีดตรึงแน่น จึงได้อาฆาตฟาดฟัน” เป็นการทบทวนปัญหาและกระตุ้นความรู้สึกของการสูญเสียของผู้บริสุทธิได้อย่างกระตือรือร้น อีกทั้งเป็นการเน้นย้ำว่าปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถูกแก้ไขที่สาเหตุหรือไม่และเหตุใดความสูญเสียจึงยังคงเกิดขึ้นอยู่ ยุวกวีนำภาพของธรรมชาติท้องถิ่นมาเป็นสัญลักษณ์ คือ “นกบินหลา” มานำเสนอแนวคิดได้อย่าง

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2549). *แห่งหวังฤทัยสมัย*. หน้า 26 - 27

น่าสนใจ นักบินปลาหรือนกนางเขนเป็นนกประจำถิ่นภาคใต้ ยุวกวีใช้นกบินปลาเป็นสัญลักษณ์แทนความสงบสุขของภาคใต้ ที่ปัจจุบันได้สูญหายไป การเรียกร้องให้นักบินปลาหรือความสงบสุขหวนคืนสู่ภาคใต้เท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมและหันมาสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นอีกครั้ง นอกจากนี้ ยุวกวียังได้กระตุ้นความคิดของผู้อ่านให้ยอมรับความจริงถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าสร้างความเจ็บปวดและหวาดกลัวแก่ผู้คนในท้องถิ่นอย่างไร พร้อมทั้งได้ท้าทายความคิดของผู้อ่านในการปลูกจิตสำนึกที่จะช่วยกันสร้างความสงบสุข “เราจะสร้างอย่างไรว่าไม่กลัว ขึ้นหาญทำอุปสรรคอันหนักหนาว ไทยล้มลุกคลุกคลานมานานยาว แต่แม้มันก็ลุกก้าวทุกคราวครั้ง” เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกร่วมในการรับผิดชอบและเสียสละต่อสังคมส่วนรวมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเด่นชัด ในบทกวีชื่อ **สร้างอย่างไร** การแสดงแนวคิดของยุวกวีจึงเป็นการตอกย้ำสภาพความเป็นจริง และกระตุ้นเตือนให้ทุกคนยอมรับความจริงและหาแนวทางแก้ไขร่วมกันอย่างจริงจังด้วยความหวังที่จะเห็นประเทศไทยสงบสุข

3.2.2.3 ปัญหาความเสื่อมของจิตใจมนุษย์

สิ่งที่เป็นหลักฐานแสดงถึงความเสื่อมของสังคมได้ชัดเจนที่สุด คือความเสื่อมของจิตใจของคนซึ่งเป็นผลมาจากการขาดศีลธรรม คนลุ่มหลงในกิเลสตัณหา อบายมุขต่าง ๆ ยุวกวีได้นำปัญหานี้ขึ้นมาเพื่อเตือนสติกระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้อ่านได้เห็นถึงผลเสีย โดยพยายามแสดงภาพความเสียหาย และความเลวร้ายของการขาดศีลธรรมที่เคยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคน แต่มาบัดนี้ศีลธรรมความดีงามพ่ายแพ้ต่อความชั่วในจิตใจของคน เกิดเป็นปัญหาสังคมต่อเนื่องหลายด้าน การกระตุ้นจิตสำนึกคนในสังคมในบทกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยนั้น จึงแสดงออกในลักษณะของการฉายภาพสังคมที่เลวร้ายหากคนขาดคุณธรรม เพื่อเรียกร้องศีลธรรมอันดีงามให้กลับคืนสู่สังคม ดังนี้

อนิจจัง ... อนิจจา

แจ่มกระจ่างสว่างงามหมดจด

อุโบสถ เจริญ พระวิหาร

รอยประณีตอดีตเบื้องเรืองตระการ

คือหลักฐานแห่งหลักธรรมคำชีวิตี

มาบัดนี้วัฏธรรมอันล้ำค่า

กร่อนครีฑาควาผ้าเหลืองเรืองบัตสี

ประชาชนเสื่อมศรัทธาหลงครานี้

เพราะราศีเสื่อมราคาค่าแท้จริง

อนิจจัง – สังขารไม่ยั่งยืน
 มีอาจณีนการแตกดับแห่งสรรพสิ่ง
 พุทธศาสน์ขาดเสาหลักให้พักพิง
 เลือนขวัญมิ่งคำพระพุทธรวิสุทธิคุณ

อนิจจา – สถาปัตยกรรมซึ่งสร้างสม
 ต้องจ่อมจมใต้คอนกรีตอันคึกกรุ่น
 กิเลสมารลาญเหลือเพลิงทวารุณ
 วิถีบุญเหือดแห้งแล้งศรัทธา.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

พิศวง

ด้วยแรงกิเลสปรารถนา
 เบิกบ้ำกำเริบเลิบบาน
 ฝ่าฝืนธรรมดาปรากฏการณ์
 ครอบงำทุกย่านถิ่นเนา

เถลิงอำนาจบาตรใหญ่
 บรรลัยไฟพล่านผลาญเผา
 หวาดหวามลามละเลงเร้งเร้า
 บุกเยือนเรือนหย้าปุถุชน

ย่ำซ่าเต็มเหมอีก
 ลำนึกสลดสลัวหม่น
 ปิศาจกริรธองก์องสกล
 เต็มต่อเติบตนอหังการ

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 63 - 64

ยิ่งขบยิ่งคิดพิศวง
 งวยงงหลงไหลในปริศนา
 พ่ายแพ้แก่ภาพมายา
 แตกดับศรัทธาคุณธรรม.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

สมัย (สามัญ) สามัญ = สวรรค์โสมม

โลกแล้งร้อนด้วยไอหิมพิ
 เพลิงอัคคีผลาญแผ่นดินระริก
 ลึกลงในดวงหน้าคือหยาดน้ำตา
 ลึกลงในแวตาคือหยาดเลือดริน
 ธรรมชาติไร้ราคาแห่งชีวิต
 ธนบัตรสี! ลิขิตชีวิตมิสิ้น
 สิ่งประกอบสร้างจากมนุษย์วิเศษจินต์
 ท่ามกลางความรวนรินแห่งจิตวิญญาณ
 ร่างมนุษย์สมัยนิยมไร้หัวใจ
 แทนที่ด้วยเชื้อไฟระคะผลาญ
 เต็มเต็มด้วยกิเลสพญามาร
 รุ่มรวยด้วยอาการระรานระริก
 กิเลสล้นออกทางใบหน้า
 หูดไฝเหาเหี่ยวจิก
 ใครลุ่มซำให้ตายสังเวมิก-
 สัญญีที่ผุดพลิกจากนรก
 นี่คือสมัยสามัญอันสามัญ
 แดนสวรรค์อันแสนสกปรก
 เกลื่อนกล่นด้วยเทวจากมหานรก
 ที่อวิชาปรกตาจนมืดมัว

¹ แหล่งเดิม. หน้า 65 - 66

หมดยุคมนุษย์ที่มีหัวใจ
หมดสมัยความดีงามอันรางสลับ
เหลือเพียงแต่ความทราบนั่นน่ากลัว
และเหลือแต่มนุษย์ชั่วที่ไร้รัก
ณ ขณะเสียงร่ำไห้แห่งความงาม
ขอเราจงกู่नाมสมานสมัคร
กู้ชีวิแห่งความงาม แห่งความรัก
พร้อมพรักสมัครแน่นกู่แดนเรา

ณ สถานที่แห่งจักรวาล
ยืนสดับความร้าวรานกังวานเศร้า
เสียงกู่ก้องร้องรักจักสิ้นเนา
เหลือเพียงเสียงให้เคล้ากังวานทราวม
และเหลือเพียงเสียงกู่नाมแห่งมิดลัญญี

กิตติคุณ คัมภีรนนท์¹

ความเสื่อมถอยของศีลธรรมส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย สภาพจิตใจของมนุษย์ที่ไร้ซึ่งศีลธรรมยุวกวิกล่าวว่าเป็นจิตใจที่เสื่อมทราม นอกจากนี้ยังได้บรรยาย สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่เกิดจากมนุษย์ละทิ้งศีลธรรมอันดี เป็นภาพสังคมที่เลวร้ายและเสื่อมทราม เพื่อกระตุ้นความคิดของผู้อ่านได้ตระหนักถึงสภาพความเสื่อมของสังคม ณ ปัจจุบัน ด้วยการสะท้อนภาพการกระทำชั่วต่าง ๆ ของมนุษย์ ยุวกวิพยายามนำเสนอความเลวทรามของการกระทำที่ไร้ศีลธรรมของมนุษย์โดยกล่าวดำเนินด้วยถ้อยคำรุนแรงและการเสียดสี ดังบทกวีต่อไปนี้

ปรากฏการณ์สมมติ

ระเบิดหินดินถล่มมาถมเมือง
ให้เสียดชูฟูเฟื่องประเทืองหล้า
ทะเลสุวรรค์บรรเจิดเตลิดตา
ปวงเทวาต่างตระหนกตกตะลึง

¹กิตติคุณ คัมภีรนนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 135 - 137

กวาดเรียบแรงเรื่อรงของชาวนา
 มาผลิตกระแสไฟฟ้าให้ถ้วนถึง
 เปิดแสงสีดนตรีดังเสียงตังตัง
 คัดทะเล้นเต้นทะเล้งกันถึงเช้า

ต่างสูสมเสพกามเริงความใคร่
 ใครต่อใครเล่นซู้จับคู่เข้า
 กรอกอมฤตพิษร้ายจนมายเมา
 ลืมฉากเศร้าเาใจในโลกมนุษย์

กินอาหารจานทองลิ้มลองรส
 สูดเลือดสดชื่นหวานชานบริสุทธิ์
 แล้วถ่ายถ่มถมธรรมพระสัมพุทธ
 อย่าให้ผุดมาเผยแผ่แจ้งธรรมะ

เห่าโหยหวนดุสัตว์เดรัจฉาน
 สืบสกุลหนุนไฟกาฬสันดานกักขฬะ
 ใครสะเออะป่วยไข้ไปตายซะ
 ไม่ต้องเก็บเป็นภาระให้เลอะเทอะ

เหวี่ยงเดนซากกากขยะขึ้นอวกาศ
 เรียงประดับกับอุกกาบาตอุจาดเปรอะ
 ดุจเด่นดาวพราวดวงเป็นยวงเยอะ
 อณูเลือดเปื้อนเลอะพระจันทร์พร้อย

ไอ้สราญแสนนานทุกนาที่

.....

.....

.....

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

คือสมมติปรากฏการณ์สะท้อนสมัย
 ซึ่งมีใช่เพียงภาพกำซาบหลอน
 หากเพ่งประทุทะลวงทุกห้วงย้อน
 ทุกบทตอนล้วนอุบัติแล้วบัดนี้.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

กลอง

กลางวันโบายแตกแผดเผา
 กลางลานปูนเก่าข้างถนน
 กลางกลุ่มไทยมุงฝูงชน
 กลางความสับสนเท็จ – จริง
 กลองเอกสารโบทหนึ่ง
 วางผืนนอนแผ่แน่นิ่ง
 บุคคลนิรนามวางทิ้ง
 สิ่งใดซ่อนไว้ในนั้น
 “ยาเสพติดผิดกฎหมาย!”
 “ขึ้นส่วนคนตายถูกหั่น!”
 “แหวนเพชรสร้อยแก้วแพรพรรณ!”
 “ค่าไถ่ตัวประกันสิบล้าน!”
 “หรือว่า...จะเป็นระเบิด”
 หนีเตลิดไทยมุงฟุ้งพล่าน
 หลบมุมถอยร่นจนโล่งลาน
 ว่าวุ่นงันงานคอยแอบดู
 จับไฉ่เสียงหวอดตำรวจ
 มือตรวจะระเบิดแรงกู่
 รอบข้างต่างมุดซุกดู
 รอลุ้น – จะอยู่หรือไป

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2549). แห่งห้วงฤทัยสมัย. หน้า 50 - 52

เสียงใจใครเต้นโครมคราม
 ตกตื่นตูมตามกันใหญ่
 เสียง คลิก! เปิดกล่องตันใด
 ...พบเพียงซากใจชำรุด...

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

นอกจากนี้ยูวกวียังได้ต่อยอดแนวคิดของการนำเสนอภาพความเสื่อมทรามของสังคมเพื่อกระตุ้นความตระหนักรู้ของคนในสังคมต่อไปอีก โดยสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันที่มีแต่ความหลอกลวง คนในสังคมปัจจุบันเห็นว่าเป็นความจริงเป็นสิ่งที่น่าเกลียดชัง ทำให้คนไม่จริงใจต่อกัน ยูวกวีจึงได้เสียดสีว่า สิ่งที่เป็นมิตรแท้และจริงใจนั้นก็คือนกพิราบซึ่งไม่เคยหลอกลวงมีแต่ความซื่อตรง เครื่องจักรอย่างคอมพิวเตอร์จึงน่าคบหามากกว่าคน ในบทกวีดังนี้

ความงามของความลวง

ณ ยุคสมัยแห่งโลกนี้ที่นิยาม

(เป็นความงามของความลวงอันกลวงโศก

ที่กลาดเกลื่อนเปื้อนให้โลกต้องโศกศัลย์

เป็นความลวงที่คงอยู่คู่คตินวัน

ฉาบความงามให้ตัวนั้นมันจริง

(เป็นสมัยที่ความจริงนั้นยิ่งน้อย

เพราะมนุษย์ใจงมงายจะซุกฝัง

ด้วยรู้สึกรู้ว่าความจริงน่าชิงชัง

รอความจริงให้เผลอพลั้ง – ผังทั้งเป็น

ก่อนยึดมั่นในความลวงเป็นที่ตั้ง

แล้วฉาบหน้า – ฉาบหลังให้ดั่งเด่น

เปื้อน – ทับ – กลบ – ลบ – บิด – บิด – ซ่อนเร้น

ให้โลกเห็นเพียงความงามที่ “ลวง” จริง)

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 40

โลกจึงเศร้าโศกสรวลละห้อยให้
 ให้ความเป็นไปของสรรพสิ่ง
 เมื่อคุณนี้เป็นสมัยไร้ความจริง
 มนุษย์ – สัตว์ กลอกกลิ้ง ในจริง – ลวง)

น้ำตาโลกเฝ้าถามต่อสิ่งลวง...

กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

ขอใจ

ขอใจ...

ที่เธอถึงความไกลมาใกล้หน้า
 ที่เธอพรากความใกล้ไปไกลตา
 ที่กวาดต้อนโลกมาแทบเท้า
 ที่เชื่อมโลกสองฟากแค่ฉากกัน
 ที่กล่อมเพื่อละเมอฝันในวันเหงา
 ที่จับเข้าคู่กันยืนรุ่งเช้า
 ที่รับฟังเรื่องเศร้าที่เรารู้

.....
 ที่ไม่เคยเอ่ยปากลำบากบน
 ที่ผ่อนความกังวลจนหดหาย
 ที่คอยอยู่เคียงข้างอย่างเพื่อนตาย
 จะเข้า สาย บ่าย ค่ำ ไม่เคยพัก

เจ้าคอมพิวเตอร์ทันสมัย
 แม้เจ้ามีหัวใจเป็นเครื่องจักร
 แต่เจ้าดีกว่าใครหลายคนนัก
 ฉันจึงอยากบอกรัก – ฉันรักเธอ.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

¹กิติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 77 - 78

ศีลธรรมหรือคุณธรรมเป็นสิ่งช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ไม่ให้หลงผิดพาดตนเองไปในทางต่ำ จิตใจที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมย่อมเป็นจิตใจที่สูงส่ง แต่ในทางกลับกันหากจิตใจมนุษย์ขาดคุณธรรมเป็นเครื่องน้อมนำให้ดำเนินไปในทางที่ต่ำแล้ว จิตใจก็จะแผ่ไปไปในทางเสื่อม การทำผิดโดยไม่ละอาย เป็นสภาพจิตใจที่ยุวกวีใช้คำว่า “ใจชั่วรุด” ยุวกวีเข้าใจหลักการนี้เป็นอย่างดี และมองเห็นว่าหากคนในสังคมยังคงขาดคุณธรรมต่อไป สังคมจะมีแต่ความวุ่นวาย เสื่อมทรามเต็มไปด้วยความชั่วร้าย ยุวกวีจึงได้พยายามแสดงแนวคิดซึ่งเป็นการสะท้อนภาพความเสื่อมทรามในสังคม ทั้งการนำเสนออย่างตรงไปตรงมา และเสียดสีประชดประชัน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความตระหนัก และตระหนักในสภาพปัญหาทางศีลธรรมและจิตใจคน เพื่อช่วยกันนำศีลธรรมให้กลับคืนสู่จิตใจของคนในสังคม อันจะเป็นการสร้างสังคมที่สงบสุข

3.2.2.3 ปัญหาสืบเนื่องจากสภาพสังคมบริโภคนิยม

ความเจริญอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนไปส่งผลถึงสภาพจิตใจและความคิดของคนในสังคมเปลี่ยนไปด้วย ยุวกวีสะท้อนความเปลี่ยนแปลงนั้นผ่านบทกวีแสดงแนวคิดกระตุ้นให้ผู้อ่านซึ่งเป็นคนในสังคมเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อันนำมาซึ่งปัญหาอาทิ การให้ความสำคัญและคุณค่ากับวัตถุสิ่งของและ “เงิน” มากกว่าจิตใจ ระบบทุนนิยมทำให้ชีวิตต้องแข่งขันและเร่งรีบ ทำให้น้ำใจของคนเหือดแห้งลง การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดและการพัฒนาทางด้านวัตถุเพียงอย่างเดียวเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุลและสร้างปัญหาให้แก่สังคม

การเติบโตขึ้นของสังคมบริโภคนิยม ทำให้สภาพการบริโภคของคนเป็นไปในลักษณะฟุ่มเฟือย การใช้จ่ายเพื่อสิ่งที่ไม่จำเป็นแต่เป็นการแสดงฐานะทางสังคม เกิดเป็นการบริโภควัตถุนิยมดังนั้น คนจึงต้องทำทุกอย่างเพื่อแสวงหา “เงิน” มาให้พอกับการใช้จ่าย สภาพการทำงานจึงมีการแข่งขันสูงและเร่งรีบเพื่อแย่งกันหาทรัพย์สินมาตอบสนองความต้องการที่เกินพอดี ยุวกวีได้สะท้อนสภาพวิถีชีวิตของคนต่างเร่งรีบ และลุ่มหลงในวัตถุนิยม ด้วยน้ำเสียงเสียดสีประชดประชัน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกคนในสังคมให้รู้สึกตัวถึงการกระทำของตนเอง ในบทกวีต่อไปนี้

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 38 - 39

ถามได้

“โทรศัพท์มือถือมีไว้ทำไม?”

แหม...ถามได้ คุณก็รู้หนูไม่โง่

ดูนามสกุลหนูก็รู้ว่าไฮโซ

ไม่ได้อยากอวดไอ้หรอกนะคะ

ก็มีไว้ประดับประดาว่าเราหรู

ให้มองดูร่ำรวยดูสวยสะ

เน้นว่ารุ่นยอคนนิยมสมฐานะ

ขึ้นป่อยปละละเลยคงเขยตาย

วิดีโอหรือภาพนิ่งก็ถ่ายคล่อง

จะพกกล้องทั้งตัวก็กลัวหาย

ถ้าอยากดูทีวีก็ง่ายตาย

กดสัญญาณเข้าเครือข่ายก็ได้ดู

รับข่าวสารบ้านเมืองเรื่องอัปเดต

ข่าวลือเด็ดเผ็ดใหม่มาใส่หู

ห่วยออกอะไร? ไม่เห็นยากถ้าอยากรู้

บอกลูกคู่ เพลงทุกสาย ไม่ตกยุค

โหลดริงโทนใหม่ใหม่ให้ดูเท่

หรือโหลดเกมกับเก้เล่นกันสนุก

ส่งเอสเอ็มเอสชิงโชคบ้างหวังดวงฟลุค

หรือจะปักตัวเครื่องบินโกอินเตอร์

เห็นไหมคะ? มือถือเนี่ยดีหลายอย่าง

รู้ไว้บ้างเด็กรุ่นใหม่ไม่ได้เวอร์

ส่วนราคาเครื่องนี้เท่าไรนะเธอ?

พอเลี้ยงข้าวคนทั้งอำเภอละมังคะ?

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). แห่งห้วงฤทัยสมัย. หน้า 40 - 41

ลานจอดรถ

เธอมาได้อย่างไรทางซ้ายตาม
 หนูมาตามกระแสทะเลสมัย
 ที่ที่เธอจากมาเรียกว่าใด
 อ้อ รู้จักไหมอเมริกา
 ได้ว่าเธอแพงมากใช้หรือไม่
 อย่าฟังให้ตกใจดีกว่าป่า
 มนุษย์ใช้อะไรกำหนดราคา
 หนูมีคุณค่าเพราะว่าทำมือ
 ฟังปู่บางคนย่นคิ้วเข้า
 ถ้ามแล้วพวกเราโดยเท้าหรือ
 ไม่แค่นั้น วัสดุ ยังเลื่องลือ
 ชั้นชื่อชั้นไม่ปนกัน
 คูสิกระจิงหน้าเรียวเด่น
 ไฟท้าย ลายเส้นเห็นไหมนั้น
 วงล้อของเราไม่เท่ากัน
 อีกความเชื่อมั่นเครื่องกันขโมย
 ป้องกันทำไมน้องใหม่จำ
 ก็เพราะว่ามีจฉฉพล้นหัวโหย
 ไม่ประมาณเพื่อได้ไม่ต้องวอย
 อุบัติเหตุก็กันโดยประกันภัย
 ขวดเหล้าในรถนี้บ่มนาน
 ประมูลมาเกินประมาณรู้หรือไม่
 ที่มีเปิดไฟเองไม่เกรงใจ
 บัดฝนฉับไวไม่ต้องเตือน
 ลองเทียบป่ากับหนูดูซิจะ
 ไหมละ มองยังงี้ ก็ไม่เหมือน
 เศษอะไหล่ยิ่งสูงค่าอย่าแซ่เขื่อน
 สร้างบ้านเรือนผู้ยากไร้ได้หลายคน

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

¹ กฤตย์ดิศร กรเทศกมล.(2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 87 - 88

บทกวีตัวอย่างข้างต้น สะท้อนการเป็นสังคมบริโภคนิยมได้อย่างชัดเจน และสภาพการใช้จ่ายซื้อหาวัตถุที่มีราคาแพงมาก ได้แก่ โทรศัพท์มือถือและรถยนต์ การใช้วัตถุเหล่านี้ยุวกวีแสดงแนวคิดที่คนปัจจุบันไม่ได้ซื้อหามาใช้ตามหน้าที่การใช้งานของวัตถุชิ้นนั้น ๆ แต่ซื้อมาเพื่ออวดแข่งศักดิ์ศรีและสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ตนเองว่าเป็นผู้มีรสนิยมสูง ทำให้เกิดปัญหาตามมา นั่นคือปัญหาหนี้สิน ซึ่งยุวกวีได้แสดงแนวคิดไว้ว่า

ดอกเบี๋ย

ดอกเบี๋ยแบ่งบานมาเบี๋ยนเบี๋ยด
 ยัดเยียดหยิบยื่นเพียงชื่นชม
 ทบตันท้นตักทะลักตรม
 เจ็บระบมเจียนระเบิดจนบ้าบอ
 เพราะระห่ำบำรุงเสียฟุ้งเฟ้อ
 บำเรอสิ่งสุขครบทุกข้อ
 อยากได้ใดใดไม่รังรอ
 รีบก่อนนี้พลันในทันที
 บ้านโก้อ้อราคาแพง
 รถยนต์ป้ายแดงแข่งศักดิ์ศรี
 เครื่องใช้ไฟฟ้าประดามี
 อวดเด่น อวดดี อวดดัง
 ดั่งขว้างขวักไปปักฟ้า
 จิ้งฟุ้งสู่หล้าลงปักหลัง
 ดังปราสาททรายทลายพัง
 ด้วยคลื่นบ้าคลั่งเพียงครั้งเดียว
 ไยเจ้าจึงไม่รู้จักพอ...
 หลักใดใครหนอให้ยึดเหนี่ยว
 เสพติดอำนาจเงินเกินยาเยี่ยว
 กลางกระแสรากเขียวของโฆษณา

ดอกเปี้ยบานสะพรั่งบนหลังคน

สูบลีอดคนจนจนซิดหน้า

ปีบคั่นแรงเชิฐเค้นน้ำตา

เพื่อรักษาบำรุงดอกให้งอกงาม.

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

บริโภคนิยมทำให้สภาพสังคมโดยรวมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากสังคมที่เคยเกื้อกูล เป็นสังคมแห่งการแข่งขัน การใช้ชีวิตของคนปัจจุบันเร่งรีบจนมองข้ามความสุขที่แท้จริงหันไปให้ความสำคัญกับเงิน เพื่อซื้อหาความสุขภายนอกมากขึ้น การใช้ชีวิตในสังคมเต็มไปด้วยความเร่งรีบ และการมองข้ามความสุขทางใจ ผู้คนไม่มีความจริงใจ ต่างหมกมุ่นกับการทำงานหาเงิน ใช้ชีวิตวนเวียนอยู่กับการวิ่งหาความสุขนอกกาย ยุวกวีแสดงแนวคิดที่ว่าวิถีปัจจุบันคือวิถีแห่งหุ่นยนต์ คนในสังคมไร้ชีวิตจิตใจ และใช้บทกวีเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดและจิตสำนึกของผู้คนให้เห็นถึงความสุขที่แท้จริงและสะท้อนเห็นความจริงที่คนปัจจุบันดำเนินอยู่ ในบทกวีต่อไปนี้

วิถีแห่งหุ่นยนต์

ตื่นแต่เช้าวิ่งพลันเพื่อทันรถ

ที่ยืนหมดต้องฝืนยืนบันไดล่าง

เสี่ยงชีวิตรถเลี้ยวเอี้ยวตัวพลาง

แขวนชีวิตไว้ระหว่างเป็นกับตาย

อาหารเข้าคือแซนวิชพิชิตหิว

กันท้องก๊วปตอกบัตร์ต่อกันส่าย

นั่งทำงานแต่เช้าจนเข้าวาย

แล้วสลายไปกินข้าวคราวเที่ยงวัน

กระจุกถูกเสียดเบียดแน่นอัด

อันที่นั่งมีจำกัดมีผัดผัสน

แต่মনุษย์เงินเดือนมีเรือนพัน

จะกินกันก็ต้องแข่งแย่งกันกิน

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 60 - 61

บ่ายโมงแล้วก็เร่งพล่านทำงานต่อ
 นั่งหน้าจอคอมพิวเตอร์ประจำถิ่น
 ไร่ชีวิต ลิดชีวา ล้าชีวิน
 จนจิตจืดจางล้าชุ่นยนต์ทุกคนไป
 อัดกระจุกถูกเสียดเบียดแน่น
 รถไม่แล่นค้ำล้นถนนใหญ่
 ถวิลครวญหวนเคหาสุดอาลัย
 ก่อนพรั่งนี้ก็ตื่นไปเป็นหุ่นยนต์
 ไอชีวิตปลิดร่วงจนกลวงใน
 คือหนทางความเป็นไปแห่งหุ่นยนต์
 กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

สำนักงาน (2) : งานประจำ

2
 เบื้องหน้าคือประตูสุวรรณค์
 เจ็ดชั้นกลางหมู่เมฆอยู่ห้อม
 ภายในคือวงกตคดล้อม
 คืบหนึ่งก็ต้องอ้อมแสนไกล
 กำแพงจำลองห้องสี่เหลี่ยม
 อัดชีวิตเต็มเปี่ยมตามเงื่อนไข
 เข้าก็มา เย็นก็กลับ สลับไป
 มีโลกใบใหญ่ในห้องนั้น
 ที่คนจะก้มหน้ามุ่นหางาน
 ที่เพื่อนจะเฟียงพานเพื่อผ่านฝัน
 ที่เงินจะออกมาตื่นตาวัน
 ที่ใดจะรังสรรค์ได้ปานนี้

.....

¹กิติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 94 - 95

แล้วโรงงานชีวิตก็ปิดแล้ว
 ไม่แคล้วคล้อยเคลื่อนเหมือนเหมือนเก่า
 มองตลบตลกกระจกเงา
 ดวงตาเอ๋ย ไยเจ้าดูเศร้าซึม

กฤตยัติศร กรเทศกมล¹

รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ

ที่รัก

เธอทำงานหนักไปหรือเปล่า
 เสียงหัวเราะจากเธอไปอยู่ที่ไหน
 เสียงใสใสของเธอทำไมถึงแหบแห้งลงทุกวัน

ที่รัก

เธอปั่นถึงที่ทำงานทุกวัน
 ฉันบอกว่าในบ้านนี้มีเพียงเรา
 แต่เธอบอกว่าเธออยู่ไม่ได้ หากไม่มีงานและเงิน

ที่รัก

ฉันไม่ได้เห็นรอยยิ้มเธอมานานแค่ไหนแล้ว
 เธอชูปลงทุกวัน ทุกวัน
 ฉันเป็นห่วงเธอนะ

ที่รัก

ฉันเห็นรอยเลือดอยู่ในอ่างล้างหน้า
 ฉันหวังแต่ว่า ให้มันเป็นเพียงน้ำหวานที่เธอทำหก
 แต่...ที่รัก

เข้านี้เธอไม่ได้ตื่นไปทำงาน
 ฉันพยายามจะปลุกเธอ แต่เธอไม่ขยับ
 และไม่มีแววของลมหายใจ
 เธอโกรธกับลมหายใจ
 เหมือนที่เธอโกรธรอยยิ้มและเสียงหัวเราะอีกแล้วหรือ

กิตติคุณ คัมภีรานนท์²

¹ กฤตยัติศร กรเทศกมล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 63 - 65

² กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 96 - 100

จากบทกวีทั้งหมดข้างต้น เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ยุวกวีต้องการสะท้อนภาพการทำงานและการใช้ชีวิตของคนยุคปัจจุบันที่ต่างมุ่งทำงานเพื่อหา “เงิน” มาตอบสนองความต้องการภายนอก และการใช้ชีวิตที่ซ้ำซากจำเจเป็นวงจรที่หมุนซ้ำไปมาเช่นเดิมทุกวัน การขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและคนรอบข้าง ทำให้สภาพจิตใจของมนุษย์เปลี่ยนไป “ไร้ชีวิต ลิดชิวา ล้าชีวัน” รอยยิ้มและความสดใส อันหมายถึง ความมีชีวิตจิตใจได้หายไปหมดสิ้น เป็นภาพสะท้อนของสังคมที่ดำเนินไปบนวิถีของบริโภคนิยม

ดังนั้น การแสดงแนวคิดเกี่ยวกับสังคมบริโภคนิยมที่ชัดเจนจึงได้แก่ การให้คุณค่ากับ “เงิน” และสิ่งจอมปลอมมากกว่าคุณค่าทางใจและความเป็นมนุษย์ ยุวกวีถือว่าเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับสิ่งภายนอก ซึ่งเรียกว่า “เปลือก” ดังนี้

สังคมนิยมเปลือก

เหตุด้วยความหมาย
ของควายตัวหนึ่ง
มันไม่ลึกซึ้ง
เข้าถึงใจคน
มิเคยได้จัก
ไฝ่ฝึกฝึกฝน
ลับเหลี่ยมตัวตน
เรียน – คน รู้ – ดี
สังคมกันให้
เป็นควายบัดสี
ไร้ซึ่งความดี
อปริย! เกินทน

.....

เขามองแค่เปลือก
แต่เลืกรับรู้
เชิดชูตาตุ
ว่าภูตาคม

ควายมันรูปชั่ว
 ดำตัวหมักตม
 ขากทุด! อาจม!
 เปลือกนิยม ไชโย!!!
 สังคมคนดี
 เปรมปรีดิ์สุข
 มาร่วมอวดไ้
 เปลือกไชโย!!! เปลือกไชโย!!!

กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

สำนักงาน (3) : หญิงสาว

มีดมนหนักหนาเธอลาออก
 เก็บกดซ้ำชอกไม่บอกเพื่อน
 ยุบยู่รู้สึกผิดติดเตือน
 วิตใหม่หมายเปลี่ยนไม่เหมือนเดิม
 ภายหลังรู้ว่าเธอกำลังท้อง
 พ่อแม่ต้องขายนามาส่งเสริม
 กระทั่งมร้างกลางกรุงมุ่งต่อเติม
 เธอไม่รู้ว่าจะเริ่มอย่างไรดี
 เธอสู้นและไม่เคียงเลี้ยงงานหนัก
 ไบสมัครก็ส่งไปตั้งหลายที่
 ตอบมาบ้างไหม ไม่เห็นมี
 โลกนี้ต้องการปริญญา
 และโลกนี้ยังต้องการทรมานมนุษย์
 ยื้อยุดคุดเธออนาถา
 ฝ้าป็นคืบกระดืบคลานสรวรยา
 ก็ถูกถีบตกลงมาจนชาชิน

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล²

¹ แหล่งเดิม. หน้า 85 - 86

² กฤตย์ดิศร กรเทศกมล.(2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 73

อาคาร

3

เมื่อหุ่นยนต์ดอกเส้าเข้ากลางดิน
 หุ่นคนก็เริ่มเดินตราบสิ้นชัย
เมื่อน้ำเงินเลอค่ากว่าน้ำใจ
บางคนคิดคนส่วนใหญ่ไม่ใช่คน
 จึงมีใครขายใครในตลาด
 ปล่อยโลกมาอาละวาดตวาดปล้น
 หย้าแพรกเหล็กยับอับจน
 เพื่อดอกไม้ได้อำพนอยู่บนพาน
 ทั้งรู้และเห็นความเป็นไป
 ไม่มีใครเดินออกไปนอกบ้าน
 ไซ้มนุษย์ก็สัตว์สันดาน
 (ซึ่งแล้ว ไม่นานก็ผ่านไป)

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

เช่นนี้ฤา?

ฤาเงินทองซึ่งสูงต่ำความเป็นมนุษย์?
 ว่าขุนมัว – บริสุทธ์ พิสุทธ์สว่าง
 ใครหมดตัวก็ย่อยยับลงอับปาง
 ใครเสื่อมยศก็เยี่ยงอย่างเศษฐลี

ใครรุ่งเรืองเฟื่องฟูก็กรูไถ่
 ใครยิ่งใหญ่ก็ทุนเทิดประเสริฐศรี
 เกลื่อนด้วยมิตรมากหน้าทั้งตาปี
 รัศมีระยิบระยับจับเรือนกาย

¹ แหล่งเดิม. หน้า 56

ต่างมุ่งสร้างสินทรัพย์ระดับตน
พร้อมจะเหยียบหัวคนสู่จุดหมาย
ไม่เกรงเกรงกฎกรรมจะกล้ำกราย
ฤาเงินทองคือความหมายของมนุษย์?

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

เงิน

คนจนคนรวย	วัดกันที่ไหน
วัดกันที่ใจ	หรือใช้ทรัพย์สิน?
มั่งมีเงินทอง	เพราะปองหากิน
หลาเกล็ดหล่มลื่น	หยาบหมิ่นมนุษย์
.....	
เพราะเงินนี้หนอ	ช่างก่อความยุ่ง
มีเงินก็ปรง	แต่งให้สับสน
แต่หากขาดเงิน	ก็เกินทุกขทน
ปากท้องขัดสน	อัปจนชีวิต
คนสร้างเงินไว้	รับใช้ตนเอง
อย่าได้โง่งเง	คร่ำเคร่งยึดติด
รู้คุณค่าเงิน	ไม่เพลินหลงคิด
โลกใบนี้ดิน	อยู่ในกำมือ!

ธีรภัทร เจริญสุข²

สังคมบริโภคนิยมและความเจริญของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้เกิดการ
แข่งขันสูงและคนมองคุณค่าภายนอกมากกว่าจิตใจ ประกอบกับความเจริญทางการสื่อสารที่
รุดหน้าไปมากทำให้ผู้คนในสังคมสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว หากคนนำเสนอเรื่องราว
ต่าง ๆ นั้น ขาดจิตสำนึกที่ดีในการนำเสนอ ก็เท่ากับเป็นการปลูกฝังแนวคิดที่ผิด ๆ ต่อสังคมด้วย
อิทธิพลของสื่อจึงมีผลต่อความคิด และค่านิยมของคนในสังคม ที่เห็นได้ชัดได้แก่ ค่านิยมด้านความรัก
ซึ่งยุวกวีได้สะท้อนสภาพสังคมที่มองกันแต่เพียงภายนอก และวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นสังคมที่ฉาบฉวย

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 62

² ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). โลกยนิทาน. หน้า 73 - 74

ไม่มีความลึกซึ้งทางจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาตามมา และเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ผิด ๆ ให้แก่เด็กด้วย
ดังนี้

สื่อสอนรัก

สื่อสอน รักคือกรรมบนเตียงนอน

เราจึงเห็นความเดือดร้อนของยุคสมัย

สื่อสอน รักคือกาม เปลี่ยนกันได้

เราจึงเห็นความฉุ่ยไรในสังคม

สื่อสอน รักคือเรื่องทางกาย

เราจึงเห็นความมั่งง่ายร้ายหมักหมม

สื่อสอน รักคือสมบัติลัดกันชม

เราจึงเห็นความนิยมตามกามะ

หนึ่งคือภาพนักศึกษากระโดดตึก

สองคือซากตกลูกในกองขยะ

อันเกิดแต่การผสมปมราคะ

ในช่องคลอด ณ ภาวะไขสูกงอม

หนึ่งคือความเปราะบางแห่งความรัก

คือมิได้ประจักษ์รักถนอม

คือมิได้รักแท้ แค่อยากดอม

พอมิได้ ก็ใจตรอมพร้อมยอมตาย

สองคือความฉาบฉวยแห่งความรัก

คือมิได้ตระหนัก จึงมั่งง่าย

คือมิได้รู้รักแท้ แค่รักกาย

หนึ่งชีวิตจึงต้องตายไร้ลืมตา

คือวิบัติของความรักแห่งยุคสมัย

คือความเปลี่ยนแปลงไปของคุณค่า

คือรักแท้ แปรลงปลักรักกายา

คือราคาที่ไร้ค่าในความจริง

สื่อสอน รักคือการครอบครอง
 เราจึงเห็นความหม่นหมองของบางสิ่ง
 สื่อสอน รักคือการช่วงชิง
 เราจึงเห็นความจริงอันโสมม

กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

ยุวกวีได้สะท้อนค่านิยมของสังคมปัจจุบันเรื่องความรักในบทกวีข้างต้นว่าเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ในเรื่องการรักกันแค่เพียงรูปลักษณ์ภายนอกหรือการนิยมชมชอบความสวยงามเพียงเปลือกนอกนั้นถูกถ่ายทอดสู่เยาวชนผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชน นับเป็นการใช้บทกวีเพื่อสะท้อนบทบาทของสื่อมวลชนที่จะต้องมีความรอบคอบในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เพราะการนำเสนอเรื่องราวที่ดีงามถูกต้อง ก็นับเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนด้วย ดังนั้น บทกวีข้างต้นนอกจากจะเป็นบทกวีที่สะท้อนปัญหาค่านิยมของยุคสมัยแล้ว ยังกระตุ้นจิตสำนึกในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนอีกด้วย

สุดท้ายยุวกวีได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับ ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากสภาพสังคม บริโศคนิยมว่า เมื่อสังคมเป็นทุนนิยม และบริโศคนิยม ทำให้คนในสังคมเปลี่ยนไป สิ่งที่มีคุณค่าเป็นวัฒนธรรมที่ดีมาแต่เดิม ตลอดจนวิถีชีวิตแบบเก่าทั้งการใช้ชีวิตและการกินอยู่ที่เรียบง่าย ได้ถูกคนในสังคมปัจจุบันปฏิเสธ เพราะสภาพสังคมปัจจุบันเป็นการบริโภคที่มากกว่าการบริโภคโดยทั่วไป เป็นการบริโภคที่เน้นความมีรสนิยมและความทันสมัยตามวิถีทางของทุนนิยม ยุวกวีได้สะท้อนภาพเหล่านั้นเพื่อกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของคนในสังคมว่า เรากำลังทำลายรากเหง้าของตนเอง ในบทกวีต่อไปนี้

กล้วยบวชชี

.....
 “ หลานคนดี...

ชิมกล้วยบวชชีของยายหน่อยไหมจะหลาน

ทั้งหวานทั้งหอมนุ่มนวลพอดีพอดี

มีประโยชน์ต่อร่างกายตั้งหลายอย่าง

ก็รุ่นแล้วที่เตี๋ยร่างโตได้ด้วยกล้วยของยายนี้

ยายตั้งใจทำอย่างดีพิถีพิถันสะอาดสะอาด

¹กิติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). กวีนิพนธ์ของคนบ้า. หน้า 89 - 90

ใจคอหลานไม่ลองชิมดูหน่อยหรือไร

“ ไม่ละจะยาย...

ที่บ้านหนูไม่ให้กินของข้างถนน

แม่ว่ามันเปื้อนปนสกปรกเสี่ยงต่อเชื้อโรค

จะฝืนบริโภคก็คงไม่ถูกสุขลักษณะ

ไม่แน่ว่าอาจจะทำให้หนูถ่ายท้อง

ขนมของยาย ตรา ดย. ก็ยังไม่มีรับรอง

ถ้ากินแล้วป่วยจะเรียกร้องกับใครได้. ”

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

ศูนย์อาหาร

ตะกร้าหวายใบเก่าเงาวิบ

ใบตองซองพับอย่างเรียบง่าย

กลิ่นเก่าอวลพรหมนมาย

มีอดีตมาขายกลางใจเมือง

ว่าแต่คนไม่ทนแรงแสงแดดส่อง

ใบตองก็หมองหม่นจนซีดเหลือง

ดีแต่ฝืนย่นยานอยู่นานเนื่อง

ยายจึงไม่ต้องเปลืองเครื่องสำอาง

ตื่นแต่เช้าตรู่มาดูเตา

ควันพินพินพรอลอยขาวพราว

สายน้อยถอยตะกร้ามาจัดวาง

ยายก็เริ่มก้าวย่างหนทางไกล

ไม่รู้จักเสียงไซคโลกธุรกิจ

ต้นทุนก็ไม่คิดตามเงื่อนไข

ชีวิตไม่มีคำว่ากำไร

เราจึงไม่แปลกใจยายขาดทุน

กฤตย์ดิศร กรเกษตรกมล²

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). แห่งห้วงกฤตย์สมัย. หน้า 42 - 45

² กฤตย์ดิศร กรเกษตรกมล. (2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 68

รากเหง้าสีเทา

สีเทาของยายชรา
 มารดรแห่งเราครั้งอดีตเวลา
 หน้าห้างสรรพสินค้า...ที่สีไม่เทา
 ยายชรากำลังร้องไห้ออกมา
 สีเทาแห่งน้ำตา
 ภาพสีเทาแห่งอดีตเวลา
 วัฒนธรรมสีเทาก่อนเก่า
 กิริยามารยาทสีเทาเก่าก่อน
 จิตใจอันงดงามสีเทาก่อนเก่า
 หัวใจแห่งความเป็นมนุษย์สีเทาเก่าก่อน
 จิตใจอันเป็นพิสุทธสีเทา
 หัวใจแห่งความเป็นมนุษย์สีเทา
 รากเหง้าแห่งเรา
 วิถีแห่งเรา
 สีเทา...
 สีเทาที่รอเวลา...แห่งการดับสูญ
 เพราะ ณ ยุคสมัยนี้ ยายชรา...เป็นสิ่งที่ไร้ค่า

 เมื่อทุนนิยมเข้ามา
 เมื่อวัตถุนิยมเข้ามา
 เมื่อบริโภคนิยมเข้ามา
 เมื่ออัตราแห่งเรามันฟูเฟื่อง
 เมื่อกิเลสมันระบัดฟองอยู่บนหัว
 เมื่อตัวกูและของกูมันพองคับกาย
 เราก็ลืมยายชรา...แม่ของเรา
 แม่ของเรา...
 แม่ของเรา...

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

¹กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 114 - 115

บทกวีต่าง ๆ ข้างต้น ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำลายรากเหง้าของตนเองของคนในสังคมปัจจุบัน นั่นคือ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ยึดถือมาแต่ก่อน ยุกวีสะท้อนภาพให้เห็นว่า คนยุคปัจจุบันปฏิเสธที่จะยอมรับวิถีชีวิตแบบเก่า ซึ่งยุกวีได้แสดงความคิดว่า เป็นเพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป จากการเข้ามาของระบบทุนนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ทำให้เกิดวิถีชีวิตแบบใหม่ที่คนนิยมว่าทันสมัยและยกย่องว่าดีงาม ทำให้ทุกคนละทิ้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดีงามนั้น และคงจะสูญหายไปในที่สุด การนำเสนอแนวคิดดังกล่าวของยุกวีทำให้ผู้อ่านเกิดจิตสำนึกได้ว่า บางครั้งเรายินดีกับโลกปัจจุบันมากเกินไป จนหลงลืมสิ่งดีงามที่บรรพบุรุษได้สร้างมา เป็นการกระตุ้นให้คนในสังคมทบทวนการใช้ชีวิตของตนเองและไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง

จะเห็นได้ว่ายุกวีได้นำเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากสังคมทุนนิยมได้อย่างน่าสนใจ และมีประเด็นที่หลากหลาย สามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเห็นผลเสียที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตแบบอิงทุนนิยมมากเกินไป ทั้งการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นที่เรียกว่า “บริโภคนิยม” หรือการให้ความสำคัญกับวัตถุเงินทอง จนลืมนึกถึงคุณค่าทางจิตใจ เกิดปัญหาหนี้สิน การฉ้อโกงและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนขาดความเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้ ยุกวียังได้แสดงให้เห็นอีกว่า การชื่นชมยินดีในวิถีแห่งทุนนิยมโดยไม่ลืมหูลืมตานัน ทำให้คนในสังคมละทิ้งสิ่งดีงามที่เป็นวัฒนธรรมและรากเหง้าของตนเอง นับว่ายุกวีใช้บทกวีเพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้คนในสังคมหันมาพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และไม่ปล่อยตนเองให้ไหลไปตามกระแสของทุนนิยมโดยไม่ยั้งคิด

3.3 การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคม

ยุกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยได้พยายามนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคมไว้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะการใช้ความดีงามของพุทธธรรมในการช่วยจรรโลงสังคม พร้อมทั้งให้แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะสร้างสังคมให้สงบสุข บทกวีเกี่ยวกับการจรรโลงสังคมนี้นี้ช่วยกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม เป็นการวิงวอนและเรียกร้องให้คนในสังคมหันมาใส่ใจกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และช่วยกันสร้างสังคมที่ดีงามร่วมกัน ซึ่งยุกวีได้แสดงแนวคิดด้วยน้ำเสียงและท่าทีที่แตกต่างกันออกไปแบ่งได้เป็น 3 ประการ ได้แก่

- 3.3.1 การตระหนักในหน้าที่ของกวี และเป็นพลเมืองที่ดี
- 3.3.2 การสนใจและใส่ใจเพื่อนมนุษย์และสังคม
- 3.3.3 การสร้างสังคมที่ดีงามร่วมกัน

3.3.1 การตระหนักในหน้าที่ของกวี และเป็นพลเมืองที่ดี

ยุวกวีแสดงความตระหนักในหน้าที่ของการเป็นกวีและเป็นพลเมืองที่ดี เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกทางอารมณ์ให้แก่ผู้อ่านด้วยการแสดงปณิธานของตนเองอย่างตั้งมั่น ไม่ได้เรียกร้องคุณธรรมจากผู้อื่น เป็นการประกาศให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความตระหนักในหน้าที่ความเป็นกวีของยุวกวี รวมทั้งเป็นตัวอย่างให้ผู้อ่านเห็นว่าทุกคนควรช่วยกันจรรโลงสังคมด้วยการเป็นพลเมืองที่ดีและตระหนักในหน้าที่ของตนต่อสังคม ดังนี้

ปณิธานกวี

เมื่อฟากฟ้าสืครามสิ้นความหมาย

คงสิ้นทรายหลากสีที่พระสร้าง

สิ้นผีเสื้อสดใสได้หมอกบาง

สิ้นระฆังน้ำค้างกลางสายลม

เสียง “สัตว์คน” ก็เช่นฆ่าบ้าอำนาจ

ธรรมชาติกล้ำกลืนอย่างชื่นชม

แบกรับความทรมานโลกโลกโสมม

เสียงซากเปรตตรอมตรมระงมไพร

แต่ฉันยังรักโลกนี้ที่พระสร้าง

ยังไม่อยาก ปล่อยวางทางเบื้องหน้า

ฉันจะขอต่อสู้ภัยจรยา

ด้วยแสงทองส่องฟ้าศรัทธาทาน

จะอดทนคนเกลียดเหยียดหยามหมิ่น

หมายดับสิ้นคนบาปความหยาบกร้าน

จะยอมเสียสละพระนิรพาน

เพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านถ้อยคำ

รังสรรค์บทกวีคีตศิลป์
พจน์หลังรินร้อยอารมณ์อันบ่มร่ำ
วนเวียนว่ายเกาะแก่งกฎแห่งกรรม
จนสามโลกจดจำคำกวี.

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

ยุวกวีแสดงปณิธานของตนเองในบทกวีชื่อ **ปณิธานกวี** ด้วยความเชื่อมั่นในพลังของบทกวีที่จะช่วยสร้างโลกให้งดงาม จะยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อถ่ายทอดบทกวีที่มีคุณค่ามาสรรค์สร้างโลกให้พ้นจากความเสื่อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นับเป็นการแสดงปณิธานที่ตั้งมั่นด้วยน้ำเสียงที่ห้าวหาญจริงจัง แสดงให้เห็นว่ายุวกวีมีความเชื่อว่าบทกวีสามารถกระตุ้นและชี้นำสังคมให้ดีขึ้นได้ จึงขอทำหน้าที่ของกวีต่อไป

3.3.2 การสนใจและใส่ใจเพื่อนมนุษย์และสังคม

สภาพสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง การใช้ชีวิตที่เร่งรีบกับการทำงาน และการไขว่คว้าหาความสุขภายนอก ทำให้มนุษย์ในสังคมปัจจุบันมองข้ามและละเลยเพื่อนมนุษย์ในสังคม ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามคนที่คิดต่างไปจากตน ยุวกวีจึงได้สะท้อนสภาพจิตใจของคนในสังคมพร้อมทั้งได้กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสร้างความเข้าใจต่อกัน อันเป็นหนทางไปสู่สันติสุข ดังนี้

ดอกไม้แห่งจักรวาล

ดอกไม้แห่งจักรวาล

คือธรรมชาติอันอมตะมีลวง

โปรยทานทิพย์แก่ฉันและบันดง-

วิญญูณอันเลอสรองแก่ผองชน

ท่ามกลางสมรภูมิแห่งจิตใจ

ท่ามกลางความเปล่าไร้ไปหลุดพ้น

เธอหยิบยื่นความเมตตาให้แก่คน-

ผู้หลงผิดและดินรนทุรนใจ

¹เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บทกวีนิพนธ์*. หน้า 48 - 49

ให้รู้ว่าโลกยังมีแสงสว่าง
ท่ามกลางความมืดมิดสนิทไหน
เธอมอบพลังเพื่อให้เขาก้าวต่อไป
ในวิถีแห่งธรรมทิพย์ประสิทธิ์ธิมณี

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

ป่าแปลกไม้

เรากลายเป็นไม้ที่แปลกป่า
ทุกคนมองมาดูแปลกแปลก
เราคงเป็นไม้ที่แปลกแยก
ถูกจัดจำแนกเหมือนแปลกปลอม
แต่ป่าที่ไหนก็เป็นป่า
หล่อเลี้ยงชีวาอย่างโอบอ้อม
อบอุ่นไอรักจกแวดล้อม
ต่างชีพต่างยอมจึงยังยืน
ไม้ป่านานาพันธุ์ต่างชั้นซ้อ
ต่างเหล่าต่างกอกันดาดดิน
แต่ต่างเติบโตทุกวันคืน
ปกผืนแผ่นดินด้วยใจปรีดี
ไซ้ไม้ต้องแปลกป่า
ไซ้ผกาต้องแปลกสี
แปลกไม้เพราะป่ามี
ความอุดมและสมบูรณ์
ป่าแปลกด้วยแมกไม้
จึงอยู่ได้มีดับสูญ
ต่างเชื้อต่างเกื้อกูล
แม้ป่าปูนหรือไม้ปลอม

กัมปนาท แสงทอง²

¹กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 26 - 27

²กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. หน้า 50- 51

จากบทกวีข้างต้นจะเห็นว่ายุวกวีได้นำเสนอแนวทางในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมด้วยคุณธรรม คือ ความเมตตา ได้แก่ การหยาบเย็นความเมตตาให้แก่ผู้หลงผิดและผู้ที่กำลังเดือดร้อน เพื่อสร้างสังคมที่เกื้อกูลและเป็นสุข ในบทกวีเรื่อง **ดอกไม้แห่งจักรวาล** อีกทั้งยังได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของคนในสังคม ในบทกวีเรื่อง **ป่าแปลกไม้** โดยเปรียบเทียบกับ “ป่า” ที่มีแมกไม้นานาพันธุ์ เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ เช่นเดียวกับสังคม ที่จะต้องอาศัยความแตกต่างของบุคคลเพื่อความสมดุล ความแตกต่างจึงไม่ใช่ความแปลกแยก หากแต่แตกต่างแล้วต้องเกื้อกูลกัน สังคมจึงจะมีความสุขและยั่งยืน

3.3.3 การสร้างสังคมที่ดีงามร่วมกัน

แนวคิดในการจรรโลงสังคมบางครั้งยุวกวีได้แสดงแนวคิดด้วยการเชิญชวนให้คนในสังคมหันมาร่วมมือกันในการสร้างสรรค์สังคม ซึ่งยุวกวีนำเสนอด้วยกลวิธีที่แตกต่างด้วยท่าทีและน้ำเสียง ดังเช่นบทกวีที่ชื่อว่า **อยู่เหนือมนุษยชาติ** ในกวีนิพนธ์ชุด **สงครามศักดิ์สิทธิ์** ที่ยุวกวีกระตุ้นแนวคิดเชิงคุณธรรมของผู้อ่านด้วยท่าทีที่แข็งแกร่งและตรงไปตรงมา เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกตัวตื่นจากการกระทำที่เลวร้ายและการพัฒนาที่ตรงกันข้ามระหว่างเทคโนโลยีและจิตใจของคน ดังนี้

อยู่เหนือมนุษยชาติ

3. โอ้ เหว่ย ! สิ่งเวช เศษมนุษย์ เทคโนโลยีสูงสุด
แต่กลับจิตโถมเลื่อมทวาม
เห็นกระแสนันเทิงระเริงกาม ลืมสิ่งดีงาม
ละเลงเงินตราฆ่าฟัน
ปี่ผีเพลิดเพลินเจริญพันธุ์ หลง “เปลือก” เลือกสรร
วัดค่าของความเป็นคน
วัดอุปงันแบ่งชน รวยสุขทุกข์จน
ทุกก้าวแก่งแย่งชิงดี
สงครามกำหนดบัดสี บัดชบอัปรีย
เหลือเกินจะกล่าวพรรณนา

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2549). *สงครามศักดิ์สิทธิ์*. หน้า 146

ยุวกวีสะท้อนภาพสังคมที่เลวร้ายอย่างตรงไปตรงมา ด้วยถ้อยคำที่รุนแรง และกล่าวว่า ภาพสังคมที่เลื่อมทราบดีต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ เป็นเพราะมนุษย์ที่ขาดคุณธรรมในจิตใจ เป็นการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของผู้คนในสังคมด้วยการตำหนิอย่างรุนแรง นับเป็นความกล้าหาญของยุวกวีที่ต้องการแสดงแนวคิดในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้ทุกคนนำคุณธรรมกลับมาสู่สังคม

การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจรรโลงสังคมนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ยุวกวียังคงทำหน้าที่ผลิตซ้ำแนวคิดทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากบริบทของสังคมที่มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการบริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็น ทำให้คนหลงในวัตถุจนเกิดกิเลสตัณหา สะท้อนภาพการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจที่ไม่สมดุลกัน ยุวกวีต้องการเรียกร้องให้ผู้คนในสังคมนำคุณธรรมกลับมาสู่จิตใจ เพื่อพัฒนาสังคมให้สงบสุข ยุวกวีนำเสนอแนวคิดออกมาด้วยลีลาทำที่ที่แตกต่างกันเพื่อสร้างบทกวีที่สามารถกระทบใจคนให้เกิดความคิดร่วมกันได้เป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันจะเห็นว่าแนวคิดในการสร้างสรรค์สังคมนั้น ยุวกวีมีความเชื่อมั่นในอำนาจของพุทธธรรมที่จะเป็นแนวทางนำสังคมสู่ความสงบสุขและเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง

บทที่ 4

กลวิธีทางวรรณศิลป์ในการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award)

ในการนำเสนอ “สาร” หรือ “แนวคิด” ของกวีให้ประสบความสำเร็จนั้นมีส่วนสำคัญอยู่ที่ความมั่งคั่งของการใช้ภาษาของกวีและวิธีการนำเสนอ เพราะภาษาเป็นเครื่องถ่ายทอดความคิดและความรู้สึก การจะสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ เกิดภาพขึ้นในใจ เกิดอารมณ์สะเทือนใจ และส่งผลต่อแนวคิดของผู้อ่านได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่กวีจะต้องเลือกใช้ภาษาอย่างประณีตและวิธีการนำเสนอที่คมคายที่เรียกว่า “วรรณศิลป์” เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจสารอย่างครบถ้วนลึกซึ้ง ดังคำกล่าวของสุจิตรา จงสถิตยวัฒนา ที่ว่า

วรรณศิลป์นี้เป็นเครื่องมือสื่อ “สาร” อันเป็นหัวใจสำคัญของงานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แม้
นักเขียนจะมีความคิดหรือ “สาร” อันสุนทรพจน์งาม มีคุณค่าที่จะสื่อในงานเขียนของตน หากไม่
สามารถสร้างวรรณศิลป์ในงานได้ สารอันงดงามมีคุณค่านั้นก็ไม่มี “พลัง” อันสมบูรณ์ที่จะสร้าง
ความยิ่งใหญ่อมตะให้แก่งานเขียนนั้น ๆ ได้¹

จะเห็นว่า วรรณศิลป์ มีความสำคัญต่อการถ่ายทอดแนวคิดของกวี ในบทนี้จึงเป็นการศึกษา
กลวิธีทางวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) ที่ยุวกวีใช้
ถ่ายทอดแนวคิดโดยมุ่งที่จะกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมของผู้อ่านเป็นสำคัญ จากการศึกษาบทกวี
รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) พบว่า ยุวกวีมีความสามารถในการใช้กลวิธี
ทางวรรณศิลป์ 7 ประการในการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมของผู้อ่าน ได้แก่

- 4.1. การเล่นเสียงสัมผัสตามรูปแบบฉันทลักษณ์ที่นำมาใช้
- 4.2. การใช้คำเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม
- 4.3. การใช้ความเปรียบเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม
- 4.4. การใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม
- 4.5. การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม
- 4.6. การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์เพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม
- 4.7. การใช้การอ้างถึงเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

¹ สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา. (2549). *เจิมจันทร์กัณธดา : ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย*. หน้า 2

4.1 การเล่นเกมสัมผัสตามรูปแบบจันท์ลักษณะที่นำมาใช้

การเล่นเกมสัมผัสเป็นการปรุงแต่งบทกวีให้มีความงามด้านเสียงเสนาะ เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งที่กวีนิยมใช้และให้ความสำคัญมาก ดังคำกล่าวของ ธเนศ เวศร์ภาดา ที่ว่า “กวีไทยให้ความใส่ใจเป็นพิเศษในเรื่องเสียงเสนาะ ซึ่งได้สถาปนาเป็นหัวใจของการสร้างและประเมินค่ากวีนิพนธ์ไทย”¹ จากการศึกษาบทกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยพบการเล่นเกมสัมผัส 2 ลักษณะ ได้แก่ การเล่นเกมสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ และการเล่นเกมสัมผัสคำตาย ดังนี้

4.1.1 การเล่นเกมสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ

จากการศึกษาการเล่นเกมสัมผัสที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย พบว่ายุวกวีมีความชำนาญในการเล่นสัมผัสทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระอย่างแพรวพราวตามขนบการแต่งคำประพันธ์แต่ละชนิด เป็นการเล่นเกมสัมผัสตามขนบได้อย่างชำนาญ และถูกต้องตามจันท์ลักษณะของคำประพันธ์ ถือเป็นลักษณะเด่นที่สามารถนำเสนอแนวคิดได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนดังตัวอย่าง

ขวัญดอกไม้

ในห้องหับคับแคบแทบบิปร่าง
ขวัญดอกไม้แว้งคว้างสลัวหม่น
สิ้นระริกกลับกายทวยาทูรน
เชื่อนน้ำตาจะท่วมทันอยู่รำไร
ผ่านม่านหมอกชอกมิดอันซัดขึ้น
ผ่านการต้านเกลียวคลื่นอันขึ้นไคร่
คืนนี้เธอหนาวร้างจากข้างใน
คืนที่ฟ้าหวาดไหวไร้วิญญาณ
เสียงหัวใจตื้นกลัวระรวักลอง
กระหน่ำก้องในสำนึกรู้สึกขาน
เสียงผีเฝ้าก้าวย่องของซาตาน
สะท้อนสะเทือนเคลื่อนสะท้านพื้นบ้านนั้น

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

¹ ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์*. หน้า 18

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). *ใจกรุง*. หน้า 23

จากบทกวีชื่อ **ขวัญดอกไม้** ชำต้นจะเห็นได้อย่างเด่นชัดว่ายุวกวีมีความสามารถในการเล่นสัมผัสในของคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพได้อย่างแพรวพราว ทำให้สามารถนำเสนอแนวคิดเรื่อง การทารุณทางเพศได้อย่างเด่นชัดทั้งน้ำเสียง อารมณ์ของตัวละคร และการสื่อภาพ มีการใช้ทั้งสัมผัสสระ ได้แก่ แดบ-แพบ กาย-ทวาย หมอก-ชอก มีด-ขีด การ-ดำน คลื่น-ขึ้น ร่วง-ข้าง ไหว-ไร่ กลัว-ระรัว สำนึก-รู้สึก เท้า-ก้าว ย่อง-ของ สะเพื่อน-เคลื่อน สะท่าน-บ้าน และสัมผัสพยัญชนะ ได้แก่ เคว้ง-คว้าง ท่วม-ทัน จะสังเกตว่าการเล่นสัมผัสพยัญชนะของยุวกวีจะเป็นการเล่นโดยใช้คำซ้อนด้วย เพราะนอกจากจะสร้างเสียงสัมผัสที่ไพเราะแล้วยังสามารถช่วยเน้นย้ำความหมายของบทกวีได้เป็นอย่างดี ได้แก่

ชากระเปือกฝน

ชากระร่วงหล่นบนแอ่งน้ำ
คือนิยามสรวงสวรรค์อันแสนหวาน
รำลึกห้วงความฝันเมื่อวันวาน
แห่งชีวิตวิญญูณจากลานดิน
ดื่มด่ำความลุ่มหลง ณ ตรงหน้า
สีชมพูลานตาประดาสัน
สายฝนเล่นลำน่าย้ายย่ำ
ชะล้างถิ่นธรณีที่คนจร

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

จากบทกวีชื่อ **ชากระเปือกฝน** ยุวกวีใช้ลีลาการเล่นเสียงสัมผัสในตามแบบฉบับกลอนสุภาพเช่นเดียวกัน คือ ใช้สัมผัสในโดยเฉพาะสัมผัสสระที่แพรวพราว สร้างเสียงที่ไพเราะรื่นหูแก่ผู้อ่าน ได้แก่ หล่น-บน สวรรค์-อัน ฝัน-วัน วิญญูณ-ลาน หลง-ตรง ตา-ประดา ลำน่าย้าย และธรณี-ที่ และมีการใช้สัมผัสพยัญชนะในคำที่ 3 กับ 4 ของวรรค ได้แก่ ชากระ-ร่วง ชีวิต-วิญญูณ เล่น-ลำน่าย้าย ถิ่น-ธรณี การใช้เสียงสัมผัสที่แพรวพราวสร้างเสียงที่ไพเราะอ่อนหวานเหมาะสมกับการนำเสนอแนวคิดผ่าน การบรรยายภาพธรรมชาติที่สวยงามซึ่งยุวกวีใช้เป็นความเปรียบเพื่อนำเสนอแนวคิดทางสังคมอย่างกลมกลืน

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2549). *สงครามศักดิ์สิทธิ์*. หน้า 80

จักรวรรดิจักรวาล

นิราศแรมรอนหนอนไพร	กลียิดกลับโยง
โยกาลอวภาคอนันต์	
หุบห้วงเวหาดารันตร์	มนุษย์น้อยสร้างสรรค์
จักรวรรดิสากลจักรวาล	
พลิกพื้นผืนดินไพศาล	พิภพหมื่นล้าน
มนุษย์รักษาอาศัย	
ติดต่อด่างดาวแดนไกล	เผ่าพันธุ์แผ่ไป
ร่วมแจ้งเจรจาพาณิชย์	

ธีรภัทร เจริญสุข¹

จากตัวอย่างจะเห็นว่ายุวกวีมีความสามารถในการเล่นเสียงสัมผัสทั้งสัมผัสพยางค์และสัมผัสสระได้อย่างแพรวพราวตามขนบนิยมของลักษณะคำประพันธ์แต่ละชนิด ดังตัวอย่างบทกวีชื่อ **จักรวรรดิจักรวาล** แต่งด้วยคำประพันธ์กาพย์ฉบัง 16 ยุวกวีใช้การเล่นเสียงสัมผัสทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยางค์ตามขนบ ได้แก่ สัมผัสสระตอนกลางของแต่ละวรรค เช่น รอน-หนอน เวหา-ดารันตร์ พื้น-ผืน รักษา-อาศัย เจรจา-พาณิชย์ และใช้สัมผัสพยางค์ช่วยสร้างความไพเราะให้แก่เสียงของบทกวี ได้แก่ ราศ-แรม-รอน กลียิด-กลับโยง กาล-อากาศ จักรวรรดิ-จักรวาล ติด-ต่อ-ต่าง ดาว-แดน เผ่า-พันธุ์-แผ่ แจ้ง-เจรจา ทำให้บทกวีมีเสียงที่ไพเราะ แสดงถึงความชำนาญทางชั้นทลักษณ์ของยุวกวีได้อย่างชัดเจน

การเล่นเสียงพยางค์ของยุวกวีที่พบและปรากฏเป็นลักษณะเด่นที่น่าสนใจยังแบ่งได้อีก 2 ลักษณะ ได้แก่ การเล่นเสียงพยางค์เสียงเดียวอย่างเป็นระบบแน่นอนในวรรคเดียวกัน ซึ่งในที่นี้รวมทั้งพยางค์ต้นเดี่ยวและพยางค์ต้นควบกล้ำด้วย ดังตัวอย่าง

ขวัญดอกไม้

ยังสดใสวัยเยาว์เพียงเท่านี้
ยังไม่พร้อมยอมพลีอย่างผลีผลาม
ไม่ควรเลยเผยไหล่ให้ใครลาม
ไม่ควรก้มเป็นทาสกามไปตามกรรม

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

¹ ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). โลกยนิทาน. หน้า 90

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 23.

ฝนปราย ดอกไม้โปรย

คิดหวังสิ่งใดฤฯ มนุษย์
 ทานยื้อ ทานยุค ทานปลิด
 ปลิดไปไม้ โปะเงิน เปล่งนฤมิต
 ปลุกตึก เป็นนิจ เปลี่ยนวิถีธรรม

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

สามัคคีคือพลัง

ซุงกั้นกานกิน	น้ำสิ้นขาดสาย
เดือร้อนแล้งร้าย	เข้ากลายเข้ากล้า
ไม้ซีกมาसान	เป็นคานงัดค้ำ
แตกหักกลางลำ	พร้อมคำสามัคคี
	กัมปนาท แสงทอง ²

จากตัวอย่างจะเห็นว่ายุวกวีเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะอย่างเป็นระบบ อาทิในบทกวีเรื่อง **ขวัญดอกไม้** ที่ยุวกวีวางเสียงสัมผัสพยัญชนะ /พ/ ไว้ที่ตำแหน่งคำที่ 3 คำที่ 5 หรือ 6 และคำสุดท้ายของบท บทกวีเรื่อง **ฝนปรายดอกไม้โปรย** ยุวกวีวางเสียงสัมผัสไว้ที่ ตำแหน่งคำที่ 1 คำที่ 3 หรือ 4 และคำที่ 5 หรือ 6 และบทกวีชื่อ **สามัคคีคือพลัง** เป็นกลอนสี่ ยุวกวีใช้วิธีเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะโดยการวางสัมผัสคั่นกับคำอื่นในตำแหน่งที่ 2 และ 4 อย่างสม่ำเสมอ การวางตำแหน่งสัมผัสพยัญชนะเช่นนี้ส่งผลให้เกิดจังหวะในการอ่านและเสียงสัมผัสที่ไพเราะสละสลวย

การเล่นเสียงพยัญชนะอีกลักษณะหนึ่งได้แก่ การเล่นเสียงพยัญชนะ 2-3 เสียงสลับกันภายในวรรคเดียวกัน ดังนี้

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 138

² กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. หน้า 56

ดอกเบี้ย

ดอกเบี้ยแบ่งบานมาเบี่ยนเบียด

ยัดเยียดหยิบยื่นเพียงชื่นชม

ทบตันทันทัดทะลักตรม

เจ็บระบมเจียนระเบิดจนบ้าบอ

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

สะพานลอย

รวงข้าวรู้เคลื่อนเหมือนริ้วคลื่น

ชื่นชื่นหมอกหนาวเกล้าแดดใส

กฤตยัตติศร กรเกษตรกมล²

ในตัวอย่างบทกวีชื่อ **ดอกเบี้ย** ยุวกวีได้เล่นเสียงพยัญชนะ 2-3 เสียงสลับกัน คือ เสียง /ท/ กับ /ต/ ในวรรครอง คือคำว่า “ทบตัน” “ทันทัด” และ “ทะลักตรม” และเสียง /จ/ /ร/ และ /บ/ ในวรรคส่ง ได้แก่ “เจ็บระบม” และ “เจียนระเบิด” และบทที่ 2 ชื่อ **สะพานลอย** ยุวกวีเล่นเสียงพยัญชนะ /ร/ สลับกับ /ค/ ดังนี้ “รวงข้าว” “รู้เคลื่อน” และ “ริ้วคลื่น” การวางเสียงพยัญชนะต้นเช่นนี้เป็นการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ ช่วยสร้างจังหวะในการอ่านให้เกิดเสียงไพเราะรื่นหู สร้างลักษณะเด่นให้แก่บทกวีและทำให้ผู้อ่านสนใจ นำไปสู่การพินิจพิเคราะห์สารอย่างละเอียดและเข้าใจสารในบทกวีนั้นในที่สุด

4.1.2 การเล่นเสียงสัมผัสคำตาย

“คำตาย คือ พยางค์ที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นในแม่ ก กา (ยกเว้นสระสั้น 4 ตัวคือ อำ ไอ โอ เอา) และพยางค์ที่มีตัวสะกดในแม่ กก กด กบ”³ ซึ่งคำตายนี้จะมีลักษณะเป็นเสียงสั้น ช่วยสื่ออารมณ์ความรู้สึกกอดตัน ปีบคั้น ของบทกวีได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ ดวงมน จิตรจำนงค์ ที่กล่าวว่า “คำที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงระเบิด ซึ่งเรียกในภาษาไทยว่าคำตายนั้น มักให้ความรู้สึกกอดตันปีบคั้น

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 60

² กฤตยัตติศร กรเกษตรกมล. (2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 52

³ กำชัย ทองหล่อ. (2545). หลักภาษาไทย. หน้า 75

ถ่วงหนัก โดยเฉพาะเมื่อมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำ”¹ จากการศึกษาควินิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) ปรากฏการเล่นเสียงสัมผัสคำตายอย่างน่าสนใจ ดังเช่น ตัวอย่าง

เมื่อคำ-ตาย-

รัตนโกสินทร์ฤาสิ้นปราชญ์?

จึงเป็นทาสประเทศตะวันตก

เจ้าพระยาสับสนไหลวนวก

นำตระหนกตระหนกจักรภพ

กวีแหวแหวป่นสิ้นศรีศกดิ์?

สิ้นมนตร์รักประจักษ์หุมิรู้จบ?

สิ้นคำหยาด “ครูเนา” ที่เครพ?

สิ้นระบบวาทกวีวิจน์?

เชษฐภักดิ์ วิสัยจร²

ญาติกาธิปไตย

เพราะประชาธิปไตยในเครือญาติ

มิใช่บ่อนทำลายชาติศาสนกษัตริย์

หากแต่เป็นวิถีปฏิวัติ

ที่ท่านหวังธำรงรัฐจัดทุกข

ด้วยเงินทุนก้อนใหญ่ใช้ผูกมัด

จรรโลงรัฐสรวงสรวรคสันติสุข

ทุนนิยมคือนิยามกามยุค

ท่านจึงเหยียบหัวรูกเราสุขนักร

เชษฐภักดิ์ วิสัยจร³

¹ ดวงมน จิตรจำนงค์. (2536). สุนทรียภาพในภาษาไทย. หน้า 18

² เชษฐภักดิ์ วิสัยจร. (2548). บทหมอนรองรางรถไฟ. หน้า 42

³ แหล่งเดิม. หน้า 122.

อายุวัฒนะ

ตื่นเต้นตาโต “โอ้โฮ! พ่อขา
น้ำมันโหลยา อะไรรักันคะ?”

“ตกตื่นไปไย หนอเจ้าลูกยา
เห็นไหมเขาเขียนว่า ยาอายุวัฒนะ

เตะป๊ปป๊ปป๊ปป “เพิ่มกำลังวังชา
ชะลอความชรา อายุยืนยาวละ!”

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

การใช้สัมผัสคำตายในบทกวีก่อให้เกิดเสียงและจังหวะในการอ่านที่ห้วนสั้นให้ความรู้สึกกดดันถ่วงหนัก สร้างความโดดเด่นให้แก่บทกวีในด้านการสื่ออารมณ์ความรู้สึกกระแทกกระทั้นดูตันช่วยให้การส่งสารสำคัญของบทกวีมีความชัดเจนทั้งความหมายและอารมณ์ความรู้สึก ตัวอย่างนำเสนอในเชิงเสียดสีประชดประชัน และตำหนิ ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม โดยเฉพาะในตัวอย่างแรก เป็นตัวอย่างจากบทกวีชื่อ **เมื่อคำ – ตาย** – ซึ่งยุวกวีต้องการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “คำตาย” ที่หมายถึงภาษาในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงจนหมดสิ้นความงามจากการใช้อย่างไม่รู้คิดของคนปัจจุบัน ยุวกวีจึงเลือกใช้กลวิธีการแต่งโดยใช้สัมผัสคำตายด้วยเพื่อแสดงน้ำเสียงในเชิงตำหนิตักเตือน นับเป็นการนำเสนอที่มีความโดดเด่นสอดคล้องกับข้อบทและการใช้คำตายก็สื่อน้ำเสียงและอารมณ์ของยุวกวีได้เป็นอย่างดี เป็นบทกวีที่ช่วยกระตุ้นแนวคิดของผู้อ่านได้ตีบทหนึ่ง

ในตัวอย่างที่ 2 จากบทกวีชื่อ **ญาติกาธิปไตย** ยุวกวีใช้สัมผัสคำตายโดยเฉพาะสัมผัสระหว่างวรรค ทำให้การอ่านในแต่ละวรรคเกิดจังหวะและน้ำเสียงที่ห้วนสั้น ประกอบกับการนำเสนอแนวคิดด้วยการประชดประชันทำให้เมื่ออ่านบทกวีนี้ผู้อ่านจะสามารถเกิดอารมณ์ร่วมในบทกวีได้

ตัวอย่างที่ 3 ชื่อ **อายุวัฒนะ** ยุวกวีใช้สัมผัสคำตายที่เสียงท้ายบท มีลักษณะคล้ายกลอนหัวเดียว ลงสัมผัสด้วยเสียง “อะ” ซึ่งเป็นคำตาย ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเรื่องการแสวงหาอายุวัฒนะด้วยการเปียดเบียนชีวิตผู้อื่นผ่านการสนทนาระหว่างพ่อกับลูก จบบทสนทนาแต่ละบทด้วยคำตาย

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2549). *แห่งห้วงกตัญญูสมัย*. หน้า 34

ช่วยสร้างจังหวะและเสียงที่ถ่วงหนัก ห้วนและสั้นในตอนท้ายบท เป็นการเน้นย้ำให้ตระหนักด้วยน้ำเสียง และเป็นการสร้างลักษณะเด่นของบทกวีให้น่าอ่านและน่าพิณิจพิเคราะห์

4.2 การใช้คำเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

การใช้คำเป็นกลวิธีหนึ่งในการแต่งบทกวีที่ยุวกวีมีความประณีต ทั้งการเล่นคำ การซ้ำคำ และการเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ เพื่อให้เกิดความงดงามทั้งในเชิงเสียงเสนาะและการสื่อความหมายที่ชัดเจน ก่อให้เกิดการพินิจสารอย่างละเอียด ซึ่งสามารถแบ่งกลวิธีการใช้คำที่พบในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ดังนี้

- 4.2.1 การเล่นคำเพื่อสร้างเสียงเสนาะและสื่อความหมายที่ชัดเจน
- 4.2.2 การซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความหมาย
- 4.2.3 การสรรคำเพื่อนำเสนอภาพและกระตุ้นแนวคิดทางสังคม

4.2.1 การเล่นคำเพื่อสร้างเสียงเสนาะและสื่อความหมายที่ชัดเจน

การเล่นคำคือ “การนำคำที่มีรูปหรือเสียงพ้องกันหรือใกล้เคียงกันมาเล่นในเชิงเสียงและความหมาย การเล่นคำมีหลายวิธี เช่น การเล่นคำพ้องรูปพ้องเสียง การเล่นคำหลายความหมาย เป็นต้น”¹ ซึ่งเป็นศิลปะการใช้คำที่มีลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย ดังตัวอย่าง

น้ำมาปลาकिनมด

น้ำมาปลาकिनมด

ไม่ทันลดน้ำเงินเข้า

น้ำใหม่และน้ำเก่า

ผ่อนวิดเอาอีกหลายวัน

เซซังสังกะสี

คุ่มซีวี่เมืองสวรรค์

น้ำท่วมเป็นบางวัน

น้ำตาตื้นเป็นบางคราว

กัมปนาท แสงทอง²

¹ ธเนศ เจริญภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์*. หน้า 31

² กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. หน้า 29

ยุวกวีเล่นคำว่า “น้ำ” “น้ำเงิน” และ “น้ำตา” ความหมายคำแรกหมายถึง น้ำท่วมที่สร้างความเสียหายให้แก่ชีวิต และใช้คำว่า “น้ำเงิน” อันหมายถึง ภาระหนี้สินที่เข้ามาซ้ำเติมให้ชีวิตที่กำลังประสบภัยลำบากยิ่งขึ้น กลายเป็น “น้ำใหม่” คือ หนี้สิน และ “น้ำเก่า” คือ น้ำท่วม เข้ามาประดังและต้องคอยวิดน้ำและผ่นผันกันต่อไป เป็นภาพที่สะท้อนความยากลำบากของ คนจนในเมืองหลวง และในวรรคสุดท้ายกวีใช้คำว่า “น้ำตา” เพื่อสะท้อนความรู้สึกของผู้ที่กำลังประสบภัยและกำลังยากลำบากได้เป็นอย่างดี นับเป็นการเล่นคำที่สื่อความหมายได้ชัดเจนและกลมกลืน

บทก่อนเปิด

พุทธศาสน์ประกาศก้อง	เกรียงไกร
พุทธพจน์น้อมนำใจ	แจ่มแจ้ง
พุทธศิลป์เลิศวิไล	เลอลักษณะ
พุทธบุตรฤาจักแล้ง	แหล่งหล้าเหล่าชน
	กัมปนาท แสงทอง ¹

ในบทกวีข้างต้น ยุวกวีเล่นคำโดยใช้คำ “พุทธศาสน์” ซึ่งหมายถึง พระพุทธศาสนา “พุทธพจน์” หมายถึง พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า “พุทธศิลป์” สื่อถึงความงดงามของศิลปะทางพุทธศาสนา อันได้แก่ วัด ศาสนสถาน เป็นต้น และ “พุทธบุตร” อันหมายถึง ชายชาวพุทธที่มีหน้าที่ในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ยุวกวีใช้คำที่มีความหมายสื่อถึงความงดงามของพุทธศาสนาทั้งสิ้น เพื่อสื่อเน้นในการเชิญชวนให้พุทธบุตร คือชายชาวพุทธได้สืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป ยุวกวีเรียบเรียงคำโดยใช้ พุทธศาสน์ พุทธพจน์ และพุทธศิลป์ เรียงขึ้นต้นบทเพื่อบรรยายความยิ่งใหญ่และความสำคัญของพุทธศาสนา เพื่อกระตุ้น “พุทธบุตร” ให้มีจิตใฝ่บวชเรียนและสืบทอดพระศาสนาต่อไป

¹ แหล่งเดิม. หน้า 40

ทางด้าน

3

นั่นคือวีรกรรมประจำถนน
 ความคิดเข้มข้นจนคลั่งเผลอ
 ใครปลูกกล้าไว้ให้หงอกเงย
 แล้วก็เหยียบทิ้งเฉยอย่างเย็นชา
 ดอกไม้ไม่เลอค่าเกินกว่ากัน
 มีเกสรก็ซ่อนบั้นไปทั่วหล้า
 ด้ายอาจดำสักหน่อยเฝ้ารอยมา
 ไยถึงขั้นเลือนค่าพวงมาลัย
 ...ก็ชีวิตเราต่างกันแต่นานมา
 ตะกายไปไม่พ้นค่าพวงมาลัย

กฤตยัติศร กรเทศกมล¹

ในตัวอย่างข้างต้น ยุวกวีเล่นคำว่า “พวงมาลัย” ในสองความหมาย ได้แก่ ความหมายแรก หมายถึง พวงมาลัยดอกไม้ ซึ่งยุวกวีใช้เพื่อหมายถึงความงามและความฝัน ในที่นี้คือความฝันและการดิ้นรนต่อสู้ชีวิตของเด็กชายพวงมาลัย และความหมายที่สองหมายถึง พวงมาลัยรถยนต์ ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมยุคปัจจุบันและแทนคนซึ่งมีฐานะดี ได้รับการยอมรับในสังคม ยุวกวีใช้คำว่า “พวงมาลัย” เพื่อแสดงนัยของการดูถูกและมองข้ามความมั่งคั่งที่บริสุทธิ การถูกทำร้ายจาก “พวงมาลัย” ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมปัจจุบันที่มักไม่สนใจกับความมั่งคั่งและความบริสุทธิ์ของจิตใจ

¹ กฤตยัติศร กรเทศกมล.(2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 100.

4.2.2 การซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำความหมาย

การซ้ำคำ เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ยุวกวีนิยมใช้ในการแต่งบทกวี ซึ่ง ธเนศ เวศร์ภาดา ได้อธิบายถึงการซ้ำคำไว้ว่า “การซ้ำคำคือการใช้คำเดียวกันกล่าวซ้ำหลายแห่งในบทประพันธ์หนึ่งบท เพื่อเพิ่มความให้หนักแน่นขึ้น การซ้ำคำในแง่วรรณศิลป์มักจะซ้ำคำที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยสร้างความชัดเจนหนักแน่นของสารที่กวีต้องการสื่อ”¹ ดังตัวอย่าง

รุ่งเมือง

เห็นน้ำตาหยาดแถมแก้มเด็กน้อย

เห็นใครใครรอคอยอย่างเปี่ยมหวัง

เห็นคนแก่หิวโหยโดยลำพัง

เห็นคนนั่งร้องไห้อยู่ดายเดียว

เห็นเงินตราฟุ้งพลั่งล่องลอย

เห็นเสี้ยวใจไปปลิวไรแรงเหนียว

เห็นรั้วรักถักบ่มจนกลมเกลียว

เห็นไฟกรดฟาดเกรี้ยวลูกเกรี้ยวกราว

เห็นคราบเลือดเหือดกรังหลังการรบ

เห็นสีซีดเผือดศพของหญิงสาว

เห็นการขึ้นขึ้นคร่ำราศีดาว

เห็นเศษดาวร่วงดวงลงร่วงดิน

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

บทกวีตัวอย่างข้างต้น ยุวกวีซ้ำคำ “เห็น” เพื่อย้ำภาพปัญหาทางสังคมและการค้าประเวณีในสังคม ยุวกวีนำเสนอภาพตามที่ “เห็น” แต่ให้อารมณ์ความรู้สึกได้อย่างชัดเจนถึงความโหดร้ายของสังคมและความเศร้าสลดของเหตุการณ์ ในบทที่ 1 ยุวกวีใช้คำว่า “เห็น” เพื่อเสนอภาพการรอคอยของคนที่อยู่ข้างหลังรอคอยการจุนเจือจากหญิงสาวผู้ที้อาจจะถูกส่งไปค้าประเวณี เพื่อส่งเงินกลับมาบ้าน ในบทที่ 2 ยุวกวีใช้คำว่า “เห็น” เพื่อนำเสนอภาพของการค้าประเวณีแลกเงิน และบทสุดท้าย เป็นภาพของความรันทด จากการทำทารุณกรรมทางเพศ ยุวกวีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก

¹ ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์*. หน้า 38

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). *ใจกรุง*. หน้า 53.

สงสาร เป็นภาพของการทำร้ายหญิงสาวโดยใช้ความเปรียบคือ จากเคยเป็นดาวสวยงามต้องร่วงลงสู่ดิน คือหมดความงามจากการถูกทำร้าย เป็นบทกวีที่ถ่ายทอดด้วยลำดับการนำเสนอภาพซึ่งเป็นภาพที่ยุวกวี “เห็น” จากสภาพสังคมปัจจุบัน ด้วยภาพความยากจนและภาระหน้าที่บังคับให้ต้องค้าประเวณี และจบด้วยโศกนาฏกรรมในที่สุด เป็นบทกวีที่สร้างความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านและกระตุ้นจิตสำนึกต่อต้านการค้ามนุษย์ได้อย่างเห็นได้ชัด

ฉับ (1) : พลอร์สำราญ

ยิ่งเสียดสี ยิ่งกรีด ยิ่งขีดเสีย

ยิ่งปล่อยว่าง อดเปรี้ยว ในเหนียวป่วน

ยิ่งเปลือย ยิ่งเลื้อยป่วน ยิ่งรัญจวน

ยิ่งเรียนรู้ ยิ่งยั่ววน ยิ่งป่วนแปร

กฤตยติศร กรเศกมล¹

ยุวกวีใช้คำ “ยิ่ง” เพื่อเน้นย้ำความหมาย โดยนำเสนอภาพการเที่ยวกลางคืนในสถานบันเทิงที่มีการถูกเนื้อต้องตัวกัน จนนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และปัญหาทางสังคมตามมาเพราะการลุ่มหลงในกามของคน การใช้คำว่า “ยิ่ง” ในบทกวีนี้ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการแสดงออกของคนที่หลงในกามตมหาว่า เมื่อยิ่งเกิดอารมณ์ทางเพศแล้ว การกระทำต่าง ๆ ที่เป็นการยั่วยู่ทางเพศก็ยิ่งเกิดขึ้น เกิดการเรียนรู้ในเรื่องกามและถลาลึกเรื่อยไป การใช้คำ “ยิ่งเสียดสี” “ยิ่งกรีด” “ยิ่งขีดเสีย” “ยิ่งปล่อยว่าง” “อดเปรี้ยว” “เหนียวป่วน” จึงแสดงนัยถึงความลุ่มหลงและการถูกครอบงำด้วยกามารมณ์อย่างเห็นได้ชัด และในวรรคสุดท้าย “ยิ่งเรียนรู้” “ยิ่งยั่ววน” “ยิ่งป่วนแปร” ยุวกวีสื่อถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้เรื่องเพศทำได้ง่ายและไม่ใช่วิธีที่น่าอายอีกต่อไป การซ้ำคำของยุวกวีจึงสื่อถึงสถานการณ์ปัญหาสังคมที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เป็นการย้ำความให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ปลุกดอกกรัก

หวานคำหวานวาที่ที่เอื้อนเอ่ย

เผยจึ่งเผยดวงจิตพิสมัย

ตาสบตามือจับมือสือเยอโย

ใจสบใจด้วยคุณงามตามไมตรี

¹ กฤตยติศร กรเศกมล.(2552). โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม. หน้า 113.

ปลูกดอกรักดอกใหม่ให้แกโลก
เปลี่ยนทุกขโศกเลวทรมามความบัดสี
เป็นรอยจูบจากใจให้คนดี
ประทับที่แก้มขวาจนหน้าแดง

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

จากบทกวีตัวอย่าง ใช้วิธีการซ้ำคำเพื่อเน้นความหมายของบทกวีให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น “หวานคำหวาน” “เผยจึ่งเผย” “ตาสบตา” “มือจับมือ” และ “ใจสบใจ” ให้อารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งในการก่อเกิดความรักในใจ เป็นพัฒนาการความสัมพันธ์ทางใจที่อ่อนละมุนแต่ลึกซึ้งจาก “หวานคำพูด” ทำให้เผยความในใจ ตาจึ่งสบตา มือจึ่งจับมือ และสุดท้ายเกิดความผูกพันทางใจอย่างลึกซึ้งคือ “ใจสบใจ” เป็นการบรรยายการ “ปลูกดอกรัก” ตามชื่อบทอย่างละเอียดอ่อนด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวานสร้างความลึกซึ้งของความหมายด้วยการซ้ำคำซึ่งสื่อถึงกว้างกว่าความรักของหนุ่มสาวเพียงอย่างเดียว หากแต่ผูกพันถึงการสร้างความรักเพื่อเปลี่ยนแปลงโลกที่มีแต่ ความทุกข์และความเลวทรมานให้สวยงามขึ้นด้วย นอกจากนี้การซ้ำคำยังสร้างเสียงไพเราะรื่นหูในการอ่าน เป็นการย้ำให้อ่านและเน้นเพื่อให้เกิดความหมายที่ลึกซึ้งชัดเจน ให้น้ำเสียงที่อ่อนหวานเหมาะสมกับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ

ที่รัก

เธอทำงานหนักไปหรือเปล่า

เสียงหัวเราะจากเธอไปอยู่ที่ไหน

เสียงใสของเธอทำไมถึงแหบแห้งลงทุกวัน

ที่รัก

เธอบ่นถึงที่ทำงานทุกวัน

ฉันบอกว่าในบ้านนี้มีเพียงเรา

แต่เธอบอกว่าเธออยู่ไม่ได้ หากไม่มีงานและเงิน

ที่รัก

ฉันไม่ได้เห็นรอยยิ้มเธอมานานแค่ไหนแล้ว

เธอชูปลงทุกวัน ทุกวัน

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2549). *สงครามศักดิ์สิทธิ์*. หน้า 45 - 46

ฉันเป็นห่วงเธอนะ

ที่รัก

ฉันเห็นรอยเลือดอยู่ในอ่างล้างหน้า

ฉันหวังแต่ว่า ให้มันเป็นเพียงน้ำหวานที่เธอทำหก

แต่...ที่รัก

เช้านี้เธอไม่ได้ตื่นไปทำงาน

ฉันพยายามจะปลุกเธอ แต่เธอไม่ขยับ

และไม่มีวีแววของลมหายใจ

เธอโกรธกับลมหายใจ

เหมือนที่เธอโกรธรอยยิ้มและเสียงหัวเราะอีกแล้วหรือ

กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

จากตัวอย่าง เป็นการซ้ำวลี “ที่รัก” ซึ่งใช้เป็นคำเรียกขาน การที่ยุวกวีซ้ำวลี “ที่รัก” จึงเท่ากับเป็นการเรียกขานทั้งตัวละครและผู้อ่านซ้ำ ๆ ให้รู้สึกตัวและทบทวนสิ่งที่ตนเองกำลังทำว่าเป็นสิ่งที่สร้างความสุขให้จริงหรือไม่ ยุวกวีนำเสนอแนวคิดผ่านตัวละครที่สูญเสียคนรักจากการทำงานหนักเพื่อแลกกับเงิน ในบทกวีช่วงแรกจึงเป็นการเล่าถึงการทำงานของตัวละครที่ทุ่มเททุกอย่าง ความเคร่งเครียดในการหาเงิน โดยหวังว่าจะพบความสุขจากเงินที่หามาได้จนลืมให้ความสุขที่แท้จริงแก่ตัวเองและคนรอบข้าง บทกวีช่วงท้ายยุวกวีย้ำแนวคิดว่าการดิ้นรนหาเงินโดยไม่คิดถึงสิ่งใดนั้นสุดท้ายเราก็จะไม่ได้พบความสุขที่แท้จริงมีแต่ความสูญเสีย การซ้ำวลี “ที่รัก” จึงเป็นการซ้ำเพื่อเรียกขาน ในที่นี้คือเรียกเพื่อเตือนสติคนที่กำลังเฝ้าหาความสุขจากเงินโดยหลงลืมไปว่าความสุขที่แท้จริงคืออะไร บทกวีนี้จึงเป็นบทกวีที่ใช้การเล่นคำซ้ำเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกอย่างชัดเจน

สื่อสอนรัก

สื่อสอน รักคือกรรมบนเตียงนอน

เราจึงเห็นความเดือดร้อนของยุคสมัย

สื่อสอน รักคือกาม เปลี่ยนกันได้

เราจึงเห็นความจัญไรในสังคม

¹กิติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 96 - 100

สื่อสอน รักคือเรื่องทางกาย
 เราจึงเห็นความมั่งง่ายร้ายหมักหมม
 สื่อสอน รักคือสมบัติผลัดกันชม
 เราจึงเห็นความนิยมตามกามะ

กิติคุณ คัมภีรานนท์¹

บทกวีตัวอย่างนี้ เป็นการซ้ำวลี 2 วลี ได้แก่ “สื่อสอน” และ “เราจึงเห็น” ในบทกวี 2 บท การใช้วลีทั้งสองนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับโครงสร้างประโยคเหตุและผลที่เชื่อมด้วยสันธาน “จึง” วรรคแรกเป็นประโยคเหตุ และวรรคหลังเป็นผล คือ เหตุเพราะ “สื่อสอนรักคือกรรมบนเตียงนอน” ผลคือ “เราจึงเห็นความเดือดร้อนของยุคสมัย” ดังนั้นการซ้ำวลีทั้งสองนี้ จึงเท่ากับเป็นการบ่งชี้ถึงสาเหตุของความเสื่อมของสังคมในเรื่องความรักที่ในวันจะเกิดปัญหามากขึ้น ทั้งการทำแท้ง การฆ่าตัวตายเพราะผิดหวังในความรักและความมั่งมากในกามของคนยุคปัจจุบัน ซึ่งยวภูทิวให้ความเห็นว่าเป็นเพราะ “สื่อที่สอน” ผ่านละครและรายการทางโทรทัศน์

จะเห็นว่าการซ้ำคำเป็นการเน้นย้ำให้เกิดความชัดเจนทั้งความหมาย อารมณ์ความรู้สึก ช่วยกระตุ้นและปลูกฝังแนวคิดกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งยังให้ความไพเราะสละสลวยด้านเสียงอีกด้วย

4.2.3 การสรรคำเพื่อนำเสนอภาพและกระตุ้นแนวคิดทางสังคม

การสรรคำเป็นการใช้ภาษาอย่างประณีตอย่างหนึ่งในการประพันธ์ เพื่อสร้างความสำเร็จในการสื่อสารความคิดของกวี ดังนั้นการเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ในบทประพันธ์จึงมีความสำคัญมาก ดังที่สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา ได้อธิบายไว้ว่า

การสรรคำ หมายถึง การเลือกสรรคำที่นำมาเรียงร้อยในบทประพันธ์เพื่อให้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามจุดมุ่งหมายของกวีหรือผู้สร้างงาน

คำแต่ละคำที่กวีเลือกใช้เป็นคำที่มีความหมาย มีความสมบูรณ์ในแง่ของการสื่อสาร ทั้งในแง่ของการสื่อความหมายในระดับต่าง ๆ การสื่อภาพ และการสื่ออารมณ์ที่กวีประสงค์

ดังนั้น การสรรคำจึงมีลักษณะหลากหลาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกวีหรือผู้แต่ง การสรรคำมีปรากฏทั้งในงานร้อยกรองและร้อยแก้ว

¹ แหล่งเดิม. หน้า 89.

ตามขนบวรรณศิลป์ไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากขนบวรรณศิลป์ของวรรณคดีบาลีและสันสกฤต การเลือกสรรคำของกวีมาใช้ในบทประพันธ์นั้นว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะรูปและเสียงของคำที่นำมาใช้มีส่วนสัมพันธ์กับการสร้างความงามและอารมณ์สะท้อนใจแก่บทประพันธ์¹

การสรรคำจึงเป็นศิลปะในการเลือกเฟ้นถ้อยคำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการสื่อสาร จากการศึกษาทวินิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย พบว่า ยุวกวีพยายามสรรคำมาใช้ในบทกวีได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านเสียงและความหมายทำให้การสื่อแนวคิดประสบความสำเร็จกระตุ้นผู้อ่านให้เกิดความคิดร่วมได้ โดยเฉพาะปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่ยุวกวีนำเสนอเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านให้หันมาช่วยกันจรรโลงสังคมด้วยคุณธรรม โดยยุวกวีพยายามถ่ายทอดและนำเสนออย่างชัดเจนผ่านการเลือกสรรถ้อยคำใช้ในการบรรยายให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาอย่างถ่องแท้ ได้รับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้อ่าน ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะการเลือกสรรคำได้ 2 ประการได้แก่

4.2.3.1 การสรรคำเพื่อนำเสนอภาพปัญหาสังคม

4.2.3.2 การสรรคำเพื่อกระตุ้นแนวคิดเชิงคุณธรรม

4.2.3.1 การสรรคำเพื่อนำเสนอภาพปัญหาสังคม

ถ้อยคำที่ยุวกวีเลือกสรรมาใช้ในการนำเสนอภาพปัญหาสังคมมีทั้งที่เป็นคำนาม คำกริยา และกริยาวิเศษณ์ ซึ่งช่วยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการทารุณ การเอารัดเอาเปรียบ การหลอกลวง และการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่าง ๆ ทั้งจากกิเลสตัณหาและความโลภในจิตใจซึ่งมนุษย์กระทำต่อเพื่อนมนุษย์อย่างโหดร้าย ยุวกวียังใช้คำวิเศษณ์และวิเศษณ์วิลี เพื่อบรรยายความทุกข์ และความเจ็บปวดทรมานของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาสังคม ดังตัวอย่าง

¹ สุจิตรา จงสถิตยวัฒน์. (2549). เจิมจันทร์กั้งสดาล : ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย. หน้า 13-14.

ปณิธานกวี

เสียง “สัตว์คน” ก็เช่นหมาบ้าอำนาจ
 ธรรมชาติกล้ำกลืนอย่างขึ้นขม
 แบกรับความทรมานโคกโลกโสมม
 เสียงซากปรตตรอมตรมระงมไพร
 ละเลงเพลงเงินตราฆ่าน้องพี่
 ล้นศักดิ์ศรีสรวงเช่นความเป็นใหญ่
 เปลือกวัตถุเป็นกรอบครอบจิตใจ
 นิยมใช้บอกค่าราคาคน

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

บทกวีชื่อ **ปณิธานกวี** ในตัวอย่างข้างต้นนี้ เติมนด้วยการเลือกใช้คำกริยาและกริยาวลี เพื่อแสดงภาพการกระทำของมนุษย์ที่เป็นปัญหาสังคม ได้แก่ “เช่นหมา” “บ้าอำนาจ” “ฆ่า” “สรวงเช่น ความเป็นใหญ่” “ครอบจิตใจ” “บอกค่าราคาคน” สะท้อนปัญหาสังคมที่เกิดจากความโลภและความ ลุ่มหลงในลาภยศเงินทอง จนทำร้ายผู้อื่นให้ทุกข์ร้อน ซึ่งยุวกวีเลือกใช้คำบรรยายความทุกข์ร้อนของ ผู้คนในสังคมและโลก ได้แก่ “กล้ำกลืน” “ขึ้นขม” “แบกรับความทรมาน” “โลกโสมม” “ตรอมตรม” ทำให้ ผู้อ่านเห็นภาพผลกระทบจากการกระทำของคนโลภว่าได้ทำร้ายเพื่อนมนุษย์และสังคม เป็นการสร้าง จิตสำนึกของผู้อ่านให้เข้าใจถึงการกระทำของตนเองว่ามีผลสร้างความทุกข์ร้อนให้ผู้อื่นได้หากจิตใจไร้ ซึ่งคุณธรรม

ความงามของความลวง

ก่อนยึดมั่นในความลวงเป็นที่ตั้ง
 แล้วฉาบหน้า – ฉาบหลังให้ดังเด่น
 เปื้อน – ทับ – กลบ – ลบ – บิด – บิด – ซ่อนเร้น
 ให้โลกเห็นเพียงความงามที่ “ลวง” – จริง

กิตติคุณ คัมภีรานนท์²

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บทกวีนิพนธ์ของเชษฐภัทร วิสัยจร*. หน้า 48

² กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคัมภีรานนท์*. หน้า 77

บทกวีชื่อ **ความงามของความหลง** นี้ ยุวกวีเลือกใช้กริยาแสดงอาการปกปิดความจริงของคนในวรรณกรรม ได้แก่ “เนียน” “ทับ” “กลบ” “ลบ” “ปิด” “ปิด” “ซ่อนเร้น” เพื่อสะท้อนการกระทำของคนในสังคมที่มักใส่หน้ากากเข้าหากัน ไร้ซึ่งความจริงใจ ยุวกวีมีความสามารถในการเลือกใช้คำที่ให้ความหมายใกล้เคียงกันหลายคำมาใช้ร่วมกัน ทุกคำมีความหมายเกี่ยวกับการปิดบังซ่อนเร้นทั้งสิ้น อีกทั้งยังให้เสียงสัมผัสในด้วย ซึ่งนอกจากจะให้เสียงที่ไพเราะแล้ว ยังเป็นการเน้นย้ำการกระทำของมนุษย์ที่ทำทุกวิถีทางที่จะปกปิดซ่อนเร้นความจริงที่ไม่พึงปรารถนาของตน แล้วสร้างความงามที่หลอกลวงขึ้นปิดบังตัวตนที่แท้จริง สะท้อนสภาพสังคมที่คนไม่มีความจริงใจต่อกัน

รถประจำทาง

ธรรมชาติสั่งตั้งทุกสิ่งตั้ง
มือหยั่งสายตาวาฬลั้งเผลอ
สอดคิ้วักตักดวงลัวงเธอ
บิบบิ้นเคลิ้มเพื่อละเมอครวญ

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

ในบทกวีชื่อ **รถประจำทาง** ข้างต้นนี้ ยุวกวีเลือกใช้คำกริยาที่แสดงภาพการลวนลามหญิงสาว ได้แก่ “สอด” “คิ้วัก” “ตักดวง” “ลัวง” “บิบบิ้น” “เคลิ้ม” ภาพการกระทำอนาจารต่อหญิงสาวบนรถประจำทางนี้สะท้อนภาพสังคมได้ว่า ในปัจจุบันปัญหาการลวนลามและละเมิดทางเพศเกิดขึ้นได้แม้บนรถประจำทางอันเป็นที่สาธารณะ อีกทั้งยังสะท้อนถึงสภาพจิตใจของคนในสังคมที่ไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะในบทกวีนี้ไม่ได้บอกว่ามีใครลุกขึ้นมาช่วยเหลือหญิงสาว เป็นสภาพสังคมที่เป็นปัจเจก คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครสนใจใคร ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาสังคมปัจจุบันที่ถูกละเลย ด้วยการเลือกใช้คำที่แสดงภาพชัดเจนพร้อมทั้งสื่อแนบดำเนินสังคม

สำนักงาน (3) : หญิงสาว

เธอสู้นและไม่เกียงเลียงงานหนัก
ไบสมัครก็ส่งไปตั้งหลายที่
ตอบมาบ้างไหม ไม่เห็นมี
โลกนี้ต้องการปริญญา

¹ กฤตย์ดิศร กรเทศกมล.(2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 48.

และโลกนี้ต้องการทรมานมนุษย์
ยื้อยุดจุดเธอจนตา
เฝ้าปิ่นคืบกระดืบคลานสรวรยา
ก็ถูกถีบตกลงมาจนชาชิน

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

จากบทกวี **สำนักงาน (3) : หญิงสาว** ยุวกวีสะท้อนภาพการดิ้นรนหางานของหญิงสาว ภายใต้สภาพสังคมที่ให้ความสำคัญกับปริญญามากกว่าความสามารถและความตั้งใจจริงของคน ยุวกวีสรรคำมาใช้เพื่อบรรยายความโหดร้ายของสังคมที่ทำร้ายหญิงสาวอย่างไม่ปราณี ได้แก่ “ทรมาน” “ยื้อยุดจุด” “ถีบตกลงมา” แม้ว่าเธอจะ “เฝ้าปิ่นคืบกระดืบคลาน” สักเพียงใดก็ไม่มีประโยชน์ เป็นการสะท้อนภาพปัญหาสังคมในด้านการให้โอกาสคนและการตัดสินคุณค่าของคนในยุคปัจจุบันได้ดี

4.2.3.2 การสรรคำเพื่อกระตุ้นแนวคิดเชิงคุณธรรม

การสรรคำเพื่อกระตุ้นแนวคิดเชิงคุณธรรม เป็นการสรรคำที่แสดงเจตนารมณ์ในการสร้างสรรค์สังคม เรียกร้อง วิงวอน หรือโน้มน้าวใจผู้อ่านให้เกิดการจรรโลงสังคม อันเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกด้านบวกในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากการศึกษาวินิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย พบว่ามีการสรรคำเพื่อแสดงแนวคิดเชิงคุณธรรมของยุวกวีเอง เป็นการแสดงปณิธานและจุดมุ่งหมายที่จะจรรโลงโลกและสังคม ดังตัวอย่าง

ปณิธานกวี

จะอดทนคนเกลียดเหยียดหยามหมิ่น
หมายดับสิ้นคนบาปความหยาบกร้าน
จะยอมเสียสละพระนิรพาล
เพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านถ้อยคำ

เชษฐภัทร วิสัยจร²

¹ แหล่งเดิม. หน้า 73.

² เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บทกวีเยาวชนรางวัลไฟฟ้า*. หน้า 48

ฝนปรายดอกไม้โปรย

โปรดเงยหูสดับฟังเสียงคนบ้า
ข้าพเจ้าร้องเพรียกหาทิพย์หนไหนด
 หยาดประกายดวงพุดตกแดนใด
ข้าขอไปกู้เจ้าเฝ้าประโลม

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

จะเห็นว่า ยุวกวีเลือกใช้คำแสดงแนวคิดเชิงคุณธรรมของตนเองด้วยการแสดงปณิธานอย่างแน่วแน่ โดยยุวกวีใช้คำเพื่อบ่งบอกถึงการกระทำที่ตนเองจะทำ ได้แก่ “จะอดทน” “หมายด้นสิ้น” “จะยอมเสียสละ” “เพื่อถ่ายทอด” “ข้าขอไปกู้เจ้า” และการเลือกใช้คำวิงวอนให้ผู้อ่านรับฟังปณิธานของตน ได้แก่ “โปรด” แสดงให้เห็นว่ายุวกวีต้องการประกาศให้ผู้อ่านรับรู้ถึงเจตนารมณ์ในการจรรโลงสังคมของตน เป็นการกระตุ้นผู้อ่านทางอ้อมผ่านตัวอย่างการประกาศเจตนารมณ์ของยุวกวีเอง

เมื่อแสดงความมุ่งหมายของตนเองแล้ว ยุวกวียังได้แสดงให้เห็นว่าทุกคนในสังคมต่างมีความสำคัญที่จะทำให้สังคมสงบสุข จึงมีการเลือกใช้คำกระตุ้นแนวคิดเชิงคุณธรรมเพื่อเรียกร้องคุณธรรมจากผู้อ่านและบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ดังตัวอย่าง

ดอกไม้จะบาน

จะสุ่มพินก่อไฟให้โชนฝน
 เพื่อชีวิตคืนวันอันแสนหวาน
ให้หนุ่มสาวกรุยทางสร้างปณิธาน
 สู้ตำนาน “ความรู้ คู่ความดี”

เชษฐภัทร วิสัยจร²

เรียนท่านประธานาธิบดี

นะ ท่านประธานาธิบดีที่เคารพ
โปรดลองทบทวนถึงซึ่งปัญหา
แล้วตรองผลเหตุเดิมเมตตา
เพื่อเลิกละอวิชาอารยชน

เชษฐภัทร วิสัยจร³

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 139

² เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บนหมอนรองรางรถไฟฟ้า*. หน้า 104

³ แหล่งเดิม. หน้า 134

สมัย (สามัญ) = สวรรค์โสมม

ณ ขณะเสี่ยงรำให้แห่งความงาม

ขอเราจงกู่ถามสมานสมัคร

กู่ชีวีแห่งความงาม แห่งความรัก

พร้อมพริกสมัครแมนกู่แดนเรา

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

ยุวกวีใช้คำเพื่อเรียกร่องเชิญชวนให้บุคคลต่าง ๆ ในสังคมออกมาสร้างสรรค์สังคมส่วนรวม ได้แก่ “โปรด” ในบทกวีชื่อ **เรียนท่านประธานาธิบดี** ซึ่งเป็นการใช้คำโน้มน้าวและชักชวนโดยตรงและแฝงนัยการตักเตือนให้บทพวนการกระทำของตนเอง พร้อมทั้งได้แนะนำสิ่งที่คุณควรปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สังคม โดยใช้คำว่า “ให้” และ “เพื่อ” เช่น “**เพื่อชีวิตคืนวันอันแสนหวาน ให้หนุ่มสาวกรุยทางสร้างปณิธาน**” ในบทกวีชื่อ **ดอกไม้จะบาน** และ “**เพื่อเลิกละอริชชา อารยชน**” จากบทกวีชื่อ **เรียนท่านประธานาธิบดี** อีกทั้งยังใช้คำเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านอย่างมีพลัง ด้วยการใช้คำที่แสดงปณิธานเชิงอุดมคติ ในบทกวีที่ชื่อ **สมัย (สามัญ) = สวรรค์โสมม** ได้แก่ “ขอเราจง” “กู่ชีวี” และ “พร้อมพริก” แม้จะเป็นคำแสดงถึงอุดมคติแต่สามารถกระตุ้นความคิดจิตสำนึกในเชิงคุณธรรมได้อย่างหนักแน่นและมีพลังด้วยน้ำเสียงที่ยุวกวีสื่อออกมา

4.3 การใช้ความเปรียบเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

กลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งที่กวีมักใช้ในการแต่งบทกวีเพื่อสื่อความหมายให้ชัดเจนและเกิดภาพขึ้นในใจผู้อ่าน คือ การใช้ความเปรียบ ญานดา อรุณเวช ได้อธิบายความหมายของความเปรียบไว้ดังนี้

“ความเปรียบ” หมายถึง การสื่อความหมายของคำหรือการถ่ายทอดความคิดของผู้แต่ง โดยนำเอาสิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่งมาเปรียบกับสิ่งอื่น เรื่องอื่นเพื่อสร้างความเข้าใจหรือสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และเข้าถึงอารมณ์ของผู้แต่งได้อย่างเต็มที่ กล่าวได้ว่า ความเปรียบทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพที่ผู้แต่งต้องการกล่าวถึงได้แจ่มชัด และกว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าคำอธิบายธรรมดา เพราะความเปรียบเป็นข้อความที่แนะนำความหมายให้ผู้อ่านใช้ความคิดจินตนาการและประสบการณ์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ความเปรียบจึงเป็นกลวิธีที่กวีใช้เร้าความรู้สึกของ

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 137

ผู้อ่านให้เกิดความสนใจที่จะตีความ ตลอดจนมีอารมณ์ร่วมไปกับบทประพันธ์ดังกล่าวตามที่กวีต้องการ¹

จากความหมายของความเปรียบข้างต้นจะเห็นว่า ความเปรียบ เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่กวีนิยมใช้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเห็นภาพที่ชัดเจนแก่ผู้อ่าน มีความหมายเช่นเดียวกับภาพพจน์ ดังที่พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายไว้ดังนี้

ภาพพจน์ กลวิธีอันเป็นศิลปะของการใช้ภาษา สำนวนในการพูด หรือการแต่งหนังสือ โดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่ง แต่ให้มีความหมายไปถึงอีกสิ่งหนึ่ง มีความมุ่งหมายเพื่อเพิ่มอรรถรสให้แก่ข้อความนั้น ๆ

นักวรรณคดีกล่าวว่า แม้รูปแบบของภาพพจน์จะแยกออกไปได้อีกหลากหลายแต่ก็มีลักษณะหนึ่งซึ่งตรงกัน คือการสัมพันธ์สิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่ง²

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาภาพพจน์ในฐานะที่เป็นความเปรียบอย่างหนึ่ง โดยแบ่งตามจุดมุ่งหมายของกวีเป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้ 7 ประการดังนี้

- 4.3.1 การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนab้านเมือง
- 4.3.2 การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนาธรรมชาติ
- 4.3.3 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพสังคมเมือง
- 4.3.4 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพคนในเมืองกรุง
- 4.3.5 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงหลักประชาธิปไตย
- 4.3.6 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความดีงามของพระพุทธศาสนา
- 4.3.7 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความแตกต่างของคนในสังคม

4.3.1 การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนab้านเมือง

ยุคกวีใช้ความเปรียบเพื่อบรรยายภาพความงดงามของบ้านเมืองตามชนบ คือ เปรียบบ้านเมืองงดงามเช่นเดียวกับสรวงสวรรค์ โวหารที่พบมากที่สุดในการพรรณนab้านเมืองคือ อุปมา ดังนี้

¹ ญาดา อารุณเวช. (2526). *ความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง*. หน้า 5.

² ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. หน้า 357.

ปกครณัมตำนาน

นคราเตบใหญ่ร่มเย็น เพียบพลพางเพ็ญ
 ยุคทองผองภัยไปมี
ปานวาดปราศไรไฟรี ดุจทิพย์ธานี
 ล่มฟ้าลงมาแรมดิน
 ธีรภัทร เจริญสุข¹

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ายุวกวีได้เปรียบเทียบความสวยงามและความสงบร่มเย็นของเมืองว่างดงามราวกับภาพวาด “ปานวาดปราศไรไฟรี” เป็นดุจ “ทิพย์ธานี” คือเมืองสวรรค์ที่ลอยลงมาบนพื้นดิน เป็นการบรรยายภาพความสงบสุขและความสวยงามของเมืองได้อย่างเห็นภาพอันเป็นผลมาจากการปกครองบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของกษัตริย์

4.3.2 การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนาธรรมชาติ

ยุวกวีสื่อแนวคิดเกี่ยวกับสังคมโดยใช้ความเปรียบที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้ความเปรียบเกี่ยวกับการพรรณนาภาพธรรมชาติที่สวยงามเพื่อสื่อแนวคิดทางสังคม ดังตัวอย่าง

เสียงร้องไห้แห่งสายหมอก

ไอละอองเย็นฉ่ำริน
 เกิด ณ รอยต่อแห่งคั่นราตรีฝัน
 กับปฐมบทแห่งทิววัน
ดั่งมานานั่นช่วงเวลา

.....
 เมื่อมาายเป็นใหญ่
 ธรรมชาติไซ้ร้ก็แค่สิ่งกักขังพะ
 ึ่งเงาเหลวลวงล่องวาระ
 ไร่ราคาปราศผัสสะแห่งทุนนิยม

กิตติคุณ คัมภีรานนท์²

¹ ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). *พงศาวดารพิภพ*. หน้า 40

² กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 132 - 133

ยุวกวีเปรียบเทียบความงามของไอละอองของหมอกในยามเช้าว่า เป็นดัง “ม่านกันช่วงเวลา” ทำให้เห็นภาพของหมอกที่บางละเอียดอ่อน เป็นเครื่องกันช่วงเวลาระหว่างกลางคืนและกลางวัน เพราะหมอกจะเกิดในยามเช้าตรู่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เมื่อสายแดดส่องก็จะจางหายไป เป็นการเปรียบเทียบที่เห็นภาพและให้ความรู้สึกอ่อนนุ่มละเอียดอ่อนได้ดี สะท้อนให้เห็นถึงสุนทรียภาพของยุวกวี ซึ่งยุวกวีใช้สื่อความหมายว่าแม้ความงามของธรรมชาติจะมีมากเพียงใดย่อมพ่ายแพ้ต่อทุนนิยมคือระบบที่ใช้เงินเป็นใหญ่ เมื่อธรรมชาติเป็นสิ่งไม่มีราคาก็เท่ากับเป็นสิ่งไร้ประโยชน์

สมัยซึ่งดอกไม้ในหัวใจ ไปมี

ดาราประดับฟ้า	ฟากพูน ราตรี
ดั่งเกล็ดแก้วร้าวรุจี	ไปส่อง
พร่างกะพริบสกาไหว	ดั่งครวลง
พิศมองร้าวใจร้าว	โศกา อาดูร
	กิติคุณ คัมภีรานนท์ ¹

ในตัวอย่างข้างต้นยุวกวีเปรียบเทียบภาพธรรมชาติในยามที่โศกเศร้าว่า “ดาว” เป็นเหมือนเกล็ดแก้วมณีที่แตกร้าวไม่อาจส่องแสง ที่มองเห็นเป็นแสงกะพริบพร่าจึงเป็นเพียงเศษแก้วมณีที่แตกกระจัดกระจายอยู่ทั่วท้องฟ้า ทำให้เมื่อมองดูแล้วเกิดความโศกเศร้าที่รวดร้าวยิ่งนัก นับเป็นการใช้ภาพพจน์แบบอุปมาที่น่าสนใจ เนื่องจากยุวกวีเปรียบเทียบความงดงามของธรรมชาติ คือ “ดาว” กับอารมณ์ความรู้สึกในด้านลบ ซึ่งพบไม่บ่อยนัก นับเป็นการใช้ภาพพจน์อุปมาที่แปลกใหม่น่าสนใจ

4.3.3 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพสังคมเมือง

สภาพสังคมเมืองในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลง ยุวกวีได้ใช้ความเปรียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม ดังนี้

¹ แหล่งเดิม. หน้า 79

วิมานเมือง

หลายกัลป์จบวันนี้
โทษทวียังทบทวน
แม้ร้างวิมานบน
แต่เกลื่อนกล่นวิมานเมือง

กัมปนาท แสงทอง¹

หุ่นฟาง

แน่นขนัดคนยัดเยียด
ต่างเบียดเสียดกันเข้าไป
ลัดฟ้าที่กว้างใหญ่
บนรางคู่ที่ทอดยาว
วิมานมีให้เลือก
ในลำเอือกด้วยไอนาว
บ้างนั่งบ้างเกาะราว
บ้างจ่อจอกับจอสี
เจียบเหงาเคล้าเจียบงัน
ร้างชีวันบนลำนี
ปราศไหวโคลเคลื่อนที่
เจ้าหุ่นฟาง ณ กลางนา

กัมปนาท แสงทอง²

ยุวกวีใช้คำต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับเมืองและสังคมเมือง ได้แก่ “วิมานเมือง” “วิมาน” และ “นา” เพื่อแสดงนัยถึงความกว้างขวาง และสภาพการอาศัยอยู่ของคน โดยการใช้คำว่า “วิมานเมือง” ในบทกวีชื่อ **วิมานเมือง** ยุวกวีมีน้ำเสียงเชิงประชดเสียดสีแสดงถึงความสวยงามของเมืองว่าเป็นราวกับวิมานแต่คนในวิมานเมืองกลับมีสภาพไร้อัจฉริยะ เต็มไปด้วยสิ่งโสโครกที่เป็น “โทษทวี” “วิมานเมือง” จึงเป็นวิมานที่เต็มไปด้วยความเสื่อม เป็นการสื่อความหมายในเชิงประชดเสียดสี นอกจากนี้ยุวกวีใช้คำ

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. หน้า 73

² แหล่งเดิม. หน้า 74

ว่า “วิมาน” และ “นา” ในบทกวีชื่อ **หุนฟาง** เพื่อสื่อถึงความมั่งคั่งสะดวกสบายของบ้านเมืองในที่นี่ คือสังคมเมือง วิมานที่ยูกวีใช้ หมายถึง รถไฟฟ้า แต่ในวิมานแห่งนี้ทุกคนต่างไม่สนใจซึ่งกันและกัน สะท้อนความละเลยและไม่ใส่ใจต่อเพื่อนมนุษย์ของคนในสังคมเป็นภาพสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ ซึ่งยูกวีเรียกคนในสังคมว่า “หุนฟาง” ที่อยู่กลาง “นา” คือสังคมที่เว้งว่างเปล่าเปลี่ยว ไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

มนุษย์กลางป่าคน

อาจต่างทางกายภาพ

บนระนาบของความเป็น –

คนทั่วที่พบเห็น

กลางสังคมปัจจุบัน

เหมือนบ้า แต่ไม่บ้า

เพราะตัวข้านี้มีฝัน –

ที่ต่างจากสามัญ

แต่รังสรรค์บนความจริง

ท่ามกลางป่าคอนกรีต

มีเส้นขีดแห่งสรรพสิ่ง

ข้าเลือกจะทอดทิ้ง

ทางที่วิ่งไปสู่ตม

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

ในบทกวีชื่อ **มนุษย์กลางป่าคน** ยูกวีใช้คำว่า “ป่าคอนกรีต” เพื่อแสดงนัยถึงสังคมเมืองที่ประกอบด้วยอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ทันสมัย และสื่อทัศนคติเชิงลบว่าเป็นสังคมที่ไร้หัวใจ ความแห้งแล้งไร้ใจ และประกอบด้วยสิ่งเลื่อมโทรมต่าง ๆ จากข้อบทยจะสามารถตีความได้ว่า ยูกวีให้ความหมายของคำว่า “มนุษย์” ไว้ต่างจาก “คน” ซึ่งหมายถึงประชากรส่วนใหญ่ในสังคม ที่ยูกวีเรียกว่า “ป่าคน” ที่ปัจจุบันต่างเดินไปในทางเลื่อมโดยไม่รู้ตัว และผู้ที่เรียกว่า “มนุษย์” คือ ผู้ที่ละทิ้งหนทางที่จะไปสู่ความเลื่อมนั้น ดังนั้นผู้ที่อยู่ในสังคมเมืองจึงต้องเลือกทางดำเนินชีวิตให้ดี

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 70

กรมชมกรุง

<u>หวานหวังไว้กลับว่าง</u>	<u>นาหวัง</u>
<u>รายรอบล้นกรงช้าง</u>	<u>เช่นเขี้ยว</u>
<u>คลื่นคนประดาประดัง</u>	<u>ขันแข่ง</u>
<u>เราต่างเป็นเฟื่องเสี้ยว</u>	<u>เพื่อสร้างศิริไลซ์</u>
	<u>กัมปนาท แสงทอง¹</u>

บทกวีข้างต้นเป็นบทกวีที่สื่อภาพลักษณ์สังคมเมืองได้อย่างชัดเจน ยุวกวีนำเสนอแนวคิดด้านลบเกี่ยวกับสังคมเมืองที่ทุกคนต้องดิ้นรนแข่งขันกัน ยุวกวีเปรียบเทียบความหวังของคนที่มาทำงานในเมืองเป็น “ข้าว” ที่คนเหล่านั้นตั้งใจจะหวานเพื่อให้เกิดผลตามที่ตั้งใจแต่กลับไร้ผล เพราะเมืองไม่ใช่ “นา” ที่จะหวานหวังได้ แต่เมืองคือ “กรง” ที่ขังเราไว้ ผู้คนต่างแข่งขันกันทำมาหากิน ยุวกวีเปรียบคนที่เข้ามาทำงานว่าเป็นเพียง “เฟื่องเสี้ยว” ที่ช่วยสร้างความเจริญเติบโตให้แก่เมืองเท่านั้น สะท้อนสภาพที่ต่ำต้อยของชนชั้นแรงงาน เป็นการใช้ความเปรียบสื่อความหมายและแนวคิดได้ชัดเจน

4.3.4 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพคนในเมืองกรุง

ในกวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยนี้มีการใช้ความเปรียบอีกประการหนึ่งที่พบมากได้แก่ การเปรียบคนในสังคมเมืองกรุง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเพื่อสื่อภาพคนในด้านลบ ดังนี้

หุ่นฟาง

เจียบเหงาเคล้ำเจียบงัน
 ร้างชีวันบนลำนี
 ปราศไหวโคลเคลือนที่
 เจ้าหุ่นฟาง ณ กลางนา
 สัญญาณสถานี
 หุ่นกลับมีชีพขึ้นมา
 วังกรูตรงหน้า
 บานประตูหมู่บ้าน

กัมปนาท แสงทอง²

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. หน้า 70

² *แหล่งเดิม*. หน้า 74

อาคาร

เมื่อหุ่นยนต์ตอกเสาเข้ากลางดิน
หุ่นคนก็เริ่มเดินตราบสิ้นชัย

กฤตย์ดิศร กรเทศกมล¹

สวรรค์ชั้นใจ

ถึงที่หมายกลายเป็นเครื่องจักร
มีผอนพักลุยงานเบิกบานบ้า
เขาแขวนเงินเดินล่อล่อตา
ยิ่งเห็นโลกไขว่คว้ามาเต็มเต็ม

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

จากตัวอย่างข้างต้น ยุวกวีต้องการจะสื่อถึงวิถีชีวิตของคนเมืองที่ต้องใช้ชีวิตบนความรีบเร่ง และการไขว่คว้าหาเงินทอง จนคนกลายเป็นคนไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่มีชีวิตชีวา ยุวกวีจึงใช้ภาพพจน์ อุปลักษณ์เปรียบเทียบคนในสังคมเมืองว่าเป็น “หุ่นฟาง” “หุ่นยนต์” และ “เครื่องจักร” ซึ่งไม่มีชีวิต ไม่มีอิสระ ต้องดำเนินตามคำสั่งหรือเครื่องยนต์

ปณิธานกวี

เสียง “สัตว์คน” ก็เข่นฆ่าบ้าอำนาจ
ธรรมชาติกล้ำกลืนอย่างขื่นขม
แบกรับความทรมานโคกโลกโสมม
เสียงซากปรตตรอมตรมระงมไพร

เชษฐภัทร วิสัยจร³

¹ กฤตย์ดิศร กรเทศกมล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 56.

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2549). *แห่งห้วงกृतยัสสมัย*. หน้า 65

³ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บนหมอนรองรางรถไฟฟ้า*. หน้า 48

ห้องนอน

ผีเสื้อน้อยคล้อยร่วงอย่างเสียหลัก

ร่วงติดกับดักกริ้วยากไย

แมงมุมเมืองลีลามาร่วงไว

ขวัญเจ้าจึงลอยไกลหลงในกรุง

กฤตยัตติศร กรเกษตรกมล¹

ยุวกวีใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบคนต่าง ๆ ในสังคมเมือง ได้แก่ “สัตว์คน” เพื่อตำหนิคนที่ลุ่มหลงในกิเลสทำชั่ว เอาจริงเขาเปรียบและคอยทำร้ายคนอื่นในสังคมในบท **ปณิธาน กวี** เช่นเดียวกับคำว่า “แมงมุมเมือง” เพื่อสื่อถึงกลุ่มคนในสังคมที่คอยจ้องเอาจริงเขาเปรียบคนอื่น หลอกลวงคนที่อ่อนแอกว่า ซึ่งยุวกวีใช้อุปลักษณ์ว่า “ผีเสื้อน้อย” ให้ติดกับดักและทำร้ายอย่างเลือดเย็น นับว่ายุวกวีมีการเลือกใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ในการสื่อถึงบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่แตกต่างสถานะ กันได้อย่างดี ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นแนวคิดของผู้อ่านให้ตระหนักถึงสังคมที่เปี่ยมด้วยความโหดร้ายและ เสื่อมทราม อันจะนำไปสู่แนวความคิดการจรรโลงสังคมต่อไป

4.3.5 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงหลักประชาธิปไตย

แนวคิดหนึ่งที่ยุวกวีแสดงออกอย่างน่าสนใจคือ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งยุวกวีแสดง เจตนาในการสืบทอดระบอบการปกครองนี้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็แสดงออกในเชิงกระตุ้นให้ผู้คน ในสังคมมาร่วมกันรักษาและสืบทอดการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการให้ความเปรียบที่ กระตือรือร้นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ดังนี้

สายเลือดวีรชน

สายเลือดวีรชน

คือสายฝนชลอมริน

ชุ่มชื้นอิมผืนดิน

เปี่ยมด้วยรักและศักดิ์ศรี

เพาะกล้าจนแตกก้าน

บ่มวันวารเนิ่นนานปี

เพื่อพร้อมกายยอมพลี

เป็นฟันไฟลูกไหม้แดง

¹ กฤตยัตติศร กรเกษตรกมล.(2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 34.

ผ่านวันคืนล่วงไป
 จึ่งดวงไฟไม่มอดแสง
 เปลวไฟยังโชนแรง
 และโชติช่วงกลางดวงใจ

ยิ่งโหมลมพายุ
 ยิ่งปะทุขึ้นยิ่งใหญ่
 เชื้อฟืนจะเติมไฟ
 คอยเป่าปลุกให้ลุกลาม

ป่าเถื่อนและขุนเขา
 ยังรอเราฟันฝ่าข้าม
 หามุ่งจะก้าวตาม
 และหมายใจจะไขว่คว้า
 จะเฝ้าเติมเชื้อฟืน
 และหยัดยีนอย่างหาญกล้า
 สืบทอดไฟศรัทธา
 แห่งคุณค่าประชาธิปไตย

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

ดอกไม้จะบาน

ดอกไม้...ดอกไม้จะบาน
 จากชีวิตวิญญูณอันหาญกล้า
 ด้วยแสงทองส่องทางสร้างศรัทธา
 ให้เจ้าฝ่าสู้ฝนผืนทนม

.....

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 32 - 33.

จะสมุ่พินก่อไฟให้โชนผ่น
เพื่อชีวิตคืนวันอันแสนหวาน
ให้หนุ่มสาวกรุยทางสร้างปณิธาน
สู่ตำนาน “ความรู้ คู่ความดี”

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

จากตัวอย่างยูวกวีใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบเพื่อสื่อแนวคิดเกี่ยวกับการสืบทอดประชาธิปไตยอย่างชัดเจน และใช้คำเปรียบที่เป็นไปในทางเดียวกัน คือ “สายฝน” เปรียบเป็น สายเลือดวีรชน ที่จะยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยและพร้อมที่จะสืบทอดอุดมการณ์ต่อไป “ต้นกล้า” เปรียบเป็น คนรุ่นใหม่ คนยุคปัจจุบันที่จะสืบทอดอุดมการณ์ประชาธิปไตย “ลมพายุ” “ลม” “ป่าเถื่อน” “ขุนเขา” เปรียบเป็น อุปสรรค การเดินทางที่มีความยากลำบาก “พิน” เปรียบเป็นการกระตุ้น และการเผยแพร่แนวคิดประชาธิปไตย ซึ่งยูวกวีมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้นำที่นั่น และ “ไฟ” “ดวงไฟ” “ไฟศรัทธา” เปรียบเป็น ศรัทธาและการยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย นับว่ายูวกวีสามารถสืบทอดกลวิธีการเปรียบเทียบเกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตยจากกวียุคก่อนได้ดี แต่ยูวกวีแสดงถึงการสืบทอดอุดมการณ์มิใช่การเรียกร้องประชาธิปไตยอีกต่อไป จึงถือได้ว่าบทกวีเหล่านี้เป็น บทกวีที่สืบทอดแนวคิดจากบทกวียุคเรียกร้องประชาธิปไตย โดยใช้กลวิธีการเปรียบเทียบที่สื่อความชัดเจน

4.3.6 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความดีงามของพระพุทธศาสนา

ยูวกวีได้แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นหนทางที่จะช่วยสร้างสันติสุขให้แก่สังคมมนุษย์ได้ น้ำเสียงที่ยูวกวีถ่ายทอดเกี่ยวกับแนวคิดพุทธศาสนาส่วนใหญ่จึงเป็นการเชิญชวนให้คนในสังคมหันมาสร้างคุณธรรมในจิตใจ ผ่านการนำเสนอด้วยความเปรียบที่แสดงให้เห็นถึงความดีงามของพระพุทธศาสนา ดังนี้

สันติภาพ

ก่อความตื้นคลิ่นชามหาสมุทร
บัวผ่องผุดพลันพรางกลางสายสินธุ์
หน่อธรรมพุกษะระลึกผลที่ไอดิน
โลกจักยืนทนองของของศานติ

ธีรภัทร เจริญสุข²

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บทกวีนิพนธ์รางวัลชนะเลิศ*. หน้า 104.

² ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). *โลกนิทาน*. หน้า 98.

การเปรียบเทียบเกี่ยวกับสันติภาพที่พบได้แก่ การเปรียบเทียบความสันติเป็นบทเพลง ซึ่งยุวกวีได้นำเสนอให้เห็นว่า **ทำนองของสันติ** จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยธรรมะและความตื่นจากโมหะทั้งหลาย เป็นบทกวีที่ใช้ความเปรียบได้ดั่งงามอีกบทหนึ่ง

ดอกไม้แห่งจักรวาล

ดอกไม้แห่งจักรวาล

คือธรรมทานอมตะล่วง
โปรยทานทิพย์แก่ฉันและบันดง-
วิญญานอันเลอสรวงแก่ผองชน

ดอกไม้แห่งจักรวาล

ทิพย์ทานพุทธองค์ทรงโปรยหยิบ
สถิตหล้ามาตุภูมิพร่างกะพริบ
ลิปลิปเปล่งแสงแสงแห่งธรรม

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

สมัยซึ่งดอกไม้ในหัวใจ ไปมา

วัดถูกร่ำวิญญานดอกไม้
ความดีงามเพียงแค่ว่า
ดวงทราบนั่งสัตรีประเสริฐ
มีคู่ควรข้างกรีน

ในใจ สลายแล

สิ่งเหลว

สารเหลว

ฉิบหาย ดอกทมิฬ

กิตติคุณ คัมภีรานนท์²

ยุวกวีเปรียบเทียบ “พุทธธรรม” เป็นดอกไม้ที่งดงามที่พระพุทธรูปทรงโปรยประทานให้มวลมนุษย์ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่เมื่อความดีงามถูกมองว่าเป็นสิ่งเหลวไหลก็เท่ากับเป็นการทำลายดอกไม้ในใจของคน เป็นบทกวีที่ยุวกวีต้องการสื่อคุณค่าของคุณความดีและยึดมั่นในหลักพุทธธรรม ผ่านการใช้ความเปรียบแบบอุปมาอุปไมยที่งดงามและสื่อความได้ชัดเจน

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 26

² แหล่งเดิม. หน้า 80.

4.3.7 การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความแตกต่างของคนในสังคม

คนในสังคมปัจจุบันมีความแตกต่างกันโดยเฉพาะความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการกตขีเฮอร์ดเอาเปรียบของคนที่มีฐานะดีกว่า ยุวกวีใช้ความเปรียบในลักษณะที่เป็นคำตรงกันข้ามเพื่อแสดงการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ดังนี้

กวีบทเก่า

วังเวงอยู่ในท่ามกลางความอลเวง

บรรเลงเพลงฝันอันเชิดเฉือน

ชีวิตเลอะเทอะจนเลอะเลือน

โชคชะตาบิดเบือนสะเทือนอารมณ์

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

การใช้คำตรงข้ามดังตัวอย่างทำให้สื่อความหมายของบทกวีได้ชัดเจนขึ้น ได้แก่ “วังเวง – อลเวง” เป็นภาพของความผิดหวังและโดดเดี่ยว ขาดโอกาส ในท่ามกลางสังคมที่อลเวง วุ่นวาย เป็นการสื่ออารมณ์ความรู้สึกอ้างว้างไร้ความหวังเพราะโชคชะตาที่โหดร้ายได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ชีวิตของตัวละคร “เลอะเทอะ” หมายถึง ชีวิตที่ผิดไปจากที่คาดหวังไว้ ความผิดหวังและการพ่ายแพ้ “จนเลอะเลือน” คือ ถูกทอดทิ้ง ขาดโอกาส ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้ายตาม จนเกิดเป็นความเห็นใจและอยากช่วยเหลือ

ตราชมพูรู้มี

ภาพหนึ่งตริ้งตรามาตริกตาม

ล้นหนึ่งล้นหลามความกำหนด

ไร้หนึ่งล้นหลามความรันทด

หนึ่งนามเพียงความปด สลดนัก

กิตติคุณ คัมภีรานนท์²

ในบทนี้ยุวกวีใช้คำว่า “ล้นหลาม” เพื่อสื่อความหมายสองด้านที่ตรงข้ามกัน ได้แก่ ล้นหลามในความสุขสบาย กับ ล้นหลามในความรันทด การเปรียบเทียบลักษณะสองด้านเช่นนี้เป็นการย้ำความหมายของบทกวีให้สื่อความได้อย่างชัดเจนถึงความแตกต่างของคนสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีความสุข

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 49.

² กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). กวีนิพนธ์ของคนบ้า. หน้า 84

สบายอย่างไม่มีขีดกำหนด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งมีแต่ความรันทดไม่หมดสิ้น เป็นการใช้ภาพพจน์ปฏิบัติภาพ
เพื่อช่วยสร้างจิตสำนึกในการแบ่งปันเชื้ออาหารต่อกันได้อย่างดี

ใจกรุง

ที่ร้อนร้าวหนาวเหลือก็เกือบหนาว

ที่โหดร้ายทารุณก็อ่อนหวาน

ที่วกเหว่วนว้างก็นิ่งนาน

ที่ไ้บาปหยาบกว้างก็น้มนวล

ที่ขัดข้องผิดเคืองก็เคลื่อนไหว

ที่เหนียวข้นโคลนโคลก็ซุยร่วน

ที่เยอหยิ่งยศศักดิ์ก็ซึกซวน

ที่ขวยเขินเดินม้วนก็อาจอง

ที่มีดมัวสลัวไฟก็ใสสว่าง

ที่ห่อเหี่ยวเหินห่างก็ร้างหงส์

ที่คดข้องอซึ้งก็ตั้งตรง

ที่ดิ่งลัดดับลงก็เด่นแท้

ที่ขาดตกบกพร่องก็เต็มเหลือ

ที่ฟุ้งเฟ้อเหลือเฟือก็เผื่อแผ่

ที่รันทดอดสูก็ดูแล

ที่ปวกเปียกอ่อนแอก็ฟื้นแรง

กลับคืนสู่สมดุลงแห่งจักรวาล

บ่มกาลเวลาจนกล้าแกร่ง

เกาทัณฑ์ไต่ย้ากระหน่ำแทง

มีอาจด้านล้ำแดงแห่งใจกรุง

กรุงจึงยังคงงามเปี่ยมความหมาย

เด่นสง่าท่าทนายอรุณรุ่ง

ด้วยดวงมานพสานธรรมผลิบารุง

ย่อมผดุงกรุงวิสุทธิดุจวิมาน.

ปนิธาน รอดเหตุภัย¹

¹ ปนิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 100.

บทกวีข้างต้นเป็นบทกวีที่มีความโดดเด่นมากในการใช้ภาพพจน์แบบปฏิพากษ์ ยุวกวีมีความสามารถในการสรรคำที่มีความหมายขัดแย้งและตรงกันข้ามมาเข้าคู่กันได้เป็นจำนวนมาก เช่น “ไหววุ่นว้าง – นิ่งนาน” “หยาบกร้าน – นิ่มนวล” “มีดมีดสลับไฟ – ไส้กระจำง” “ดิ่งลึบดึบลง – เด่นแท้” “ขาดตกบกพร่อง – เต็มเหลือ” เป็นต้น ซึ่งแต่ละบทแต่ละวรรคเป็นการสื่อความเน้นย้ำถึงการเปลี่ยนแปลงจากด้านลบ เป็นด้านบวก ด้วยอำนาจแห่งธรรมชาติในจิตใจของคนในสังคม การใช้คำตรงข้ามเป็นจำนวนมากเช่นนี้เป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงอำนาจของพุทธธรรมในการจรรโลงสังคม บทกวีบทนี้จึงเป็นบทกวีที่กระตุ้นแนวคิดในการจรรโลงสังคมอย่างเด่นชัดที่สุด โดยเฉพาะในวรรคที่ว่า “ที่รันทดอดสูก็ดูแล ที่ปวดเปื่อยอ่อนแอก็ฟื้นแรง” เป็นวรรคที่ชี้ให้เห็นผลลัพธ์ของการช่วยเหลือกันอย่างชัดเจน เหมือนยุวกวีกำลังต้องการจะสรุปว่า หากเราต้องการจะฟื้นฟูสังคมให้งดงามดังเดิมเราจะต้องช่วยกันดูแลซึ่งกันและกันด้วยธรรมชาติในจิตใจของทุกคน

4.4 การใช้สัญลักษณ์สื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

สัญลักษณ์ (symbol) เป็นกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่งที่ใช้ปรุงแต่งบทประพันธ์ให้มีความน่าสนใจ ช่วยในการสื่อความได้ชัดเจน เห็นภาพชัดเจนขึ้น โดยการใช้ “สิ่งแทน” ดังที่ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** ได้อธิบายไว้ว่า “สิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ใช้แทน หรือเป็นตัวแทนสิ่งอื่นที่มีสมบัติบางประการร่วมกัน”¹ สัญลักษณ์จึงไม่ใช่ภาพพจน์ สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา อธิบายว่า สัญลักษณ์ก็คือภาพพจน์ที่ใช้สมมุติหรือแทนที่สื่อความหมายเฉพาะดังนี้

ส่วนคำว่า สัญลักษณ์ ในที่นี้ นำมาพิจารณาศึกษาพร้อมกับภาพพจน์ เพราะมีความสัมพันธ์กัน ภาพพจน์เป็นกลวิธีการใช้ภาษาสร้างภาพ ส่วนสัญลักษณ์เป็นกลวิธีใช้ภาพพจน์นั้นสื่อความหมายหลายระดับจาก “ภาพ” ที่สร้างจากภาษา โดยปกติสัญลักษณ์จึงมักเกิดจากภาพพจน์ที่ใช้อย่างสมมุติในงานประพันธ์ขึ้นได้ชิ้นหนึ่งหรืองานของกวีคนใดคนหนึ่ง จนภาพพจน์นั้นกลายเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายเฉพาะมากขึ้น²

สัญลักษณ์จึงเป็นกลวิธีทางภาษาอย่างประณีตที่ช่วยสร้างภาพที่ชัดเจนและลึกซึ้งแก่ใจผู้อ่าน ทำให้การนำเสนอสารในบทประพันธ์ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาทวินพจน์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) พบการใช้สัญลักษณ์ 2 ลักษณะ ดังนี้

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. หน้า 500.

² สุจิตรา จงสถิตยวัฒนา. (2541). *หวังสร้างศิลป์นิมิตเพริศแพร้ว: การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*. หน้า 121

4.4.1 สัญลักษณ์แทนคน

4.4.2 สัญลักษณ์แทนอิสระและเสรีภาพ

4.4.1 สัญลักษณ์แทนคน

ยูวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยใช้สัญลักษณ์แทนคนในสังคมไว้หลายบท ซึ่งสื่อสถานะทางสังคมและบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างคนด้วยกันไว้หลายประการ ดังนี้

สังคมนิยมเปลือก

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

บทกวีนี้ยูวกวีใช้คำว่า “ควาย” หมายถึงคนที่เลวทราม ถูกดูหมิ่นดูแคลนจากบุคคลอื่นๆ ในสังคม หากว่าเขามีความแปลกแยกและตัดสินเขาจากภาพลักษณ์ภายนอก ซึ่งยูวกวีใช้ “ควาย” แทนบุคคลที่คิดต่าง คำว่า “ควาย” โดยปกติถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนคนโง่ และรูปลักษณ์ของควายก็ไม่สวยงาม สกปรก ยูวกวีนำสัญลักษณ์นี้มาแทนคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดนคนในสังคมส่วนใหญ่กล่าวหาว่าเป็นคนไม่รู้เรื่อง “มิเคยได้จัก ไผ่ฝักฝักฝน” และเลวทราม “สังคมกันให้ เป็นควายบัดสี ไร้ซึ่งความดี อัปรีภัยเกินทน” เพียงเพราะดูจากภาพลักษณ์ภายนอกแล้วเขาไม่เหมือนคนอื่น อาจจะเป็นการแสดงออก หรือความคิด และการกระทำที่แตกต่าง ยูวกวีต้องการจะชี้ให้เห็นว่า คนทุกคนมีความเท่าเทียมกันแม้ว่าลักษณะภายนอก หรือที่ยูวกวีใช้ในชื่อบทว่า “เปลือก”

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 85

นั้น จะไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน โดยยูวกวีได้สะท้อนภาพลักษณ์สังคมตามข้อบท คือ **สังคมนิยมเปลือก** ผ่านการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจเพื่อสื่อแนวคิดในการกระตุ้นจิตสำนึกให้คนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

วิมานเมือง

ลูกไก่กะพริบพราว
 บัณเฑาะว์กราวรั้วเดินถี่
 ครุฑกับกา
 เริงฤดีในวิมาน

กัมปนาท แสงทอง¹

ยูวกวีใช้สัญลักษณ์จากตัวบทวรรณคดีเรื่อง **กาภิกุลอนสุภาพ** คือ “ครุฑ” และ “กา” ซึ่งเป็นตัวละครที่ลุ่มหลงในเพศสขจันลิ้มความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ลอบคบชู้กัน ตัวละคร 2 ตัวนี้ยูวกวีใช้เป็นสัญลักษณ์แทนคนในสังคมปัจจุบันที่ลุ่มหลงในอบายมุขและกามตัณหา ช่วยทำให้เข้าใจตัวบทได้ดีขึ้น

อาคาร

จึงมีใครขายใครในตลาด
 ปลอ่ยโลกมาอาละวาดตวาดปล้น
 หญ้าแพรกแหลกยับอัปจน
 เพื่อดอกไม้อำพนอยู่บนพาน

กฤตยัติศร กรเทศกมล²

จากบทกวีชื่อ **อาคาร** ยูวกวีใช้สัญลักษณ์ 3 ประการเพื่อสื่อความเปรียบเทียบกับ ได้แก่ “หญ้าแพรก” แทนคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน อาจหมายถึงชนชั้นผู้ใช้แรงงาน และผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบทางชนชั้น และคำว่า “ดอกไม้” แทนคนที่มีฐานะร่ำรวย อยู่ในชนชั้นทางสังคมที่สูงกว่า และคำว่า “พาน” แทนความสุขสบาย ฐานะที่ร่ำรวย ยูวกวีใช้สัญลักษณ์ทั้งสามนี้เพื่อสื่อเปรียบเทียบกับให้เห็นช่องว่างทางสังคมที่เหลื่อมล้ำกันระหว่างคนจนและคนรวย ยูวกวีสื่อด้วยว่า คนจนหรือ “หญ้าแพรก” นั้นเป็นฐานให้คนรวย คือ “ดอกไม้” มีความสุขสบาย คืออยู่บน “พาน” ดังนั้นบทกวีนี้จึงเป็นบทกวีที่สื่อแนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการกดขี่เอารัดเอาเปรียบกันของคนในสังคมด้วย เป็นการกระตุ้นแนวคิดทางสังคมได้อย่างดี

¹ กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. หน้า 72.

² กฤตยัติศร กรเทศกมล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 56.

4.4.2 สัญลักษณ์แทนอิสระและเสรีภาพ

ยุวกวีใช้สัญลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักในการสื่อแนวคิดเรื่องอิสระและเสรีภาพ ดังนี้

อหังการพญาอินทรี

เมื่อเทพีเสรีภาพกระหายเลือด

นกพิราบก็ถูกเขียดไม่เหลือไว้

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

พิราบขาว

พิราบขาว...

เจ็บปวดรวดร้าวฉานค่า

อิสระชีวิตชีวา

ตกแตกแหลกล้าแล้ว

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

ยุวกวีใช้สัญลักษณ์ “นกพิราบ” และ “นกพิราบขาว” เพื่อแสดงแนวคิดถึงอิสระและเสรีภาพของคนในสังคมที่กำลังถูกริดรอนจากการเบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบจากสังคม ในตัวอย่างบทที่ 2 พิบราบขาว หมายถึง อิสระของคนชนบทที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเสรีเมื่ออยู่ในป่าคือชนบท แต่เมื่อมาอยู่ในสังคมเมือง นกพิราบขาวต้องพบกับจุดจบ เพราะหลงระเหิงแสงสี และ สิ่งยั่วยุต่าง ๆ

4.5 การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

เรื่องสั้น เป็นงานเขียนร้อยแก้วประเภทหนึ่งที่มีการดำเนินเรื่องกระชับ และเป็นเอกภาพ ด้งความหมายตาม พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ว่า

เรื่องเล่าบันเทิงคดีร้อยแก้ว มีความยาวตั้งแต่ประมาณ 500 คำ (ซึ่งเรียกว่าเรื่องสั้นขนาดสั้น) ไปจนถึง 15,000 คำ มักจำกัดอยู่แต่เพียงตัวละคร 2-3 ตัว ฉากเดียว และเหตุการณ์เดียว เหตุการณ์ แอลตัน โฟ นิยามเรื่องสั้นว่า ‘เรื่องเล่าร้อยแก้วขนาดสั้น ใช้เวลาอ่านอย่างตั้งใจตั้งแต่ครั้งแรกถึง 1 หรือ 2 ชั่วโมง’ เนื่องจากเรื่องสั้นมีขนาดสั้นและกระชับ เรื่องสั้นจึงมีคุณสมบัติสำคัญคือมีเอกภาพ เรื่องสั้น อาจเป็นโศกนาฏกรรม สุขนาฏกรรม หรือเรื่องเสียดสี หรือจินตนิมิต ก็ได้³

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บนหมอนรองวางรถไฟฟ้าว*. หน้า 131.

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). *ใจกรุง*. หน้า 46.

³ ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย*. หน้า 398.

จากลักษณะของเรื่องสั้นดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีลักษณะบางประการเหมือนกับลักษณะของกวีนิพนธ์สมัยใหม่ กล่าวคือ เป็นงานเขียนที่นำเสนอแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นสำคัญ และมีขนาดสั้น กระชับ ดังนั้น การนำกลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นมาใช้ในการกวีนิพนธ์จึงสามารถทำได้ ดังที่ นฤมล อินทรลักษณ์ ได้อธิบายลักษณะของการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นในกวีนิพนธ์ไว้ว่า “กลวิธีนี้คือการใช้บทกวีสืบเนื่องกันหลาย ๆ บท มีลักษณะเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันกับเรื่องสั้นหรืออัตชีวประวัติ เพียงแต่กวีใช้สำนวนภาษาเป็นร้อยกรอง ดังนั้นจึงมีบทสนทนาของตัวละครที่ทำหน้าที่ส่งผ่านเนื้อหาเรื่องราวแก่ผู้อ่าน”¹

จากการศึกษาบทกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย พบว่ากลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเป็นกลวิธีที่ยุวกวีใช้ในการนำเสนอแนวคิดหลายด้านถือเป็นกลวิธีที่มีลักษณะเด่น การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นช่วยให้การนำเสนอแนวคิดน่าติดตาม ดึงดูดใจผู้อ่านด้วยเรื่องเล่าและวิธีการดำเนินเรื่อง ประกอบกับความมั่งคั่งของการใช้เสียงเสนาะตามรูปแบบของบทกวี ทำให้การสื่อแนวคิดประสบความสำเร็จ ดังนี้

เรียงเบอร์

บาทเดียวบาทเดียวครบถ้วน
เอาไปแบ่งค์พันอันอุ่น
ต้องทอนเสียมากกว่าทุน
ท่านผู้ใจบุญเมตตา
รับเอะหนูน้อยทั้งสาม
ถึงยามเลิกตั้งครั้งหน้า
เบอร์เรียงเคียงกันช่วยกา
สองสามสี่ห้าช่วยที่

กัมปนาท แสงทอง²

ในตัวอย่างบทกวี **เรียงเบอร์** ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเรื่องการซื้อเสียงการเลือกตั้งโดยใช้กลวิธีเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้น คือ กำหนดให้มีตัวละครสนทนาโต้ตอบกัน ได้แก่ นักการเมืองซื้อเรียงเบอร์กับเด็กชายเรียงเบอร์ เพื่อเล่นคำในตอนท้ายเรื่องคือยุวกวีนำคำว่าเรียงเบอร์มาสลับที่กันได้คำว่า “เบอร์เรียง” เพื่อสื่อถึงการทุจริตการเลือกตั้งซึ่งตัวละครนักการเมืองกล่าวว่า “เบอร์เรียงเคียงกันช่วยกา สองสามสี่

¹ นฤมล อินทรลักษณ์. (2545). วรรณศิลป์ในการนำเสนอภาพลักษณ์สังคมเมืองในกวีนิพนธ์ของไพโรจน์ ไขว่ถาม. หน้า 83.

² กัมปนาท แสงทอง. (2549). แรมเรือน. 37 หน้า .

ห้าชวดยี่” เป็นบทกวีที่ใช้กลวิธีแบบเรื่องสั้นเพื่อเล่าเรื่องและสื่อแนวความคิดการทุจริตเลือกตั้งได้น่าสนใจ และชัดเจน แฝงนัยการเปรียบเทียบว่าการเลือกตั้งก็เหมือนกับการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ยากจะถูกรางวัล เปรียบกับการเลือกตั้งว่าการจะได้คนดีมาบริหารประเทศก็ยากเช่นเดียวกัน

ณ ยามแดดแผดเผา มีหมาเขลาผู้ชำเราโลก

ว่าแล้วจึงตีตัวไปทัวรนอก
“ไปสำรวจเกล็ดหิมะสักหน่อยไหม?
ไปเมืองนอก ไปหายใจให้เป็นไอ
อยู่เมืองไทยไม่ไหวแล้วน้องแก้วเอ๋ย!”

.....
ณ เมืองนอก อากาศปราศลมพลิว
“ให้แสบผิวแทบร้องน้องแก้วเอ๋ย...
แดดนรกหมกอากาศทุกชาติเลย
ฉะนั้นเอ๋ยเราจะไปที่ไหนดี?...”

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

ในบทกวีตัวอย่างข้างต้น ยุวกวีนำเสนอแนวคิดด้วยกลวิธีเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นอย่างชัดเจน ด้วยการใช้อุปมา มีการใช้เครื่องหมายมหัพภาคในการเปลี่ยนฉากจากประเทศไทยเป็นต่างประเทศด้วย อีกทั้งยังใช้บทสนทนาเสมือนกับกวีกำลังสนทนากับผู้อ่าน ยุวกวีใช้การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นในการนำเสนอปัญหา **ความร้อน** ของอากาศประเทศไทยเพื่อสื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันก็สามารถตีความในเชิงลึกได้ว่า ความร้อนนั้นหมายถึง ความร้อนทางใจที่ไม่มีทางหนีพ้น สีส่ผ่านตัวละครสองตัวที่พยายามเดินทางหนี ความร้อนไปต่างประเทศแต่ก็พบกับความทุกข์อยู่ดี

ลานจอดรถ

เธอมาได้อย่างไรทางซ้ายถาม
หนูมาตามกระแสทะเลสมัย
ที่ที่เธอจากมาเรียกว่าไต่
อ้อ รู้จักไหม อเมริกา
เค้าว่าเธอแพงมากใช่หรือไม่

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์ .(2551) .กวีนิพนธ์ของคนบ้าหน้า . .121

อย่าฟังให้ตกใจดีกว่าป่า
 มนุษย์ใช้อะไรกำหนดราคา
 หนูมีคุณค่าเพราะว่าทำมือ
 ฟังปู่บางคนย่นคิ้วเข้า
 ถามแล้วพวกเราโดยเท่าหรือ
 ไม่แค่นั้น วัสดุ ยังเลื่องลือ
 ชั้นชื้อชื้อชนไม่ปนกัน

กฤตยัติศร กรเทศกมล¹

จากบทกวี **ลานจอตกรถ** ข้างต้น ยุวกวีใช้การนำเสนอแนวคิดบริโภคนิยมและวัตถุนิยมโดยการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้น มีการกำหนดฉากของเรื่อง คือ ลานจอตกรถ และให้ตัวละครในเรื่องคือรถยนต์ที่จอดอยู่สนทนาซักถามรถยนต์หูลูราคาแพงที่จอดอยู่ข้าง ๆ ถึงที่มาและราคาของรถยนต์คันนั้น เป็นวิธีที่ยุวกวีใช้สะท้อนแนวคิดของการใช้รถยนต์ราคาแพงเพื่อกำหนดชนชั้นและฐานะทางเศรษฐกิจของคน ซึ่งแสดงออกชัดเจนในวรรคที่ว่า “ชั้นชื้อชื้อชนไม่ปนกัน” รวมทั้งการสะท้อนแนวคิดเรื่องการตัดสินคุณค่าของคนอื่นด้วยรูปลักษณะภายนอกในวรรคที่ว่า “มนุษย์ใช้อะไรกำหนดราคาหนูมีคุณค่าเพราะว่าทำมือ ฟังปู่บางคนย่นคิ้วเข้า ถามแล้วพวกเราโดยเท่าหรือ” เป็นการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นถ่ายทอดแนวคิดเรื่องวัตถุนิยมและบริโภคนิยมได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากการใช้รถยนต์เป็นค่านิยมหนึ่งของคนในสังคมปัจจุบันที่มักต้องเลืกรุ่นและยี่ห้อให้เหมาะสมกับฐานะและเป็นเครื่องสะท้อนความเป็นผู้มีรสนิยมอันเป็นแนวคิดวัตถุนิยมอย่างชัดเจน

กล้อง

กลางวันโบยแดดแผดเผา
 กลางลานปูนเก่าข้างถนน
 กลางกลุ่มไทยมุงฝูงชน
 กลางความสับสนเท็จจริง

กล้องเอกสารเก่าใบหนึ่ง
 วางผืนนอนแผ่แผ่หนึ่ง
 บุคคลนิรนามวางทิ้ง
 สิ่งใดซ่อนไว้ในนั้น

¹ กฤตยัติศร กรเทศกมล.(2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. หน้า 87.

“ยาเสพติดผิดกฎหมาย!”

“ขึ้นส่วนคนตายถูกนั่น!”

“แหวนเพชรร้อยแก้วแพรวพรรณ!”

“ค่าไถ่ตัวประกันสิบล้าน!”

“หรือว่า...จะเป็นระเบิด”

หนีเตลิดไทยมุงฟุ้งพล่าน

หลบมุมถอยร่นจนโล่งลาน

ว่าวุ่นง่านคอยแอบดู

ฉับไวเสียงหวอดำรวจ

มือตรวจะระเบิดแรงกู้

รอบข้างต่างมุดซูด

รอลุ้น - - จะอยู่หรือไป

เสียงใจใครเต้นโครมคราม

ตกตื่นตูมตามกันใหญ่

เสียง คลิก! เปิดกล่องทันใด

...พบเพียงซากใจชำรุด...

ปณิธาน รอดเหตุภัย¹

บทกวี กล้อง ยุกกวีนำเสนอแนวคิดโดยการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้น ซึ่งในเรื่องประกอบด้วยเหตุการณ์การวางกล่องปริศนาในที่สาธารณะ มีบทสนทนาที่ไทยมุงต่างแสดงความเห็นเกี่ยวกับของที่อยู่ในกล่อง ในวรรค “ยาเสพติดผิดกฎหมาย!” “ขึ้นส่วนคนตายถูกนั่น!” “แหวนเพชรร้อยแก้วแพรวพรรณ!” “ค่าไถ่ตัวประกันสิบล้าน!” “หรือว่า...จะเป็นระเบิด” ยุกกวีเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับ จนถึงที่สุดเมื่อตำรวจมาเก็บกู้เพราะคิดว่าในกล่องเป็นระเบิด ยุกกวีปิดเรื่องแบบหักมุมว่า “เสียงคลิก! เปิดกล่องทันใด ...พบเพียงซากใจชำรุด...” เพื่อสะท้อนแนวคิดหลักของเรื่องนั่นคือ การสะท้อนภาพความเสื่อมโทรมของสังคมปัจจุบันที่มีทั้งปัญหา ยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม การลุ่มหลงในแก้วแหวนเงินทองทรัพย์สิน และการก่อการร้าย ซึ่งสะท้อนออกมาจากคำพูดของตัวละครไทยมุง แสดงให้

¹ ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. หน้า 40-41.

เห็นว่าในความคิดของคนในสังคมล้วนคิดถึงแต่ปัญหาดังกล่าวหรืออาจเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในสังคมจึงแสดงความคิดเห็นออกมา ผลก็คือ “ใจที่ซำรุด” นั่นเอง ยุวกวีใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเพื่อสื่อแนวคิดความเสื่อมโทรมและปัญหาสังคมได้อย่างชัดเจนน่าติดตาม ผ่านการเล่าเหตุการณ์และตัวละครที่เป็นตัวแทนของคนในสังคมปัจจุบันเพื่อสะท้อนภาพสังคมจากเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริงแล้วจบเรื่องด้วยการหักมุมเพื่อสะท้อนข้อคิดแก่ผู้อ่าน นับเป็นการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่เป็นลักษณะเด่นของยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยได้ประการหนึ่ง

การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นของยุวกวีแสดงให้เห็นถึงความสามารถของยุวกวีในการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบใหม่ ๆ เพื่อนำเสนอแนวคิดให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งกลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นนี้เป็นกลวิธีที่พบได้ในกวีนิพนธ์สมัยใหม่ แสดงให้เห็นว่ายุวกวีได้รับอิทธิพลและได้อ่านบทกวีของกวีรุ่นก่อนเป็นอย่างดี และพบว่ากลวิธีดังกล่าวสามารถนำเสนอแนวคิดให้น่าสนใจสื่อภาพได้ชัดเจน อีกทั้งเป็นกลวิธีที่สร้างความสมจริงให้แก่บทกวีได้มากทั้งการสร้างเหตุการณ์ การใช้ตัวละคร และบทสนทนา ส่งผลต่อการนำเสนอแนวคิดให้เกิดการพิจารณามากขึ้นด้วย

4.6 การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์เพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายของคำถามเชิงวรรณศิลป์หรือคำถามเชิงวาทศิลป์ไว้ว่า “คำถามเชิงวาทศิลป์คือคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ผู้ถามมีเจตนาจะย้ำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีคำตอบที่ทุกคนทราบดีอยู่แล้ว”¹ ดังนั้นแม้จะมีการถามแต่เจตนาที่แท้จริงคือต้องการเน้นความหมาย ไม่ได้ต้องการคำตอบ ดังในบทกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยที่ยุวกวีใช้คำถามโดยมีเจตนาที่จะเน้นย้ำความหมายและกระตุ้นให้ทบทวนความคิดมากกว่าจะถามเพื่อต้องการคำตอบ จากการศึกษพบว่ายุวกวีนิยมใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เป็นจำนวนมาก ดังนี้

เงิน

คนจนคนรวย	วัดกันที่ไหน?
วัดกันที่ใจ?	หรือใช้ทรัพย์สิน?
มั่งมีเงินทอง	เพราะปองหากิน
หลากเล่ห์หลมหลิน	หยามหมิ่นมนุษย์?
	ธีรภัทร เจริญสุข ²

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย. หน้า 16

² ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). โลกยนิทาน. หน้า 73.

ณ ยามแดดแผดเผา มีหมาเขลาผู้ชำเราโลก

ณ โลกมนุษย์ อากาศปราศลมพลั่ว
ศพวักควายเกรียมแดดผิวสุกพองไหม้
เพราะอะไร? เพราะอะไร? เพราะอะไร?
เป็นเพราะใคร? ใครนะใคร? ใครนะทำ?

กิตติคุณ คัมภีรานนท์¹

สงครามเมือง

เพื่อสวรรค์เสกเอกราชประกาศกล้า?
เพื่อทลายทำการเลือกกระสุนทนต่อผู้?
เป็นดอกไม้พลีร่วงลงพรางพุ่ม?
ยังหยดเย็นขึ้นอยู่ – ผู้เพื่อใคร?
เพื่อศักดิ์ศรีสถาบันเท่านั้นหรือ?
เพื่อขึ้นชื่อตัวว่ายิ่งใหญ่?
เพื่อเป็นลูกผู้ชายไม่อายใคร?
เพื่อกำชัย (อันยิ่งใหญ่) ให้เขาลือ?

ปณิธาน รอดเหตุภัย²

จากตัวอย่างจะเห็นว่ายุวกวีใช้กลวิธีการถามในบทกวีหลายบทถือเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่ง เป็นคำถามที่เน้นกระตุ้นความรู้สึกให้ผู้อ่านเกิดการคิดทบทวนสิ่งที่ยุวกวีนำเสนอ ทั้งการย้าคำถามเดิมซ้ำๆ เช่น “เพราะอะไร?” “เพราะอะไร?” “เพราะอะไร?” “เป็นเพราะใคร?” “ใครนะใคร?” “ใครนะทำ?” และการถามย้ำแบบเปลี่ยนข้อความคำถาม เช่น “เพื่อศักดิ์ศรีสถาบันเท่านั้นหรือ?” “เพื่อขึ้นชื่อตัวว่ายิ่งใหญ่?” “เพื่อเป็นลูกผู้ชายไม่อายใคร?” “เพื่อกำชัย (อันยิ่งใหญ่) ให้เขาลือ?” เพื่อให้ผู้อ่านได้พิจารณาตามความคิดของยุวกวีว่าที่ถามนั้นเป็นความจริงหรือไม่ กลวิธีการใช้คำถามจึงเป็นกลวิธีที่ช่วยกระตุ้นความคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการทบทวนความคิด ความจริง การพิจารณาความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งซ้ำๆ เท่ากับเป็นการตรวจสอบความคิดความเชื่อให้ถูกต้องที่สุด เท่ากับเป็นการวินิจฉัยให้ละเอียดถี่ถ้วนไปด้วย ก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ดีในใจผู้อ่านได้

¹ กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. หน้า 122.

² ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). *ใจกรุง*. หน้า 58.

4.7 การใช้การอ้างถึงเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

ธเนศ เวศร์ภาดา กล่าวถึงความหมายของการอ้างถึงไว้ว่าเป็นโวหารประเภทหนึ่ง ดังนี้

โวหารการอ้างถึงใช้ตรงกับศัพท์วรรณกรรม allusion เป็นการกล่าวถึงเรื่องอื่น เช่น กล่าวถึงบุคคล เหตุการณ์ นิทาน หรือวรรณกรรมอื่น ๆ การอ้างถึงเป็นการแสดงความรอบรู้ของผู้เขียน เพื่อที่จะขยายงานเขียนนั้นให้ชัดเจนขึ้น หรือให้เกิดความหลากหลาย หรือให้ถ้อยคำมีน้ำหนักหรือให้น่าประทับใจยิ่งขึ้น การใช้โวหารประเภทนี้ ผู้เขียนมักจะคาดว่าผู้อ่านมีพื้นความรู้ร่วมกับผู้เขียนเป็นอย่างดี¹

การใช้การอ้างถึงจึงเป็นการช่วยสื่อความหมายและทำให้บทกวีมีความน่าสนใจได้อีกวิธีหนึ่ง โดยผู้อ่านจะต้องมีพื้นความรู้ทางวัฒนธรรมเดียวกับผู้แต่งพอสมควร ดังคำกล่าวของ นิตยา มาศะวิสุทธิ ที่ว่า

การใช้ allusion จะมีผลในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และความหมายของบทกวีนิพนธ์ได้เพียงไรนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของกวีแต่เพียงฝ่ายเดียว ผู้อ่านจะต้องพร้อมด้วย กล่าวคือจะต้องมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันเป็นแหล่งกำเนิดของบทกวีนิพนธ์นั้น ๆ พอสมควร เป็นต้นว่าควรจะมีความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือบุคคลในประวัติศาสตร์ วรรณคดี คัมภีร์ทางศาสนา หรือเทพปกรณัม (mythology) ฯลฯ ของวัฒนธรรมนั้น เพราะสิ่งเหล่านี้ เป็นชุมทรัพย์อันล้ำค่าที่กวีจะนำมาใช้ เพื่อให้บทกวีนิพนธ์ของเขาสื่อความหมายได้ดีที่สุด²

จากการศึกษากวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) พบว่า มีการใช้การอ้างถึง โดยเฉพาะการอ้างถึงบทกวีของกวีรุ่นก่อน ดังนี้

ดอกไม้จะบาน

ดอกไม้...ดอกไม้จะบาน

จากชีวิตจิตวิญญาณอันหาญกล้า

ด้วยแสงทองส่องทางสร้างศรัทธา

ให้เจ้าฝ่าฝืนฝ่าฝืนทนลม

¹ ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์*. หน้า 58

² นิตยา มาศะวิสุทธิ. (2540). *นิตยานิพนธ์*. หน้า 35

ค่อยค่อยเรียนเพื่อรู้ชีวิต

รู้ถูกผิดดีทราบดีเหมาะสม

แต่มีสี่สัณวันคืนไว้ชื่นชม

เพื่อเพาะบ่มนิมิตจิตวิญญาณ

จะสุ่มพินก่อไฟให้โชนฝัน

เพื่อชีวิตคืนวันอันแสนหวาน

ให้หนุ่มสาวกรุยทางสร้างปณิธาน

สู่ตำนาน “ความรู้ คู่ความดี”

คือนาทีที่ดอกไม้ใกล้จะผลิ

ด้วยสติซึ่งพุ่มพักด้วยศักดิ์ศรี

เหล่าบัณฑิตรวมใจร้อยไม่ตรี

สู่วิถีแห่งศรัทธามหาชน

เชษฐภัทร วิสัยจร¹

ในบทกวีข้างต้น ยุวกวีได้อ้างถึงบทกวีของกวีรุ่นก่อน คือบท “ดอกไม้จะบาน” ของจิระนันท์ พิตรปรีชา ดังนี้

ดอกไม้	ดอกไม้จะบาน
บริสุทธิ์กล้าหาญ	จะบานในใจ
สีขาว	หนุ่มสาวจะเฝ
แน่วแน่แก้ไข	จุดไฟศรัทธา
เรียนรู้	ต่อสู้มายา
ก้าวไปข้างหน้า	เข้าหามวลชน
ชีวิต	อุทิศยอมตน
ฝ่าความสับสน	เพื่อผลประชา
ดอกไม้	บานให้คุณค่า
จงบานซ้ำซ้ำ	แต่ว่ายั่งยืน

¹ เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บทกวีนิพนธ์ของรางวัลไฟฟ้า*. หน้า 104

ที่นี่
ดอกไม้สดชื่น

และที่อื่นๆ
ยื่นให้มวลชน

จิระนันท์ พิตรปรีชา¹

บทกวี **ดอกไม้จะบาน** ของจิระนันท์ เป็นบทกวีที่กล่าวถึงสังคมการเมืองในภาพกว้าง ได้แก่ การเสียสละตนเองของคนหนุ่มสาวเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ “มวลชน” คือสังคมส่วนรวม จิตวิญญาณที่ปรากฏในบทกวีนี้เป็นแนวคิดร่วมและอุดมการณ์ทางสังคมของคนในยุค 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 รวมถึงยุคหลังพฤษภาทมิฬ (พฤษภาคม 2535) การที่ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยอ้างถึงบทกวีบทนี้จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายของยุวกวีต้องการแสดงแนวคิดและอุดมการณ์เช่นเดียวกับกวีรุ่นก่อน คือ อุดมการณ์ทางสังคมและการเมืองในการสร้างประโยชน์และเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม แต่ยุวกวีปรับการนำเสนอแนวคิดและอุดมการณ์ทางสังคมนั้นให้สอดคล้องกับสภาพสังคมยุคปัจจุบัน วรรคที่แสดงแนวคิดปัจจุบันได้ชัดเจนได้แก่วรรคที่ว่า “ผู้ตำนานความรู้คู่ความดี” แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดของคนยุคปัจจุบันที่เห็นว่า การมีความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ผู้มีความรู้นั้นจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมคือมีความดีด้วย แนวคิดนี้สะท้อนค่านิยมทางความคิดของคนในสังคมปัจจุบันอีกทั้งสะท้อนแนวทางในการพัฒนาประเทศและสังคมให้เจริญอย่างยั่งยืน ดังคำกล่าวของ ประเวศ วะสี ที่กล่าวถึงระบบการศึกษาที่เน้นคุณธรรมนำความรู้ว่า

นโยบายเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญถ้าเราช่วยกันพยายามทำความเข้าใจ และช่วยกันทำเรื่องนี้ให้ดี ประเทศไทยจะพลิกแผ่นดิน เพราะการศึกษาเป็นระบบใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต จิตใจ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพทั้งหมด เราอย่าไปมองแยกส่วน ที่จริงอยู่ร่วมกันในทั้งหมด ถ้าเราจัดเรื่อง “คุณธรรมนำความรู้” นี้ให้ดีก็จะพลิกแผ่นดิน ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ ทั้งหมดทุกเรื่อง และจริงๆ ตัวมันเอง เป็นการเมืองพื้นฐานที่จะสร้างความเข้มแข็งขึ้นมา²

ดังนั้นการที่ยุวกวีอ้างถึงบทกวี **ดอกไม้จะบาน** ของจิระนันท์ นี้ จึงแสดงให้เห็นพัฒนาการทางความคิดและอุดมการณ์ทางสังคมที่ถูกถ่ายทอดมาจากกวีรุ่นก่อนและยุวกวีก็รับแนวคิดนั้นมาถ่ายทอดเป็นบทกวีของยุคสมัยที่มีการปรับแนวคิดไปตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน เป็นการนำเสนอแนวคิดและอุดมการณ์ทางสังคมที่ยังคง “บูชาครู” และขณะเดียวกันก็พยายาม

¹ จิระนันท์ พิตรปรีชา. (2541). *ใบไม้ที่หายไป*. หน้า 50.

² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *ระบบการศึกษาที่ค้ำคุณธรรมนำความรู้* โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี.

แสวงหาความเป็นตัวตนด้วยการใช้บริบททางสังคมเป็นเครื่องสร้างแรงบันดาลใจ อีกทั้งยังสะท้อนภาพสังคมปัจจุบัน โดยสื่อเน้นว่า สังคมปัจจุบันมีคนที่มีความรู้มากมายแต่ไม่มีคุณธรรม บทกวีนี้จึงเท่ากับกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงสภาพสังคมที่ขาดคนดีและต้องการคนมีคุณธรรมคือใช้ความรู้ของตนเพื่อส่วนรวมช่วยสร้างสังคมที่เข้มแข็ง

นอกจากนี้ ยุวกวียังได้อ้างถึงบทกวีของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ชื่อว่า กวี¹ ที่ว่า

กวี

คือนาฬิกาของดอกไม้ใกล้จะผลิ

คือความไม่ความผันอันเริ่มริ

ความชำนาญของนายช่างผู้สร้างคำ

คือภาษาที่สองของความรู้สึก

คือความลึกของอารมณ์ที่ปมร่ำ

คือชีวิตชีวาของสัจธรรม

คือความจำรำลึกถื่นกนาน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์¹

ยุวกวีนำวรรคที่สองมาใช้ ที่ว่า “คือนาฬิกาของดอกไม้ใกล้จะผลิ” ซึ่งเป็นวรรคที่สื่ออารมณ์ของความตื่นเต้นและความงดงามของธรรมชาติ เป็นนาฬิกาของการเริ่มต้น ความสดชื่น และความสดใหม่ การผลิบานของดอกไม้เป็นผลมาจากการสั่งสมความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ และอากาศ จนเติบโตแข็งแรงผลิบานเป็นความงดงามของธรรมชาติ เนาวรัตน์ใช้ภาพของธรรมชาติที่วิจิตรนี้เพื่อเปรียบเทียบกับความหมายของ “กวี” ว่าเป็นเสมือนนาฬิกาของการเริ่มต้นหรือการเกิดใหม่จากการสั่งสมคุณค่าในที่นี้คือคุณค่าของความเป็นกวี ทั้งประสบการณ์ การบ่มเพาะทางความคิด ถือเป็นวรรคที่สื่ออารมณ์ได้บรรเจิดงดงาม ยุวกวีนำบทกวีนี้มาใช้เพื่อสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมว่าเป็นความรู้สึกที่ตื่นตื้นน่ายินดี และเป็นความงดงามทางจิตใจเช่นเดียวกัน การก้าว “สู่วิถีแห่งศรัทธามหาชน” ด้วยอารมณ์และทัศนคติที่เบิกบานยินดีเป็นการให้ความสำคัญกับสังคมด้วยความเสียสละอย่างแท้จริง เป็นความงดงามบริสุทธิ์ทางใจเช่นเดียวกับความงดงามของ “นาฬิกาที่ดอกไม้ใกล้จะผลิ” อีกทั้งความตื่นตื้นที่ได้ทำประโยชน์ต่อสังคมนี้ก็ยังเป็นอารมณ์ที่ท้าทายและกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านได้ดี เป็นบทกวีที่แสดงให้เห็นว่ายุวกวีมีความรอบรู้บทกวีของกวีรุ่นก่อนและสามารถนำมาใช้

¹ ปิ่น มาลากุล. (2553). ปานมณีรัฐ บทกวีนิพนธ์คัดสรรของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์. หน้า 60.

สื่อสารความคิดใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งแสดงถึงการดำเนินรอยตามกวีรุ่นพี่ในการยึดมั่นอุดมการณ์สร้างสรรค์สังคม ด้วยการปรับใช้บทกวีที่มีคุณค่าและน่าประทับใจของกวีรุ่นก่อนมานำเสนอแนวคิดในสภาพบริบทของสังคมปัจจุบัน

ปณิธานกวี

แต่ฉันยังรักโลกนี้ที่พระเจ้าสร้าง
ยังไม่อยาก ปล่อยวาง ทางเบื้องหน้า
ฉันจะขอต่อสู้สู้จรยา
ด้วยแสงทองส่องทำศรัทธาทาน
จะอดทนคนเกลียดเหยียดหยามหมิ่น
หมายดับสิ้นคนบาปความหยาบกำร้น
จะยอมเสียสละพระนิรพพาน
เพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านถ้อยคำ
เชษฐภักดิ์ วิสัยจร¹

บทกวีข้างต้นเป็นอีกบทหนึ่งที่ยุวกวีใช้การอ้างถึงกวีรุ่นก่อน คือ อ้างถึงบทกวีของ อังคาร กัลยาณพงศ์ ในบทที่ชื่อ **ปณิธานกวี** ที่กล่าวว่า

ถึงใครเหาะเหินวิมุติสุดฝั่งฟ้า
เดือนดาราเป็นมรคายังใหญ่
แต่เราขอรักโลกนี้เสมอไป
มอบใจแด่ปฐพีทุกชีวิตรายๆ
จะไม่ไปแม้แต่พระนิรพพาน
จะวนว่ายวัฏฏะสังสารหลากหลาย
แปลค่าแต่ดารากิจกรมมากมาย
ไว้เป็นบทกวีแต่จักรวาลฯ

อังคาร กัลยาณพงศ์²

บทกวี **ปณิธานกวี** ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นบทกวีที่แสดงแนวคิดความเชื่อมั่นในพลังของวรรณศิลป์อย่างแรงกล้า ว่าจะสามารถกล่อมเกลารื้อถอนจิตใจที่แห้งโหยให้สดชื่นได้ กวีจึง

¹ เชษฐภักดิ์ วิสัยจร . (2548). *บทหมอนรองรางรถไฟฟ้า*. หน้า 49

² อังคาร กัลยาณพงศ์. (2554). *ปณิธานกวี*. หน้า 10

ขอมุทิตน “มอใจแด่ปฐพีทุกชีวิตราย” ละทิ้ง “จะไม่ไปแม้แต่พระนิพพาน” จะอยู่ในวัฏฏะสังสารเพื่อสร้างสรรคบทกวีให้แก่โลกที่กวีรักและจักรวาล หมายถึงที่จะนำเสนอสังขารมหรือที่อังคารกล่าวว่า “แปลค่าแท่ดาราจักรมากมาย” ไว้เป็นบทกวีเพื่อสร้างสรรคโลกและจักรวาล อังคารเขียนบทกวีนี้เพื่อแสดงเจตนารมณในการมีชีวิตอยู่ของตนเองว่าอยู่เพื่อถ่ายทอดความงดงามของบทกวี และยอมละทิ้งพระนิพพาน ด้วยอังคารยกย่องบทกวีว่ามีคุณค่าในการปลดปล่อยและกล่อมเกลาคิดใจเพื่อนมนุษย์โลก และจักรวาลเป็นคุณค่าของการเสียสละที่แท้จริง เป็นคุณค่าที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งกวีให้ความสำคัญมากกว่าพระนิพพาน เพราะการนิพพานคือการหลุดพ้นด้วยตัวของผูปฏิบัติเองคนเดียว จึงไม่มีนัยของการเสียสละและช่วยเหลือคนอื่นเหมือนกับการสร้างบทกวี แสดงให้เห็นถึงพลังของวรรณศิลป์ที่สามารถดึงดูดใจคนให้ยอมอุทิศตนเพื่อสร้างบทกวีที่มีคุณค่าได้ และแสดงให้เห็นถึงแนวคิดการเสียสละเพื่อส่วนรวมของกวี การแสดงแนวคิดนี้ของอังคารจึงเป็นแนวคิดที่ยิ่งใหญ่และอังคารเป็นกวีคนแรกที่แสดงแนวคิดนี้

เชษฐภัทร วิสัยจร เป็นยุวกวีที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากบทกวี **ปณิธานกวี** ของอังคารอย่างชัดเจน ยุวกวีใช้บทกวีของอังคารมาสร้างบท **ปณิธานกวี** ของตนเอง ยุวกวีปรับใช้แนวคิดความเชื่อมั่นในพลังของบทกวีและวรรณศิลป์อย่างแรงกล้าและการเสียสละเพื่อส่วนรวมของอังคารมาสื่อแนวคิดของตนเป็น “ปณิธานกวี” ในความหมายของตนเอง แสดงถึงการรับอิทธิพลทางความคิดของยุวกวีที่ยอมเสียสละทุกสิ่งแม้พระนิพพานเช่นเดียวกับอังคาร และจะยอมฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ได้สร้างสรรคบทกวีเพื่อส่วนรวม แต่ปณิธานกวีของเชษฐภัทรนั้นมุ่งสร้างบทกวีเพื่อจรรโลงสังคมอย่างชัดเจนในวรรค “ฉันจะขอต่อสู้จรรยา ด้วยแสงทองส่องทำศรัทธาทาน” และ “หมายดับสิ้นคนบาปความหยาบกร้าน” ดังนั้นความเป็นกวีของเชษฐภัทรจึงเน้นที่การทำประโยชน์เพื่อสร้างสรรคสังคมและการกำจัดความชั่วช้าเลวทรามในสังคม โดยเชื่อมั่นว่าบทกวีจะสามารถจรรโลงจิตใจคนและกำจัดความเลื่อมทรามต่าง ๆ ได้ จึงมุ่งมั่นที่จะ “ถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านถ้อยคำ” บทกวีนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลจากบทกวีของอังคารที่มีต่อกวีรุ่นหลังอย่างเห็นได้ชัด และยุวกวีได้ตีความและขยายความตามความเข้าใจและจุดมุ่งหมายของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

การอ้างถึงในลักษณะเช่นนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นการ “บูชาครู” อย่างหนึ่ง ซึ่งสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา ได้กล่าวว่า “การอ้างถึงงานของกวีรุ่นก่อน จึงเป็นกลวิธีที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งกวีรุ่นใหม่ได้พัฒนามาจากกลวิธี ‘การเลียนแบบเพื่อบูชาครู’ ของกวีโบราณ นับเป็นการสืบทอด ‘ขนบ’ และสร้างสรรคอย่างมีประสิทธิภาพไปพร้อม ๆ กัน”¹

¹ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2541). *หวังสร้างศิลปินภูมิพิศพัทธ์: การสืบทอดขนบกับการสร้างสรรควรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่*. หน้า 149

ยูวกวีแสดงความสามารถและความรอบรู้ในบทกวีของกวีรุ่นก่อน และนำมาปรับใช้เพื่อสื่อความคิดทางสังคมในยุคปัจจุบันอย่างชัดเจน ซึ่งให้เห็นว่ายูวกวีมีความสามารถและได้ศึกษาบทกวีที่มีคุณค่าของกวีรุ่นก่อนมาเป็นอย่างดี จนสามารถนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดความคิดของตนเอง โดยยูวกวีสามารถปรับใช้เพื่อสื่ออารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้ชัดเจนเหมาะสม

จะเห็นได้ว่า ยูวกวีถ่ายทอดแนวคิดโดยใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ตามขนบเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากได้อ่านงานวรรณคดีและบทกวีรุ่นก่อนมาเป็นอย่างดี เห็นได้จากการอ้างอิงหรือการเลียนแบบเพื่อบูชาครูของยูวกวี อีกทั้งการใช้ความเปรียบและสัญลักษณ์ก็เป็นที่ยึดและคุ้นเคยของผู้อ่าน กลวิธีที่เลือกมาใช้จึงเป็นกลวิธีที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านได้ดี มีความแพรวพราวในการเล่นเสียงและการใช้คำ ทำให้การนำเสนอแนวคิดทางสังคมของยูวกวีสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน ช่วยกระตุ้นความสนใจและจิตสำนึกในการทำหน้าที่สมาชิกที่ดีในสังคมของผู้อ่านได้ การสืบทอดขนบของยูวกวีนับเป็นการเบิกทางและฝึกฝนฝีมือให้มีความเชี่ยวชาญทางวรรณศิลป์ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทัศนคติของนิสิตวิทยาลัยศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) ในด้านแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม โดยการใช้กลวิธีการวรรณศิลป์ที่คมคายและงดงาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมอย่างหลากหลาย และยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยมีความสามารถในการใช้กลวิธีการวรรณศิลป์นำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกอย่างชัดเจน

ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมอย่างหลากหลาย

ผู้วิจัย พบว่า ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยมีการนำเสนอแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครอง การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคม

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครอง ยุวกวีแสดงแนวคิดนี้ใน 2 ลักษณะ คือ แนวคิดในการยึดมั่นและสืบทอดเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และแนวคิดการต่อต้านการประพฤติมิชอบของนักการเมือง การแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของยุวกวีทำให้เห็นถึงความคิดของคนรุ่นใหม่ที่มีความมุ่งมั่นและยึดมั่นในวิถีการปกครองแบบประชาธิปไตย ตามที่วีรชนก่อนได้สร้างแนวทางไว้ ถือเป็นงานรับการปลูกฝังอุดมการณ์จากคนรุ่นก่อนอย่างชัดเจน ยุวกวีแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางความคิดจากยุคของการเรียกร้องประชาธิปไตยมาเป็นยุคของการสืบทอดอุดมการณ์ประชาธิปไตย รวมทั้งยังได้สะท้อนภาพการเมืองในปัจจุบันที่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การคดโกง และการเมืองระบบเครือญาติ ซึ่งยุวกวีแสดงแนวคิดต่อต้านอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจต่อระบบการเมืองการปกครองของยุวกวี ทั้งเรื่องสิทธิและหน้าที่ นับได้ว่ายุวกวีเป็นผู้ให้ความสำคัญและเข้าใจในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี อีกทั้งยังแสดงแนวคิดอย่างกล้าหาญเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านการเมืองการปกครองที่ถูกต้องชอบธรรมของทั้งผู้อ่านและนักการเมือง

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านในฐานะสมาชิกของสังคมใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกเห็นใจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ยุวกวีสะท้อนปัญหาสังคม 2 ด้าน คือ ปัญหาความยากจน และ ปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางสังคม การนำเสนอปัญหาดังกล่าวของยุวกวีแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่คนในสังคมมีความแตกต่างกันทางด้านเศรษฐกิจ คนรวยก็รวยมากและคนจนก็จนมาก เกิดเป็นช่องว่างทางสังคมนำไปสู่การเอาตัวเอาเปรียบและการกดขี่ทางชนชั้น นับว่ายุวกวีเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อปัญหาสังคมปัจจุบัน รวมทั้งได้นำเสนอแนวคิดนี้เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคมให้หันกลับมาใส่ใจและพิจารณาสภาพสังคมปัจจุบันอย่างใคร่ครวญ ทำให้มองเห็นคุณค่าของผู้อื่นในสังคมและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส อีกด้านหนึ่งเป็นการสะท้อนปัญหาสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกตระหนักรู้ถึงความเลื่อมของสังคม ซึ่งยุวกวีสะท้อนปัญหาสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความเลื่อมของจิตใจมนุษย์ และปัญหาสืบเนื่องจากสภาพสังคมบริโภคนิยม การนำเสนอปัญหาเหล่านี้ยุวกวีต้องการสะท้อนภาพสังคมในด้านลบ คือ ความเลวร้ายและความเลื่อมทรมานของสังคมปัจจุบันเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคมให้รับรู้สภาพสังคมตามความเป็นจริง เป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักเพื่อร่วมกันสร้างสังคมที่น่าอยู่ต่อไป

การนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการจรรโลงและสร้างสรรค์สังคม ในด้านนี้ ยุวกวีต้องการนำเสนอแนวคิดเพื่อเรียกร้องให้คนในสังคมหันมาใส่ใจกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และช่วยกันสร้างสังคมที่ดีงามร่วมกัน ซึ่งแสดงออกใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การตระหนักในหน้าที่ของกวีและเป็นพลเมืองที่ดี เป็นการแสดงปณิธานและความมุ่งมั่นของกวีเอง การสนใจและใส่ใจเพื่อนมนุษย์และสังคม และการสร้างสังคมที่ดีงามร่วมกัน การนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ยุวกวีมีจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในการช่วยสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ โดยเชื่อมั่นในอำนาจของพุทธธรรมที่จะเป็นแนวทางนำสังคมไปสู่ความสงบสุขและเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง โดยเฉพาะความเมตตาและความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเป็นคุณธรรมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน ขณะเดียวกันก็มีความพยายามที่จะสื่อแนวคิดของตนเองเพื่อกระตุ้นคนอื่น ๆ ในสังคมให้ร่วมกันสร้างสรรค์สังคมเช่นเดียวกับยุวกวี

จะเห็นว่ายุวกวีมีการนำเสนอแนวคิดอย่างหลากหลายเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมของผู้อ่านสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในหน้าที่ของกวีในการชี้นำความคิดของคนในสังคม โดยเฉพาะการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งยุวกวีนำเสนอไว้มากที่สุดและหวังให้ผู้อ่านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีจิตสำนึกในการสร้างสรรค์สังคมที่มีความสงบสุขต่อไป

ยุวกวีรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทยมีความสามารถในการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ นำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกอย่างชัดเจน

ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมโดยใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่หลากหลายและน่าสนใจ 7 ประการ ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสตามรูปแบบฉันทลักษณ์ที่นำมาใช้ การใช้คำเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม การใช้ความเปรียบเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม การใช้สัญลักษณ์สื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์เพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม และ การใช้การอ้างถึงเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม

การเล่นเสียงสัมผัสตามรูปแบบฉันทลักษณ์ที่นำมาใช้ ยุวกวีสามารถเล่นเสียงสัมผัสได้อย่างชำนาญและแพรวพราวทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ มีการเล่นเสียงพยัญชนะอย่างเป็นระบบ และการเล่นเสียงพยัญชนะ 2 – 3 เสียงสลับกันในวรรคเดียวกัน อีกทั้งยังมีการเล่นเสียงสัมผัสคำตาย เพื่อใช้ลักษณะเสียงที่ห้วนสั้น กัดดัน ถ่วงหนัก เพื่อสื่อน้ำเสียงและแนวคิดในเชิงตำหนิและเสียดสีได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับข้อบท เช่นในบท **เมื่อคำ – ตาย** – ยุวกวีใช้สัมผัสคำตายตลอดทั้งบท แสดงให้เห็นว่ายุวกวีเข้าใจฉันทลักษณ์แต่ละประเภทอย่างลึกซึ้ง จึงสามารถเล่นเสียงสัมผัสได้อย่างถูกต้องและไพเราะอันเป็นคุณสมบัติสำคัญอย่างหนึ่งในการได้รับรางวัล และช่วยสร้างความงดงามทางเสียงของบทกวี นำไปสู่การพินิจความหมายของบทกวีและเกิดจิตสำนึกตามแนวคิดที่ยุวกวีนำเสนอ

การใช้คำเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม ยุวกวีใช้กลวิธีการเล่นคำ 3 ประการ ได้แก่ การเล่นคำเพื่อสร้างเสียงเสนาะและสื่อความหมายที่ชัดเจน การซ้ำคำเพื่อย้ำความหมาย และการสรรคำเพื่อนำเสนอภาพและกระตุ้นแนวคิดทางสังคม ยุวกวีใช้กลวิธีในการใช้คำอย่างประณีตเพื่อสร้างลักษณะพิเศษทั้งในเชิงเสียง และการสื่อความหมายให้ชัดเจนโดดเด่น เป็นการดึงดูดใจผู้อ่านให้เกิดการพินิจวิเคราะห์แนวคิดในบทกวีอย่างลึกซึ้ง

การใช้ความเปรียบเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ยุวกวีเลือกนำมาใช้มาก แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการนำเสนอได้ 7 ประการ ได้แก่ การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนาบ้านเมือง การใช้ความเปรียบเพื่อพรรณนาธรรมชาติ การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพสังคมเมือง การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงภาพคนในเมืองกรุง การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงหลักประชาธิปไตย การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความดีงามของพระพุทธศาสนา และ การใช้ความเปรียบเพื่อแสดงความแตกต่างของคนในสังคม ยุวกวีสามารถใช้ความเปรียบทั้งอุปมา อุปลักษณ์ และอุปพจน์ ส่วนใหญ่เป็น

ความเปรียบตามชนบซึ่งนำเสนอแนวคิดได้อย่างชัดเจน เห็นภาพและเข้าใจได้ง่าย ช่วยกระตุ้นเตือนผู้อ่านให้ตระหนักถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่ต้องการการแก้ไข

การใช้สัญลักษณ์สื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม จากการศึกษาพบว่ายุวกวีใช้สัญลักษณ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักและเข้าใจกันทั่วไป และสัญลักษณ์จากวรรณคดี เช่น ครุฑกับกาฬี จากเรื่อง **กาฬีกลอนสุภาพ** มาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนคน และสัญลักษณ์แทนอิสระและเสรีภาพ การใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเข้าใจสาระสำคัญในบทกวีได้ง่ายและชัดเจน ทำให้การสื่อสารแนวคิดประสบผลสำเร็จและสามารถกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมได้

การเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม กลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องสั้นเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่ยุวกวีใช้บทกวีต่อเนื่องกันหลายบทเพื่อเล่าเรื่องราว นำเสนอด้วยตัวละคร ชาก และใช้บทสนทนาในการดำเนินเรื่อง กลวิธีดังกล่าวทำให้การนำเสนอแนวคิดน่าสนใจและน่าติดตาม ประกอบกับลักษณะของบทกวีที่มีความไพเราะด้านเสียงเสนาะทำให้บทกวีที่ยุวกวีนำเสนอสมจริงและน่าสนใจ นำไปสู่การพินิจพิจารณาอย่างใคร่ครวญและเกิดจิตสำนึกทางสังคมได้

การใช้คำถามเชิงวรรณศิลป์เพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม เป็นกลวิธีที่ยุวกวีใช้เพื่อเน้นย้ำแนวคิดและกระตุ้นให้ผู้อ่านทบทวนประเด็นที่ยุวกวีนำเสนอ มิได้เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบ แต่เป็นการทบทวนแนวคิดที่ยุวกวีนำเสนอจึงเป็นการชักชวนให้ผู้อ่านใคร่ครวญถึงสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านเสื่อม ก่อให้เกิดจิตสำนึกในการสร้างสรรค์สังคม

การใช้การอ้างถึงเพื่อสื่อแนวคิดและกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคม เป็นกลวิธีที่ยุวกวีใช้เพื่อแสดงแนวคิดทางสังคมสืบต่อจากกวีรุ่นก่อน แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของบทกวีที่มีต่อยุวกวีรุ่นใหม่ ที่ได้ดำเนินตามรอยกวีรุ่นพี่ อีกทั้งยังถือเป็นการ “เลียนแบบเพื่อบูชาครู” ตามขนบวรรณศิลป์โบราณอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากรณีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ยุวกวีนำเสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมได้อย่างหลากหลาย ด้วยความสามารถในการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่งดงาม โดยอาศัยขนบวรรณศิลป์เป็นแนวทาง และเป็นเครื่องมือในการนำเสนอ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความไพเราะของบทกวี เข้าใจสาระสำคัญอย่างชัดเจน นำไปสู่การพินิจพิจารณาอย่างใคร่ครวญและเกิดแนวความคิดคล้อยตาม เป็นจิตสำนึกทางสังคมของผู้อ่าน กรณีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของบทกวีและวรรณศิลป์ในการเป็นเครื่องมือชี้แนะทางความคิดของคนในสังคม พร้อมทั้งยังสะท้อนถึงความตระหนักในหน้าที่และบทบาทของการเป็นกวีของกวีรุ่นใหม่ในการเป็นผู้นำทางความคิดและสั่งสอนสังคมทางอ้อม พร้อมทั้งยังได้ผลิตซ้ำแนวคิดทางสังคมซึ่ง

เป็นปัญหาสังคม สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การบริโภค และการติดต่อสื่อสาร การเน้นย้ำความคิดดังกล่าวช่วยกระตุ้นให้คนในสังคมหันกลับมาองสังคมอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) จึงเป็นรางวัลที่เปิดโอกาสให้ยุวศิลปินหรือศิลปินรุ่นใหม่ได้มีเวทีในการแสดงความสามารถทางวรรณศิลป์และและพัฒนาฝีมือของตนเองให้เป็นศิลปินในอนาคต รวมทั้งเป็นผู้สืบทอดงานวรรณศิลป์ที่มีคุณค่าต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) เป็นรางวัลที่มอบให้แก่ผลงานทางศิลปะของเยาวชน เฉพาะด้านวรรณกรรมมีการมอบรางวัลให้แก่วรรณกรรมประเภทอื่นด้วย ได้แก่ นวนิยายและเรื่องสั้น จึงสมควรที่จะนำมาศึกษาเพื่อให้เห็นถึงความสามารถเชิงวรรณศิลป์ของนักเขียนรุ่นใหม่

2. จากการศึกษากวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) พบการนำแนวคิดของยุวศิลปินที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากกวีรุ่นก่อน อาทิ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงจากการเรียกร้องประชาธิปไตยมาสู่การสืบทอดอุดมการณ์ หรือการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนที่มีการนำเสนอบทบาทของสื่อมวลชนไว้อย่างหลากหลายน่าสนใจ สมควรที่จะนำมาศึกษาโดยละเอียดในเชิงพัฒนาการของแนวคิด

3. การศึกษากวีนิพนธ์รางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) ทำให้เห็นถึงบรรยากาศในการมอบรางวัลวรรณกรรมในปัจจุบันในแง่มุมที่น่าสนใจ ได้แก่ การสถาปนารางวัลวรรณกรรมในมิติของผู้อุปถัมภ์ กล่าวคือ การมอบรางวัลวรรณกรรมโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางธุรกิจ ซึ่งมีความน่าสนใจควรที่จะได้ศึกษาในแง่สังคมวิทยาวรรณคดีต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤตยัติศร กรเศกมล. (2552). *โลกหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิม*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์เอโนเวล.
- กัมปนาท แสงทอง. (2549). *แรมเรื่อน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- กำชัย ทองหล่อ. (2545). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- กิตติคุณ คัมภีรานนท์. (2551). *กวีนิพนธ์ของคนบ้า*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- กীরติ ณะไชย. (2551). *บุหงาหอมร่วงฟ้าในป่าแก้ว*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุสุมา รัชชเมณี. (2547). *วรรณนัยวินิจ*. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.
- คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ (ชัตสุณี สีนธูสิงห์ บรรณาธิการ). (2550). *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระนันท์ พิตรปรีชา. (2541). *ใบไม้ที่หายไป*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: แพรวล้านกพิมพ์.
- ชลดา เรืองรัชชลิขิต. (2541). “วรรณคดีวิจารณ์ระหว่าง พ.ศ.2325 – 2453” . *ทอใหม่ในสายน้ำ 200 ปี วรรณคดีวิจารณ์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- ชลธิรา สัตยารัตนา. (2530). *ผจญภัยร้อยเรียง*. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2548). *อ่าน (ไม่) เอาเรื่อง*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บนหมอนรองรางรถไฟ*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- . (2549). *สงครามศักดิ์สิทธิ์*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ญาดา อารุณเวช. (2526). *ความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต อ.ม. (สาขาภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงมน จิตรจำนง. (2536). *สุนทรีภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ธนิกาญจน์ จินาพันธ์. (2546). *วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต อ.ม. (ภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่าย เอกสาร.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ปาเจรา
- ธัญญา สังขพัฒน์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: นาคร.
- ธีรภัทร เจริญสุข. (2551). *โลกยนิทาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

----- (2552). พงศาวดารพิภพ. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

นฤมล อินทรลักษณ์. (2545). วรรณลีลาในการเสนอภาพลักษณ์สังคมเมืองในกวีนิพนธ์ของไพโรจน์

ชาวงาม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต อ.ม. (สาขาภาษาไทย). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นิตยา มาสะวิสุทธิ. (2540). นิตยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ.

เบญจพร เนียรนาทสกุล. (2544). จินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์

พงษ์ไพบูลย์ และไพโรจน์ ชาวงาม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต อ.ม. (สาขา

ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปณิธาน รอดเหตุภัย. (2548). ใจกรุง. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

----- (2549). แห่งห้วงกตัญญู. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ประเมิน เจริญ. (2522). วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ปรินิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

วิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ปราโมทย์ ะวิน. (2553). กวีนิพนธ์ว่าด้วยกวีนิพนธ์ในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร

มหาบัณฑิต อ.ม. (วรรณคดีเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปรมาภรณ์ ลิ้มปัสเสติเย. (2539). ร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์: วรรณลีลา กับความคิดของกวี.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปิ่น มาลากุล. (2553). ปานมณีรุ่ง บทกวีนิพนธ์คัสดรของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์. กรุงเทพฯ:

แพรวสำนักพิมพ์.

พระมหาสารกร รักดินนอก. (2542). วิเคราะห์กวีนิพนธ์ของไพโรจน์ ชาวงาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา

บัณฑิต ศศ.ม. (ภาษาไทย). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

มณฑิกา วิชัยดิษฐ. (2550). วิเคราะห์แนวคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏจากบทร้อยกรองในวารสารวิชาการ

และวารสารวิทยาจารย์ช่วง พ.ศ. 2542 – 2546. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). เอกสารการสอนชุดวิชา 22414 ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์

สำหรับครู) หน่วยที่ 1 – 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- (2538). เอกสารการสอนชุดวิชา 22414 ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 9 – 15.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- (2554). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาวรรณคดีไทย หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มูลนิธิซิเมนต์ไทย.(2551). โครงการรางวัลศิลปินเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award). สืบค้นเมื่อ
30 ธันวาคม 2551, จาก
<http://www.scgfoundation.org/th/childrenAndYouthDetail.asp?id=24>.
- มูลนิธิซิเมนต์ไทย. (2550). บันทึกรายงานประจำปี The Siam Cement Foundation Annual
Report 2007. มปท.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- (2545). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ – ไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2544). ศาสตร์และศิลป์แห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.
- สถาพร นาสารีย์. (2546). บทช่วยสอนของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล: การศึกษาเชิงวิเคราะห์.
ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศศ.ม. (วิชาภาษาไทย). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้ โดย ศ.นพ.
ประเวศ วะสี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2541). หวังสร้างศิลปินภูมิปัญญาเพื่อสร้างสรรค์
วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- (2549). เจิมจันทน์กังสดาล: ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงาน
วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2535). กวีนิพนธ์ไทย 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุมาลี วีระวงศ์ และคณะ. (2544). กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย บทวิเคราะห์และสรณินพนธ์. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2554). ปณิธานกวี. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ศยาม.

อำนาจ เอี่ยมล้ำาง.(2546). การวิเคราะห์แนวคิดทางสังคมที่ปรากฏในบทร้อยกรองชุด “ข้างคลองคันทนา
ยาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ช่วง พ.ศ.2543 – 2544. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554). วรรณกรรมวิจารณ์ : ร้อยกรองปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ชื่อสกุล	นายปัญญา ทองคำเภา
วันเดือนปีเกิด		20 สิงหาคม 2527
สถานที่เกิด		อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน		เลขที่ 8 หมู่ที่ 10 ต. พุ่มบัว อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม 73140
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน		ข้าราชการครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน		โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย 445/5 ถ. พิพิธประสาท ต. พระปฐมเจดีย์ อ. เมืองนครปฐม จ. นครปฐม 73000 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9
ประวัติการศึกษา		
พ.ศ. 2540	ประถมศึกษา	โรงเรียนอินทศักดิ์ศึกษาลัย (บ้านยาง) อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษา	โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม
พ.ศ. 2552	ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) เกียรตินิยมอันดับ 1	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จ. นครปฐม
พ.ศ. 2557	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร